

ČESKOSLOVENSKÁ
VĚDECKÁ SPOLEČNOST
PRO MYKOLOGII

ČESKÁ MYKOLOGIE

ROČNÍK

XI

ČÍSLO

1

NAKLADATELSTVÍ ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD

ÚNOR

1957

ČESKÁ MYKOLOGIE

Časopis Čs. vědecké společnosti pro mykologii pro šíření znalosti hub po stránce vědecké i praktické

Ročník XI

Číslo 1

Únor 1957

Vydává Čs. vědecká společnost pro mykologii v Nakladatelství Československé akademie věd

Redakce: Dr **Albert Pilát**, vedoucí redaktor. Redakční kruh: **Ctibor Blatný**, doktor zemědělských věd, člen korespondent ČSAV, Prof. **Karel Cejp**, doktor věd biologických, Dr **Petr Frágner**, Dr **Josef Herink**, Dr **František Kotlaba**, Ing. **Karel Kříž**, **Zdeněk Pouzar**, Dr **Mirko Svrček** a Dr **František Šmarda**. Výkonný redaktor: **Ivan Charvát**. Příspěvky zasílejte na adresu výkonného redaktora Praha II, Krakovská 1, telefon 23-11-31.

Česká mykologie vychází čtyřikrát ročně. Předplatné na rok 1957 22 Kčs, jednotlivé číslo 5,50 Kčs

OBSAH — CONTENTUS

Dr A. Pilát: I. sjezd evropských mykologů, Belgie 1956 — Première Session Européenne de Mycologie, Belgique 1956	1
Dr J. Herink, Dr F. Kotlaba, Z. Pouzar: Límcovka očesaná — <i>Stropharia Hornemannii</i> (Fr. ex Fr.) Lund. et Nannf. v Československu — <i>Stropharia Hornemannii</i> (Fr. ex Fr.) Lund. et Nannf. in Českoslovákia	13
Dr P. Frágner: Příspěvek k problematice <i>Blastomyces dermatitidis</i> Gilchrist et Stokes 1898 a nález podobné kultury v Čechách — Ad <i>Blastomycetis dermatitidis</i> Gilchrist et Stokes 1898 res problematicas additamentum et inventum culturae similis in Bohemia	21
R. Veselý: Příspěvek k biologii masečniku kulovitého — <i>Sarcosoma globosum</i> (Schmid.) Rehm — Ad biologiam <i>Sarcosomatis globosi</i> (Schmid.) Rehm additamentum	30
Dr M. Svrček: <i>Kubičkia tatrensis</i> gen. n. et sp. n., a poznámky o rodech <i>Coryne</i> a <i>Ombrophila</i> — <i>Kubičkia tatrensis</i> Discomycetum genus et species nova čechoslovaca atque adnotationes ad genera <i>Coryne</i> et <i>Ombrophila</i>	32
I. Charvát: Některé známější druhy hub terčoplodých — <i>Discomycetes</i> — Species nonnullae magis notae Discomycetum čechoslovacorum	41
Dr F. Šmarda a Ing. K. Kříž: <i>Pluteus coccineus</i> (Cooke) Massee — štitovka šarlátová — <i>Pluteus coccineus</i> (Cooke) Massee in Českoslovákia	46
Z. Pouzar: Nové rody vyšších hub I. — Nova genera macromycetum I.	48
Ing. Z. Schaefer: Méně známé, vzácné a nové ryzce ČSR IV. — Lactarii čechoslovaci rariores vel novi	50
Dr A. Pilát: <i>Taphrina carpini</i> Rostr. na Zadielském plateau u Košic — <i>Taphrina carpini</i> Rostr. in planitie montana calcarea prope Zadiel haud procul Košice Slovakiæ orientalis	53
Dr A. Pilát: Hnojník strakatý — <i>Coprinus picaceus</i> (Bull. ex Fr.) Fr.	55
Prof. Dr E. Baudyš: Vzpomínáme našeho mykologa RNDr Richarda Picbauera — In memoriam RNDr Richard Picbauer	56
Ing. K. Kříž: Několik receptů na přípravu hodnotných jídel z hub — Impulsi nonnulli ad preparationem ciborum bonorum e fungis, quos mycologi moravici coquunt	60
Literatura	64
Příloha: 1 barevná tabule č. 25 — Masečník kulovitý — <i>Sarcosoma globosum</i> (Schmid.) Rehm. 1 oboustranná černá tabule: Límcovka očesaná — <i>Stropharia Hornemannii</i> (Fr. ex Fr.) Lund. et Nannf.	



Masečník kulovitý — *Sarcosoma globosum* (Schmid.) Rehm

R. Veselý pinx.



Límeovka oěsaná — *Stropharia Hornemannii* (Fr. ex Fr.) Lund. et Nannf.

Mezi samotou „Zaunhaus“ a zastávkou Perné u Hor. Plané na Šumavě sbíral a fotografoval 21. X. 1956 Dr F. Kotlaba. —
 Inter domum „Zaunhaus“ dictum et stationem viae ferreae Perné pr. Hor. Planá, Gabreta (Böhmerwald), 21. X. 1956
 legit et arte photographica depinxit Dr F. Kotlaba, 6/5 orig.



Limcovka ořešaná. — *Stropharia Hornemannii* (Fr. ex. Fr.) Tund. et Nannf.
 Mezi samotou „Zaunhaus“ a zast. Pernek u Hor. Plané na Šumavě sbíral a fotografoval 22. IX. 1955 Dr. F. Kotlaba. — Inter
 domum „Zaunhaus“ dictum et stationem viae ferreae Pernek pr. Hor. Plané, Gabreta (Böhmerwald), 22. IX. 1955 legiti
 et arte photographica depinxit Dr. F. Kotlaba. 1/1 orig.

ČESKÁ MYKOLOGIE

ČASOPIS ČESKOSLOVENSKÉ VĚDECKÉ SPOLEČNOSTI PRO MYKOLOGII
ROČNÍK XI 1957 SEŠIT 1

I. sjezd evropských mykologů, Belgie 1956

(Première Session Européenne de Mycologie, Belgique 1956)

Dr Albert Pilát

Ve dnech 15.—22 září 1956 byl uspořádán v Belgii I. sjezd evropských mykologů, kterého jsem se zúčastnil jako zástupce Československa. Belgičtí mykologové se postarali o jeho bezvadnou organizaci po všech stránkách a proto jim právem náleží dík všech účastníků za velikou námahu, která zaručila zdárný průběh sjezdu, příjemný pobyt v Belgii, a poznání této historickými památkami



Palais des Academies v Bruselu. — Foto A. Pilát.

oplývající země staré kultury, což zanechalo v mysli všech vzpomínky co nejradostnější. Předsedou organizačního výboru byl známý belgický mykolog P. Heine mann, profesor Vysoké školy zemědělské v Gembloux (Institut Agronomique de l'État, Laboratoire de Biologie) a antverpští mykologové

L. I m l e r a A. B o n a m i, s řadou dalších pracovníků. Sjezdu se zúčastnilo přes 200 mykologů, z nichž převážná část přijela z ciziny.

Odletěl jsem z Prahy 14. září v 15.40 a dorazil do Bruselu, po zastávce ve Frankfurtu nad Mohanem, kolem 20. hodiny. Ubytování bylo připraveno pro všechny účastníky sjezdu předem. Byli umístěni ve 3 hotelech v samém středu města nedaleko paláce bursy, což bylo velmi výhodné.



Skleníky staré botanické zahrady v Bruselu (Jardin Botanique de l'État). — Foto A. Pilát.

V sobotu 15. září v 16 hodin byla zahájena slavnostní schůze ve velkém sálu v Palais des Academies, krásné budově vedle královského paláce, v níž konají svoje shromáždění všechny belgické akademie. Je to zařízení jistě velmi rozumné. Účastníky uvítal prof. P. M a r t e n s z lovaňské university a po jeho proslovu přednesli krátké vědecké přednášky R. B i c k e r i c h (NDR), M. L o c q u i n (Francie) a T. P a l m e r (Anglie).

V neděli 16. IX. ráno prohlédli si účastníci kongresu výstavu hub, kterou uspořádali členové „Cercle de Mycologie de Bruxelles“ a „Naturalistes Belges“ v oranžerii Státní botanické zahrady v Bruselu. Výstava nebyla příliš bohatá, protože však v Belgii rostly houby v té době zrovna tak poskrovnu, jako u nás, je jisté, že belgičtí mykologové vykonali vše, co bylo v jejich silách. Mnozí zahraniční účastníci dovezli na výstavu také čerstvé houby z ciziny, takže mnohé exponáty byly velmi zajímavé. Bylo vystaveno na př. několik krásných exemplářů hadovkotvaré houby *Anthurus aseroëformis*, které byly dovezeny H. H a a s e m ze západního Německa, kde v některých krajích je dnes zcela hojná. U nás nebyla dosud nalezena, ale je jisté, že i k nám v nejbližších letech

bude zavlečena. Tato tvarem i zbarvením nápadná a poměrně veliká houba páchne stejně nepříjemně jako naše hadovka.

Dopoledne na recepci, kterou uspořádalo město Brusel na radnici, pozdravil účastníky z ciziny starosta města Bruselu a provedl je touto překrásnou starou budovou. Odpoledne téhož dne byla konána exkurse autokary do Forêt de Soignes, Parc de Tervueren a Bois des Capucines (Arboretum de Tervueren),



Výstava hub v oranžerii staré botanické zahrady v Bruselu. — Foto A. Pilát.

což vše jsou rozlehlé parky, které obklopují v širokém pásu město Brusel na jižní a jihovýchodní straně. Hub bylo nalezeno jen málo.

V pondělí 17. IX. odjeli účastníci kongresu do bažinatých lesů v okolí Campine v severovýchodní Belgii blízko města Turnhoutu nedaleko holandské hranice. Navštívil jsem les Ravels, což jsou rozlehlé vysázené lesní porosty, složené převážně z cizích dřevin (*Pinus strobus*, *Larix leptolepis*, *Thuja plicata* a j.) Podrost tvoří skoro neproniknutelné houští *Prunus serotina*, což je severoamerický druh střemchy. Bylo nalezeno značné množství hub, hlavně drobnějších, a velmi mnoho zajímavých druhů z řádu *Aphyllophorales*. Na zpáteční cestě byl navštíven borový les na písčínách u Lichtaart, kde bylo hub poskrovnu, a to ještě jen hojné borové druhy. Večer téhož dne se konala schůze s přednáškami o micromycetech a s tematy phytopathologickými v Bordetově auditoriu na lékařské fakultě bruselské university.

V úterý 18. IX. byl podniknut autokarový zájezd do Antverp, kde po recepci na radnici a po prohlídce této památné budovy navštívili jsme i některé jiné

zajímavé budovy tohoto starého a bohatého přístavního města. Na pozvání společnosti „General Motors Continental“ prohlédli jsme si i obrovské tovární objekty této společnosti. Je to vlastně jen montovna, kde ze součástek dovezených z Ameriky, Anglie a Německa se montují automobily značek v tomto koncernu zastoupených (Chevrolet, Pontiac, Oldsmobile, Buick, Cadillac, G. M. C., Opel, Vauxhall, Bedford). Je to jedna z nejmodernějších továren vůbec,



Výstava dokumentů k mykofloře Konga v oranžerii staré botanické zahrady v Bruselu. Vlevo pí M. Goossens-Fontana (Belgické Kongo), za palmovým listem M. Locquin (Francie), Austwick (Anglie) a J. T. Palmer (Anglie, obrácen zády). — Foto A. Pilát.

neboť byla postavena v roce 1947 (zvětšena v r. 1954) nákladem jedné miliardy 200 mil. belgických franků. Z konce výrobního pásu odjede každé dvě minuty hotové auto (240 vozů za den). Zaměstnává 3350 osob, z toho 2700 dělníků a 650 zaměstnanců administrativních. Chladičů se zde vyrábí 400 za den. Společnost G. M. podala účastníkům zdarma oběd a propůjčila rozlehlý přednáškový sál pro pracovní schůzi sjezdu. Večer vrátili jsme se zpět do Bruselu. I když tento den byl málo mykologický, přece účastníci jej nepokládali za ztracený, protože město Antverpy a jeho přístav stojí za prohlídku.

Ve středu 19. IX. navštívili jsme ardenskou vápencovou oblast. Cesta autokary vedla přes Namur, Rochefort do Han-sur-Lesse, kde byly prohlédnuty rozsáhlé podzemní krasové prostory v devonských vápencích. V jeskyních, z nichž některé jsou oživeny i podzemními vodami, a v nichž sídlil i pračlověk, bylo nalezeno i několik hub. Odpoledne téhož dne byly studovány houby vysázených borových porostů u Romadenne, které sice v tu dobu nebyly příliš bohaté, ale přes nepřízeň počasí byla nalezena řada zajímavých druhů, hlavně

drobných pavučinců. Zpáteční cesta vedla přes hornické město Charleroi, kde v uhelných dolech dnes pracuje veliké množství cizích dělníků, hlavně Italů, a přes známé Waterloo, kde byla poražena Napoleonova armáda, do Bruselu.

Ve čtvrtek 20. IX. byly navštíveny Bruggy a celé severomořské pobřeží Belgie mezi Knocke u holandské hranice a Ostende na západě. Starobylé město Bruggy je pravou klenotnicí umělecko-historických památek, což je všeobecně



Duna a mořská pláž při odlivu nedaleko Ostende. Na duně je charakteristická vegetace, v níž rostou i zajímavé houby. — Foto A. Pilát.

známo. Knocke jsou moderní, přepychové mořské lázně s velmi krásnou pláží. Houby byly sbírány ve vysázených lesích, složených z *Pinus pinaster*, *P. halepensis* a jiných borovic. U Le Coq byla nalezena řada zajímavých druhů, mezi jiným také překrásné exempláře *Gastrum triplex*, který roste s oblibou v blízkosti moře. Na dunách rostla *Psilocybe ammophila* Dur.-Lév. Po zběžné prohlídce Ostende vrátili jsme se po nové moderní dálnici do Bruselu.

V pátek 21. IX. byla uspořádána nejdelší sjezdová exkurse, a to do středních Ardenn. Cesta autokary vedla přes Namur, Dinant, Beauraing a Gedinne do Haut-Fays, kde byly navštíveny rozsáhlé a pěkné bučiny a odpoledne jiné bučiny, zvané Forêt de Freyr. Na obou místech byla nalezena řada zajímavých druhů, ale jen ojediněle.

V sobotu 20. IX. byla otevřena v oranžerii Jardin Botanique de l'État v Bruselu výstava dokladů k mykofloře Belgického Konga. Státní herbář botanické zahrady, která je spravována ministerstvem zemědělství, je jedním z největších

na světě, neboť čítá na 1,600.000 položek. Velkou jeho část tvoří rostliny africké, hlavně z Konga, a to jak rostliny jevnosnubné, tak i tajnosnubné a houby. Herbář je podkladem veliké flory Konga, kterou botanická zahrada za redakce prof. R o b y n s e vydává a jež je rozpočtena na 20 obsáhlých svazků. Dosud jich bylo vydáno 6. Současně s florou jevnosnubnou vychází i flora hub pod názvem „Iconographie des Champignons du Congo“. Od roku 1935 vyšlo



Henri Romagnesi s matkou (Paříž) vpravo Louis Immler (Antverpy), vzadu Paul Pannekoek (Antverpy) na duně u Ostende. — Foto A. Pilát.

5 sešitů (1. *Amanita* od M. Beeliho 1935; 2. *Lepiota* od M. Beeliho 1936; 3. *Boletineae* od P. Heinemanna 1954; 4. *Lactarius* od R. Heima 1955; 5. *Agaricus I.* od P. Heinemanna 1956). Dosud vydané sešity obsahují celkem 119 stran textu a 19 barevných tabulí (folio). Dílo je ilustrováno akvarely, které namalovala Mme M. G o o s s e n s - F o n t a n a, která přes 30 let svého pobytu v Kongu věnovala studiu vyšších hub, hlavně masitých basidiomycetů. Namalovala přes 2500 velikých akvarelů, na nichž je vždy vyobrazen jeden druh z jednoho nálezu a jež jsou doprovozeny často mikroskopickými podrobnostmi, které nakreslila podle živého materiálu. Jsou uloženy v herbáři botanické zahrady v Bruselu. Každou namalovanou houbu popsala podrobně v čerstvém stavu, exempláře pak pečlivě usušila, takže obrazový, písemný i exsikátový materiál má velkou vědeckou cenu. Na jeho základě možno masité houby z Konga dobře srovnávat, určovat, eventuálně i popisovat, neboť většina druhů je nových. Je to vůbec nejpečlivěji sebraný a nejlépe skloubený doku-

mentační materiál tropických hub vůbec! Až bude celý zpracován, bude možno jistě považovat Belgické Kongo za mykologicky nejdokonaleji zpracované území v tropech — alespoň pokud vyšších hub se týče — a tato houbová flora Konga bude základem i pro zpracování mykoflor jiných tropických oblastí. Protože belgičtí mykologové sami svým počtem nestačí na zpracování tak obšáhlého materiálu, jsou zváni ke spolupráci i mykologové z jiných zemí, kterým se nabízí všemožná podpora při práci.



Přírodovědecké museum v Bruselu (Musée d'Histoire Naturelle). Vlevo stará budova paleontologie, vpravo zoologie, vzadu novostavba laboratoří a depositářů. — Foto A. Pilát.

Mme M. Goossens-Fontana se účastnila osobně mykologického sjezdu v Bruselu a zase po jeho skončení se vrátila do východního Konga do území Kivu, kde žije. Ač více než 70letá, neváhala podniknout tuto dalekou cestu. Ovšem dnes není cestování do Konga tak obtížné, jako dříve. Moderní letadla tuto vzdálenost zkrátí časově tak, že cesta dnes trvá jen o něco málo déle, než na příklad cesta rychlovlakem z Prahy do Košic (14 hodin). Vzdálenost Brusel-Leopoldsville urazí letadla belgické společnosti Sabena v 16 hodinách a vzdálenost Brusel-Stanleyville v 18 hodinách, což trvá prakticky jednu noc; v lůžkovém letadle uplyne velmi rychle. Letenka Brusel-Leopoldsville stojí 16.800 belgických franků (2400,— Kčs) a Brusel-Stanleyville 17.360 belg. fr. (2480,— Kčs). Romantika tropů tedy značně pobledla! Vzdálenosti, k jejichž zdolání potřebovaly karavany cestovatelů celé měsíce, urazí moderní letadla v několika minutách. To ovšem nijak nezmenšuje zásluhy paní Goossens-Fon-

tany, neboť jednak houby není možno z letadel sbírat, jednak je sbírala a studovala dávno před tím, než vůbec letecká doprava do Konga byla zavedena.

Sjezd byl zakončen slavnostní schůzí v Palais des Academies, na níž, kromě několika přednášek, bylo jednáno hlavně o organizačním řádu příštích kongresů a o místu, kde nejbližší příští kongres bude pořádán po 4 letech. Jednací řečí kongresovou byla dosud francouzština, angličtina a němčina. Navrhl jsem, aby oficiální řečí byla také ruština, což bylo jednomyslně přijato. Již v minulých dnech konaly se dvě výborové schůze, na nichž o těchto otázkách bylo jednáno. Každý národ si zvolil jednoho delegáta, který jej zastupoval ve výboru. Pozvání k uspořádání příštího kongresu došla dvě, a to British Mycological Society se nabídla uspořádat jej ve Skotsku a já jsem přinesl pozvání Československé vědecké společnosti pro mykologii na jeho pořádání pod patronací Československé akademie věd v Československu. Po delším jednání bylo přijato pozvání Československa a také doporučeno valnému shromáždění ke schválení, což se také jednomyslně stalo. Příští, II. sjezd evropské mykologie se tedy bude konat v Československu, a to buď v roce 1959 nebo 1960, podle toho, zda IX. mezinárodní botanický kongres bude uspořádán v Montrealu v Kanadě v roce 1958 nebo 1959. Oba kongresy se nemohou konat v témž roce, protože mnoho mykologů se účastní obou. Kongres v Montrealu se má konat podle plánu sice v roce 1958, došly však nezaručené zprávy, že z organizačních důvodů jeho konání bude přeloženo na rok 1959. V tom případě by mykologický kongres v Československu se konal až v roce 1960.

Na jeho přípravu je sice dost času, to však neznamená, že by s přípravnými pracemi nemělo být započato co nejdříve. Jest si přát, aby jeho organizace byla co nejlepší! Je nutno napnout proto všechny síly, neboť sjezd v Belgii byl po organizační stránce výborný. U nás bude práce tím těžší, neboť Československo je země větší, kde v městech není tolik hotelů, jako v Belgii. Exkurse do mykologicky bohatých krajín budou proto pro větší množství účastníků těžko organizačně zvládnutelné. Nepochybuji však, že při dobré vůli se všechno podaří. Bude jen nutné napnout všechny síly, aby úspěch příštího sjezdu byl zajištěn!

Vlastní kongres by trval týden, ale po kongresu, na návrh polských delegátů, má být uspořádána posjezdová exkurse do Białowiežského pralesa ve východním Polsku. Účastníky bude nutné přepravit z Československa do Polska letadly, o což se postarají polští mykologové. Tato posjezdová exkurse bude zakončena ve Varšavě, odkud se účastníci rozjedou do svých domovů.

Večer téhož dne byla uspořádána v hotelu Metropole v Bruselu závěrečná hostina, která trvala do půlnoci. V družných rozhovorech utekl čas velmi rychle.

Po skončení kongresu zůstal jsem v Belgii ještě 4 dny, abych si prohlédl musea a botanické zahrady v Bruselu a v Gentu.

V neděli 23. IX. jsem navštívil Gent. Toto krásné město „3 katedrál“ postavené v široké rovině je již zdaleka nápadné svými věžemi. Na mohutnou čtyřhrannou věž katedrály St. Baafshoot (St.-Bavon), která je asi 90 m vysoká a nahoře plochá, vede kamenné, úzké, točité schodiště. Návštěvník, který se hodně udýchá, než se tam vyšplhá, je odměněn překrásným pohledem na celé město a hlavně na další dvě katedrály, z nichž bližší je Belfort (Beffroi), která má věž skoro stejně vysokou, jenže jiného tvaru, a pak na třetí, Sv. Mikuláš, který má věž sice trochu nižší, ale velmi význačnou a krásnou, dýchající typickým středověkem. V pondělí 24. IX. jsem navštívil naše vyslanectví v Bruselu a odpoledne Musée Colonial (dříve Musée du Congo) v Tervueren (čte se

Terfüren), vzdálené asi 12 km od středu města. Vede tam elektrická dráha. Palác tohoto musea je překrásná přízemní budova s horním osvětlením, položená v rozlehlém a skvěle udržovaném parku. Jsou v ní umístěny jedinečné a velice zajímavé sbírky, které podávají ucelený přehled o kolonii Belgické Kongo, a to jak po stránce přírodovědecké, tak i hospodářské a národopisné. Expozice začínají vlevo botanikou, vpravo zoologií a ve střední části budovy



Koloniální museum, dříve Musée du Congo v Bruselu-Tervueren. — Foto A. Pilát.

je umístěna geologie s mineralogií, především s ukázkami ohromného nerostného bohatství oblasti Haute Katanga. V zadní části budovy se tyto tři větve stýkají a přecházejí v oddělení etnografické a praehistorické. Krásné jsou sochařské výtvary domorodých lidových umělců, které jsou zhotoveny hlavně ze dřeva, dále ukázky zbraní a jiného náradí k lovu ryb i suchozemských zvířat atd. Podivuhodné jsou smrtící nástroje tajné sekty „levhartích mužů“, kteří nosili oděv z napodobené levhartí kůže, s maskou na hlavě, jež ponechávala jen dva malé otvory pro oči. Čtyři krátké srpovité nože jako hrabice uspořádané, napodobující levhartí drápy, byly připevněny k zápěstí a ukončovaly ruce. Používali jich jako strašných drápů k usmrcování spících lidských obětí.

25. IX. jsem navštívil Jardin Botanique de l'État, prof. Robynse a ostatní vědce tam zaměstnané. Tato stará botanická zahrada leží malebně v samém středu města, což má za následek, že rostlinám v zahradě i ve sklenících se daří dosti špatně. Zčásti také musí ustoupit novým komunikacím a proto se bude postupně rušit. Nová velká botanická zahrada se buduje vně města

v předměstí Meise. Rozlehlé skleníky staré botanické zahrady jsou naplněny přecetnými ukázkami tropické květeny, v nichž je bohatě zastoupena vegetace Konga.

Odpoledne jsem navštívil Musée d'Histoire Naturelle, umístěné ve dvou budovách nedaleko Gare de Luxembourg. Právě se dostavuje veliká, více než desetipatrová budova pro laboratoře a depositáře. Výstavní sbírky jsou omezeny



Palais du Cinquantenaire v Bruselu. Vlevo Vojenské museum, vpravo Museum umění.

prakticky jen na zoopaleontologii a zoologii. Botanické sbírky jsou jen v Jardin Botanique. Sběrka zoologická, obsahující hlavně recentní obratlovce, je velmi rozsáhlá, nevyniká však ani ladností uspořádání, ani jakostí vycpanin. Je v ní však mnoho vzácných afrických zvířat. Za to však paleontologická část musea je světovým unikem, neboť obsahuje veliké bohatství montovaných a skoro kompletních koster vymřelých obratlovců. Zlatým hřebem jsou kostry iguanodontů jurského stáří. Jako sál veliká vitrina obsahuje 10 zmontovaných koster a jiná, skoro stejně veliká, větší počet koster preparovaných „in situ“, t. j. jak byly nalezeny. Avšak i jiní vymřelí obratlovci jsou velmi zajímaví. Jeden exemplář vymřelé třetihorní želvy měřil na př. 2,5 m zděli. Byla to želva veliká jako malý tank.

26. IX. jsem si prohlédl Vojenské museum v levém křídle Palais de Cinquantenaire a v pravém křídle museum starověkého a čínsko-japonského umění. Obrovská tato budova byla postavena na oslavu padesátého výročí belgické samostatnosti. Vojenské museum je přeplněno předměty vztahujícími se na dějiny vojenství, zhruba od francouzské revoluce. Jsou v něm zastoupeny bohatě i památky na druhou světovou válku. Vidíme zde řadu zbraní, které ještě do nedávna byly přísným vojenským tajemstvím, na př. různá vodní i vzdušná

torpeda (V 1), magnetické miny, protiletadlová děla všech typů a kalibrů, různé typy minometů, plamenometů, tanků atd. Veliké množství figurin, oblečených do nejrozličnějších vojenských stejnokrojů, naplňuje rozsáhlé vitriny, v nichž mísí se přítel s nepřítelem. V sousedství nacistických praporů, obrazů a bust Hitlera nalezneme památky na armádu sovětskou, anglickou, americkou atd. I Československo má zde řadu vitrin. Instalace obsáhlého materiálu není provedena šťastně, takže se toto museum podobá vetešnickému veletrhu. Přesto však jeho prohlídka je velmi zajímavá. Největší dojem, který si návštěvník, myslím odnáší je ten: „Co to všechno stálo a k čemu to bylo!“ Sic transit gloria mundi. Rozhodně toto vojenské museum militarismus nijak nepodporuje, i když je spravují vojáci.

Pravá polovina Palais de Cinquante-naire je mnohem krásnější. Je v ní umístěna bývalá královská sbírka staroegyptských, řeckých, římských i jiných starověkých starožitností, hlavně váz, sošek a jiných větších i drobných předmětů z hrobů a vykopávek. Byla ovšem doplněna množstvím jiného materiálu, takže rozsáhlostí a krásou každého překvapí. V prvním patře jsou umístěny umělecké předměty z Číny a Japonska. Tuto sbírku jsem však neviděl, protože v době mé návštěvy byla uzavřena.

Odpoledne téhož dne pozval mne prof. Robyns, abych si v jeho doprovodu prohlédl novou Státní botanickou zahradu v Meise, která je vzdálena od středu města asi 9 km. Buduje se od roku 1939, kdy stát odkoupil z majetku koruny park a zámek Bouchout. Zavázal se přitom zachovat vnější charakter parku a zbudovat botanickou zahradu tak, aby nerušila okolí této staré a krásné budovy, v níž jako poslední obyvatel bydlela císařovna Charlotta v letech 1879—1927. Zámek bude sloužit k instalaci botanického a lesnického musea. Na okraji parku blíže k silnici v jižní části bude postavena veliká moderní budova pro herbáře, jež bude obklopena sbírkou okrasných rostlin. Na jiném místě bylo započato se stavbou skleníků, jejichž zasklená plocha bude větší než 1 hektar. Rozsáhlé skleníky kultivační, které již stojí, budou obklopeny do čtverce velikými skleníky určenými široké veřejnosti. Rostliny v nich budou zasazeny



Prof. Walter Robyns, ředitel Státní botanické zahrady v Bruselu a profesor botaniky na universitě v Lovani. V nové botanické zahradě v Bruselu-Meise 25. IX. 1956 foto A. Pilát.

přímo do půdy a budou uspořádány tak, aby znázorňovaly hlavní aspekty vegetace tropických a subtropických krajů celého světa, hlavně ovšem Belgického Konga. Návštěvník po cestíčkách projde v malé chvíli vegetací teplého pásu celé zeměkoule. Také rostliny mírných a studených pásů budou uspořádány podobně, ovšem venku v zahradě. Je to podivuhodné dílo, které s neutuchající energií vytváří prof. Robyns na ploše skoro 200 ha veliké. Po dobudování bude to jedna z největších a nejmodernějších botanických zahrad na světě.

Po dohotovení hlavní budovy budou sem přeneseny herbáře ze staré botanické zahrady. Obsahují dnes na 1,600.000 rostlin v pěti hlavních sbírkách, jež jsou:

1. Všeobecný herbář, jehož základ tvoří herbář Martiův, zakoupený belgickou vládou v roce 1870. Je v něm 63.000 položek, z toho 20.000 z Brazílie. Martiův herbář byl ovšem od té doby doplněn jinými sbírkami, takže rozsah všeobecného herbáře čítá na 800.000 položek.

2. Herbář africký s asi 525.000 rostlin z celé Afriky, hlavně ovšem z Belgického Konga. Jsou v něm zastoupeny vedle rostlin jevnosnubných také tajnosnubné, hlavně houby, a také akvarely hub, které namalovala Mme M. Goossens-Fontana.

3. Evropský herbář s 61.000 položkami jevnosnubných rostlin Oscara de Dieudonné.

4. Belgický herbář s 200.000 položkami jevnosnubných i tajnosnubných rostlin.

5. Herbář růží Fr. Crépina asi s 45.000 položkami růží z celého světa, což je jedinečná speciální sbírka.

V museu, umístěném v jednom sálu, jenž je přístupný široké veřejnosti, nalézáme sbírku dřev a řadu jiných botanických objektů, na př. veliké exempláře podivuhodné rostliny *Welwitschia mirabilis* z jihozápadní Afriky.

Botanická zahrada vydává v současné době následující publikace:

1. Časopis Bulletin du Jardin Botanique de l'État, jenž vychází od r. 1902.

2. Flore Générale de Belgique (vychází od r. 1950).

3. Flore Iconographique des Champignons du Congo (vychází od r. 1935, nově a pravidelně od r. 1954).

4. Flore du Congo Belge et du Ruanda-Urundi (vychází od r. 1948, dosud vyšlo 6 svazků).

K herbáři náleží rozsáhlá botanická a mykologická knihovna, kterou tvoří jednak knihy Botanické zahrady, jednak Královské belgické společnosti botanické (Société Royale de Botanique de Belgique). Čítá na 180.000 svazků, separáty v to počítaje, takže je v ní zastoupena převážná část botanické literatury celého světa. Je stále dokonale a bohatě doplňována, prakticky všemi botanickými pracemi, které se objevují na knihkupeckém trhu, a je rovněž dokonale zkatalogisována (přes milion kartotečních lístků, uspořádaných podle autorů i podle obsahu) a přístupna široké veřejnosti. Kromě knih obsahuje i sbírku obrazů rostlin, sbírku portrétů botaniků, sbírku map (1.100 kusů) a fotografický archiv.

Límcovka očesaná - *Stropharia Hornemannii* (Fr. ex Fr.)

Lund. et Nannf., v Československu

(*Stropharia Hornemannii* [Fr. ex Fr.] Lund. et Nannf. in Čechoslovakia)

MUDr. Josef Herink, Dr. František Kotlaba, Zdeněk Pouzar

Fr. Kotlaba ve svém floristickém příspěvku „Houby některých částí zátopové oblasti Lipenské přehrady“ (Ochrana přírody 11 : 193–201, 1956) upozornil na nedávné nálezy límcovky očesané — *Stropharia Hornemannii* v oblasti Šumavy. Počet druhů vyšších lupenatých hub, nově v Československu zjištěných, byl tak opět obohacen o další vzácný druh s boreálním rozšířením. *Stropharia Hornemannii* je zajímavá i po stránce systematické.

Proto věnujeme této houbě podrobnou studii, kterou chceme nejen doplnit poznatky dosud o ní známé, ale také opravit některá neúplná a nesprávná pozorování.

***Stropharia Hornemannii* (Fr. ex Fr.) Lund. et Nannf. — Límcovka očesaná**

Synonymika a literatura:

(*Agaricus Hornemannii* Fries, Observ. mycol. 2 : 13, 1818). — *Agaricus* (trib. *Psalliota*) *Hornemannii* Fr. ex Fries, Syst. mycol. 1 : 285, 1821. — Weinmann, C. G., Hym. et Gast. huc. in Imp. ross. observ. p. 244, 1836. — Fries, E., Epicrisis Syst. Mycol. p. 218, 1836–38 (trib. *Psalliota*). — Monogr. Hym. Sueciae 1 : 410, 1857 (subg. *Stropharia*).

Stropharia Hornemannii (Fr. ex Fr.) Lundell, S. et Nannfeldt, J. A., Fungi exs. Suecici, fasc. I–II, no. 19, p. 7, 1934. — Singer, R., Das System der Agaricales I. Ann. mycol. 34 : 340, 1936. — Nathorst-Windahl, T., Anmärkningsvärda fynd av hymenomyceter i Bohuslän och Västergötland. Medd. Göteborgs bot. Trädgård 16 : 147, 1945. — Lebedeva, L. A., Opredelitel' šljapočnych gribov p. 225, 1949. — Moser, M., Neue Pilzfunde aus Tirol. Sydowia 4 : 116, 1950. — Moser, M., Blätter- u. Bauchpilze in Gams, H., Kleine Kryptogam. Fl. von Mitteleuropa, Bd. IIb, ed. I, p. 198, 1953; ed. II, p. 230, 1955. — Strodal, J., Notater om storsopp i våle, Vestfold. Friesia 4 : 292, 1953.

Naematoloma Hornemannii (Fr. ex Fr.) Singer, The Agaricales (Mushrooms) in modern taxonomy. Lilloa 22 : 503, 1949 (1951).

[*Agaricus* (sect. *Coprinus*) *depilatus* Persoon, Syn. meth. fung. p. 408, 1801.] — *Agaricus* (subg. *Stropharia*) *depilatus* Pers. ex Fries, Hym. europaei p. 283, 1874. — Karsten, P. A., Mycologia fennica. Pars tertia. Basidiomycetes. Bidr. känn. Finl. Natur Folk 25 : 137, 1876 (subg. *Stropharia*).

Stropharia depilata (Pers. ex Fr.) Karsten, Rysslands, Finlands och den Skandinaviska halföns Hattsvampar. Bidr. känn. Finl. Natur Folk 32 : 487–488, 1879. — Kritisk öfversigt af finlands Basidsvampar (Basidiomycetes: Gastero- et Hymenomycetes). Bidr. känn. Finl. Natur Folk 48 : 236, 1889. — Finlands Basidsvampar. Floristika Handböcker f. Nybegyn. utgifna af Soc. Fauna Flora fenn. 1 : 99, 1899. — Saccardo, P. A., Syll. fung. 5 : 1012, 1887. — Bresadola, G., Fungi polonici a cl. Viro B. Eichler lecti. Ann. mycol. 1 : 71–72, 1903. — Saccardo, P. A., Syll. fung. 17 : 88, 1905. — Ricken, A., Blätterpilze p. 460–461, 1915. — Vademecum, ed. II, p. 146, 1920. — Rea, C., Brit. Basid. p. 125, 1922. — Ferdinand- sen, C. et Hertz, V., Ekskursjoner 1931. Söndag den 27. September. Friesia 1 : 79, 1932. — Killermann, S., Pilze aus Bayern VI. Denkschr. bayer. bot. Ges. Regensburg 20 (14 ser. n.) : 54, 1936. — Large, J. E., Flora agaricina danica 4 : 66, 1939. — Moser, M., Note sur une espèce boréale du genre *Stropharia* trouvée en Tyrol. Bull. Soc. mycol. France 65 : 175–179, fig. 1, t. 61, 1949. — Lebedeva, L. A., Opredelitel' šljapočnych gribov p. 224, 1949. — Pilát, A., Contribution to the Knowledge of the Hymenomycetes of Białowieża Virgin Forest in Poland. Stud. bot. čechosl. 11 : 170–172, fig. 18–21, 1950. — Klíč k určování našich hub hřibovitých a bedlovitých p. 366, 1951. — Konrad, P. et Maublanc, A., Les Agaricales II. Encycl. mycol. 20 : 168, 1952.

Geophila (subg. *Stropharia*) *depilata* Quélet, Enchiridion fung. p. 111, 1886. — Kühner, R. et Romagnesi, H., Flore anal. des champ. super. p. 336, fig. 432A-B, 1953.

Agaricus (trib. *Psalliota*) *Hornemannii* Fr. ex Fr. β (var.) *depilatus* (Pers.) ex Fries, Syst. mycol. 1:285, 1821.

[? *Agaricus squarrosus* Vahl, M. in Flora danica 20:8, t. 1191, 1797.]

Stropharia squarrosa (Vahl) ex Morgan, A. P., North american species of Agaricaceae. J. Mycol. 14:73, 1908. — Konrad, P. et Maublanc, A., Icones sel. fung. 6:100, 1928.

Stropharia Percevalii sensu Killermann, S., Pilze aus Bayern VI. Denkschr. bayer. bot. Ges. Regensburg 20 (14 ser. n.) : 56, 1936 (non Berk. et Broome).

Popis vlastního materiálu:

Morfologie:

Plodnice rostou v trsech o různém počtu jedinců, méně často (většinou v blízkosti trsů) ojedíněle.

Vývoj plodnice pravděpodobně bivelangiokarpní. Celkový obal plodnice srůstá s tlustou masou vmezeřeného pletiva (lipsanenchymu), které se nalézá v prostoru mezi celým povrchem třeně, lupeny a okrajem klobouku. Celkový obal je v rozsahu povrchu klobouku poměrně tence blanitý, v povrchové vrstvě tmavě okrově žlutý, v hlubších vrstváchbledší, při růstu klobouku se velmi brzy ztenčuje a ztrácí se směrem od středu klobouku k jeho okraji, takže v dospělosti zanechává toliko útržky, řídce uspořádané v jedné koncentrické řadě blíže okraje klobouku. Tyto útržky mají tvar trojhranných šupinek, jedním vrcholem obrácených periferně (v dospělosti až stárí se periferní hrot vztyčuje nebo až přehýbá směrem k centru klobouku).

Vmezežené pletivo (lipsanenchym) je zprvu rozprostřeno mezi okrajovou částí povrchu klobouku a povrchem třeně. Není tedy vytvořeno přímým pokračováním okrajové tramy klobouku směrem k tření. Je nejtlustší na kolmici mezi úponem na povrchu klobouku a povrchem třeně, k vrcholu i basi třeně se ztenčuje, je dosti hutné struktury, bělavé barvy; část sestupující k basi třeně, je na povrchu povlečena tenkou vrstvou pletiva celkového obalu. Při růstu klobouku do šířky a růstu třeně do délky dochází k rozčlenění lipsanenchymu způsobem, který závisí na souhře všech činitelů, které ovlivňují růst plodnice. Za normálních poměrů (t. j. při normální rychlosti vývoje plodnice) brzy dochází nejdříve k rozčlenění dolní (sestupující) části lipsanenchymu ve vzhůru vztyčené šupinky. Tyto šupinky jsou umístěny na povrchu dolních dvou třetin délky třeně, v dosti hustých, nepravidelně klikatých řadách, jsou největší asi uprostřed délky třeně a rychle se zmenšují směrem k basi třeně i vzhůru (kde končí blízko pod prstenem); jsou bělavé barvy, na zevní ploše okrově zažloutlé.

Horní část lipsanenchymu podržuje svoji souvislost až do začátku rozevírání klobouku, kdy dochází k roztržení pletiva blíže okraje klobouku; tím vznikne na tření prsten a při okraji klobouku přívěsky. Horní část lipsanenchymu tedy odpovídá pojmu „závoj“, který je používán pro útvary různého morfologického významu.

Prsten je v horní části tence blanitý, k okraji postupně tlustěji blanitý, horní část přiléhá k vrcholu třeně, dolní část je volná, odstupuje od třeně ve výši okraje klobouku horizontálně až šikmo dolů. Volná část prstenu je dosti tlustě blanitá, 3–4 mm široká, bělavá, na horní ploše podélně rýhována, na spodní ploše dosti hrubě vločkovitá; upevněná část prstenu je rovněž podélně rýhována, někdy rozpukána v drobné útržky, které se rychle zmenšují směrem vzhůru až ve velmi drobné vločky. Zřídka je prsten neúplný tím, že jeho část nebo i několik částí zůstane přivěšena k povrchu klobouku.

Přívěsky lipsanenchymu jsou upevněny na povrchu klobouku blízko jeho okraje, periferněji než útržky celkového obalu (někdy však jsou zbytky celkového obalu a lipsanenchymu slepeny), jsou vodorovně podehnuté, trojhranné až lichoběžníkovité, tence blanité, na spodní ploše drobně vločkovité, bělavé.

Roste-li plodnice zvolna (na př. při růstu v pozdním podzimu anebo u jedinců, uchovávaných ve vlhké komůrce), dochází ke zpomalenému rozčleňování pletiva lipsanenchymu. Při tom dochází k přerušení pletiva blízko třeně a většina pletiva lipsanenchymu vytvoří při okraji klobouku zvláště široké přívěsky, které často splývají; na tření se vytvoří jen velmi úzký prstenec nebo prsten vůbec chybí a lipsanenchym zanechává na tření jednak vločky z upevněné horní části prstenu, jednak vztyčené šupinky ze své dolní části.

Plodnice mají poměrně robustní habitus, zejména masitý klobouk.

Klobouk centrický, v mládí kulovitý až široce vejčitý, v dospělosti polokulovitý se zvýšeným středem až široce zvonovitý, k okraji zaoblený, ve stárí ploše klenutý se zvýšeným středem; okraj lupeny nepřesahující; šifka v dospělosti 3–6 cm; pokožka slupitelná až ke středu, tenká, v mládí a později za vlhka mírně slizká, mastně lesklá, rychle vysychající, za sucha téměř hladká, málo lesklá (ke středu spíše matná), kalně naolivěle okrově žlutá, k okraji světlejší, okrově slámožlutá, za vlhka něco tmavší (avšak bez prosvítajících lupenů). Zbarvení pokožky

klobouku lze nejspíše přirovnat k barvě pokožky klobouku tmavých forem *Agrocybe praecox* (Pers. ex Fr.) Fayod ex auct.

Lupeny přímé, klínovité, u okraje klobouku dlouho lehce vykrojeně zúžené, ke tření šikmo vykrojeny, vrostlé, krátce zoubkem sbíhavé, povrchu hladkého, ostří tenké; 5–8 mm široké, tenké; v dospělosti středně husté (na okraji vzdáleny 0,3–0,6 mm); měkké a dosti křehké; v mládí a dospívání lysé, v mládí slámožlutavé, v dospívání makově šedomodré [jako lupeny dospívajících plodnic *Naematoloma capnoides* (Fr.) Karst.], v dospělosti poprášené výtrusným prachem, temně fialovo-umbrové, u okraje klobouku a na ostří bledší, mírně hygrofanní; lupénky trojího řádu se souběžnou proměnlivostí délek, uspořádány v souměrné systémy, ukončeny zúženě až vykrojeně zúžené, volně.

Výtrusný prach (po oschnutí) tmavě šedofialový, skoro černofialový nebo fialovo-umbrový.

Třeň válcovitý, v dolní polovině mírně kyjovitě nebo větvenovitě rozšířený, na basi zúžený (zvláště u trsnatě rostoucích plodnic), přímý až mírně zprohýbaný; v dospělosti 5–8 cm dlouhý, uprostřed 6–12 mm a na basi 8–15 mm tlustý; pokožka velmi jemně podélně vláknitá, hedvábně lesklá, smetanově bílá, později bledě slámožlutá (nejsytěji na basi). K basi třeně jsou připojeny více méně hojně bílé myceliové provazčky.

Dužnina homogenní; dužnina klobouku velmi tlustá (10–15 mm), k okraji velmi zvolna ztenčená, plstovitá (zprvu hutně, nakonec měkce), poměrně křehká, nad lupeny jen tence prosáknutá, hedvábně lesklá, bledě slámožlutavá; dužnina třeně jemně podélně vláknitá, plná, v dospělosti ve středu úzce prořídí, ve stáří úzce dutá, pod povrchem mírně prosáknutá, hedvábně lesklá (ke středu později matná), slámožlutavá.

Anatomie:

Trama třeně ze základních hyf, podélně paralelně probíhajících, válcovitých, hyalinních, 7–20 μ tlustých, které se k povrchu ztenčují a poněkud přecházejí v pokožku z hyf hustě paralelně spletených, 5–7 μ tlustých, s přezkami; pojné hyfy 3–5 μ tlusté; sekreční hyfy nezjištěny.

Pletivo lisanenchymu tvoří hyfy všemi směry propletené, z článků válcovitých až dlouze allantoidních, bez přezek, různé dlouhých, 5–12 μ tlustých.

Trama klobouku z hyf dosti volně všemi směry propletených, hojně větvených, z článků válcovitých, k septům zaoblených, až allantoidních, tenkostěnných, 7–20 μ tlustých. Hypoderm z hyf podobného vzhledu, ale více paralelně spletených (na radiálním řezu), obsahu bledě okrově žlutavého. Pokožka různé tloušťky (podle stupně zrosolování blan hyf), z hyf všemi směry propletených (na radiálním řezu dosti paralelně), přímých až hadovitě vinutých, válcovitých, s dosti hojnými přezkami, 5–6 μ tlustých, s blanami více méně zrosolovatělymi; terminální články těchto hyf štihle kyjovité, 6–7 μ tlusté.

Trama lupenů pravidelná, ve stáří až poněkud nepravidelná, z buněk allantoidních až štihle větvenovitých, k septům zaoblených, místy (zvláště v basi lupenu) přimíšeny i buňky štihle vakovité; kresylová modř barví elementy tramy lupenů růžovofialově. Hymenium z hyf více paralelně a pravidelně uspořádaných, z článků válcovitých, bez přezek, tenčích (kolem 5 μ). Subhymenium 15–20 μ tlusté, buničité.

Ostří lupenů heteromorfní: hustě posázeno marginálními buňkami („cheilocystidami“); jsou široce větvenovitě se zaobleným vrcholem až lahvicovitě, tenkostěnné, hyalinní; kresylovou modří se barví růžovofialově, 38–65 $\times$ 14–20 μ .

Na ploše lupenů v hymeniu řídce roztroušeny chrysocystidy (často několik blízko sebe), horní třetinou přecházejí hymenium, jsou stopkaté větvenovitého až lahvicovitého tvaru, na vrcholu protaženy v krátký zaobleně ukončený výběžek, tenkostěnné, 33–43 $\times$ 10 μ ; v horní části obsahují beztvářé tělísko, silně světlolomné, hyalinní, v ammoniaku nažloutlé; kresylová modř barví obsah i tělísko bledě blankytně modře.

Basidie zprvu kyjovitě s poměrně širokou stopkou, v zralosti přecházejí hymenium, válcovité se zaobleným vrcholem a zúženou basí, pod vrcholem často lehce zaškrčené, 20–36 $\times$ 6 až 8 (10) μ , obsahu zprvu zrnitého, později homogenního, kresylovou modří se barví ultramarínově modře až temně ametystově fialově; sterigmata počtem čtyři (zřídka 2), šídlovitá, 3,6 až 4,8 μ dlouhá.

Výtrusy na bočním profilu štihle mandlovité, na vrcholu s poměrně širokým (až 2,4 μ) klíčním otvůrkem, na basi s malým šikmým, hyalinním apikulem, 10–12 (17) $\times$ 5–7 (8) μ ; frontální profil podlouhle vejčitý s vrcholem otupeným klíčním otvůrkem; blána poměrně tenká, hladká, průsvitná, bledě umbrově hnědá, kresylovou modří se nebarví, v 5 % KOH světle okrová, v konc. kyselině širově rovněž světle okrová; obsah v dospělosti s 1 (–2) malými tukovými kapkami, excentricky umístěnými.

Pach slabě řepný (výraznější jen, je-li více plodnic pohromadě), dužnina v řezu voní příjemně jako dužnina hříbu obecného (*Boletus edulis*) a současně slabě tříslovitě.

Chutí slabě hříbkovitá (jako dužnina *Boletus edulis*, podle F. Kotlaby po smažených hříbčích).

Makrochemické reakce: dužnina je poměrně málo aktivní k obvykle používaným činidlům. Nereaguje s těmito činidly: guajaková tinktura, skalice zelená (10 %), α -naftol (10 % lih. roztok), hydrochinon (2 %), resorcin (3 %), pyramidon (konc.), benzidin (1% v 10 % kyselině octové), anilinový olej, formol (40 %), sulfoformol, dusičnan stříbrný (10 %), Lugolův roztok. Positivní reakce: guajakol (3% vod. roztok): kalně oranžová, pak červenohnědá (sienská hněd); fenol (2%): zvolna vínově červená; pyrogallol (5% vod. roztok): temně okrově žlutá; louh sodný (15%): dužnina a pokožka klobouku rychle kalně oranžově; ammoniak (25%): stejná, avšak slabší reakce; konc. kyseliny sírová, dusičná a solná: dužnina slabě žlutne, pokožka klobouku zesvětlí do světle okrově žluté.

Ekologie:

Saprofyt silně ztrouchnivělého dřeva (hlavně pařezů) jehličnatých i listnatých stromů, pravděpodobně i fakultativní humusový saprofyt. Fruktifikace v podzimu; nejvíce sběrů je ze září a října.

Rozšíření v Československu:

Jižní Čechy, oblast Šumavy: 1. Prales na úbočí „Boubína“ (reservace), cca 1000 m nad mořem, 17. X. 1954 leg. J. Herink (při společné exkursi s J. Kubičkou); početný trs dospívajících exemplářů na drti z trouchnivého kmene buku v pralese z buků, jedlí a smrků. Herb. myc. Herink No. 1267/54. — 2. Rašelinový lesík (smrk, borovice, břízy) mezi samotou „Zaunhaus“ (Kovárna) a zastávkou Pernek u Horní Plané, cca 750 m. n. m., 22. IX. 1955 leg. F. Kotlaba; 7 většinou mladých plodnic rostoucích jednotlivě kolem trouchnivějšího pařezu *Betula pubescens* — břízy pýřité. Herb. PR; 21. X. 1956 na téže místě po vykácení lesa 4 plodnice. Herb. PR, herb. myc. Herink No. 358/56.

Poznámky:

Identifikace druhu:

Druhově specifické vlastnosti *Stropharia Hornemannii*, které jsme pozorovali na našem materiálu, se shodují s popisy této houby v literatuře. Po prvé popsal houbu dosti výstižně r. 1801 Ch. H. Persoon pod jménem *Agaricus depilatus*, brzy nato (r. 1818) E. Fries, jako *Agaricus Hornemannii*. V monographia Hymenomyc. Sueciae (l. c.) podal Fries první podrobný popis morfologických znaků druhu. Prvé mikroskopické údaje pro výtrusy uveřejnil P. A. Karsten, chrysocystidy popisují a vyobrazují R. Kühner a H. Romagnesi. Nejpodrobnější anatomická data přinesla práce M. Mosera, který však zdůrazňuje, že nepozoroval marginální buňky (jeho popis faciálních cystid se však nehodí na chrysocystidy, nýbrž na marginální buňky!). Původními pozorováními přispěli k poznání *Stropharia Hornemannii* ze starších autorů Weinmann, Karsten, Bresadola, z novějších autorů Rea, Ferdinandsen a Hertz, Lange, Lebeděva, Moser a Pilát. Dobrých vyobrazení houby je málo. Tabule č. 1191 ve Flora Danica představuje asi jiný druh. Osudy tabule, namalované z podnětu E. Frieše, nejsou nám známy. Moserovo vyobrazení je málo výstižné. Pilátovy fotografie zachycují dobře habitus houby na stanovišti i detaily.

Variabilita:

Posuzujeme-li variabilitu druhu srovnáváním dosud uveřejněných popisů houby s naším popisem, zjišťujeme, že je poměrně malá. Týká se vlastně jen velikosti plodnice, zbarvení pokožky klobouku a velikosti výtrusů.

Většina severských autorů popisuje *Stropharia Hornemannii* jako houbu mnohem statnější, než jsme mohli sami pozorovat. Největší rozměry houby přejímá od severských autorů A. Ricken: pro klobouk 8–20 cm šířky, pro třeh 10–20 cm délky a 15–25 mm šířky, pro lupeny 7–12 mm šířky. *Stropharia Hornemannii* zdá se tedy být největším druhem rodu *Stropharia* (Fr.) Quél. Nepochybně se optimální vegetační a fruktifikační podmínky, které má houb

v centru svého boreálního geografického rozšíření, odrážejí také ve větší velikosti plodnic. Moserem a námi studované exempláře z míst, která mohou být nejdéle na jih posunutými stanovišti druhu, jsou poměrně menší (na př. klobouk nedosahuje průměru 10 cm).

Zbarvení pokožky klobouku popisuje Fries (Monogr., l. c.) „livido-lutescens, demum (e sporis?) cinnamomeus“. Moser pozoroval bohatou škálu zbarvení pokožky klobouku: udává tóny slonově bílé, žlutavé (Séguy č. 320), světle hnědé (Séguy č. 695) až i kaštanově hnědé (Séguy č. 691), někdy i nafialovělé; přitom může být střed klobouku vybarven tmavěji, ale i naopak. Moserovy údaje přejímají P. Konrad s A. Maublancem a R. Kühner s H. Romagnesim; tito autoři srovnávají fialový odstín („violacé- livide“) pokožky klobouku mladých exemplářů se zbarvením prstenu *Suillus luteus* (L. ex Fr.) S. F. Gray. Hnědé ani fialové odstíny na pokožce klobouku jsme však neviděli ani u mladých exemplářů.

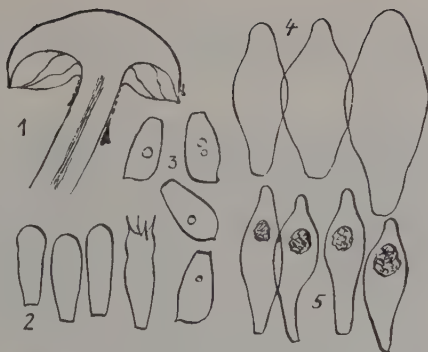
Je známo, že velikost výtrusů je u druhů rodu *Stropharia* (Fr.) Quél., stejně jako u blízkého rodu *Naematoloma* Karst., dosti proměnlivá. Přitom délka výtrusů se mění v širších mezích než jejich šířka. V literatuře jsou celkem shodně udávány rozměry výtrusů pro typus houby:

- 11 — 14 × 6 — 8 μ, Finsko — P. A. Karsten
- 7 — 12 × 4 — 6,5 μ, SSSR — L. A. Lebeděva
- 9,5 — 10,5 × 5,75 — 6 μ, Dánsko — J. E. Lange
- 10 — 11,5 (12) × 6 — 6,25 μ, Dánsko — J. E. Lange
- 10 — 11,5 (12) × 5,25 — 6 μ, Švédsko — J. E. Lange
- 10 — 13 × 6 — 7 μ, Polsko — A. Pilát
- 10,5 — 12,8 × 5,5 — 7 μ, Rakousko — M. Moser
- 10 — 12 (17) × 5 — 7 (8) μ, ČSR — J. Herink, F. Kotlaba, Z. Pouzar

Velké výtrusy, které jsme pozorovali, vznikají pravděpodobně na bisporických basiidiích, které jsou vtrošeny mezi normálními basiidiemi tetrasporickými. C. Rea naměřil u své houby výtrusy pouze 7—8 × 4—5 μ. Také J. E. Lange sbíral v USA tuto mikroskopickou odrůdu (var. *microspora* Pilát*). Taxonomické zhodnocení této „odrůdy“ je prozatím nesnadno proveditelné.**)

*) Stud. bot. čechosl. 111 : 70, 1950.

**) Na tomto místě je třeba poznamenat, že studium velikosti výtrusů a jejich proměnlivosti musí být prováděno metodicky správně, má-li přinést výsledky, které lze hodnotit. Tak na př. M. Jossierand (La description des champ. sup., p. 87, 1952) zdůrazňuje, že pro výzkum tvaru, velikosti i jiných vlastností výtrusů je nezbytně zapotřebí získat výtrusy plně vyzrálé (nejlépe z výtrusného prachu). Pozorovací prostředí a použité zvětšení má určitý vliv na přesnost měření. Při studiu variability je nutno proměřit větší počet výtrusů (nejméně 100), sestavit variační křivku, stanovit průměr s příslušnou střední odchylkou. Cenné poznatky přináší také výzkum poměru délky výtrusu k jeho šířce.



Límecovka ořesaná. — *Stropharia Hornemannii* (Fr. ex Fr.) Lund. et Nannf.

Obr. 1. Podélný průřez horní částí dospělé plodnice (poloschematický). — Obr. 2. Basidie, vlevo mladé, vpravo dospělé. — Obr. 3. Výtrusy v bočním a frontálním profilu. — Obr. 4. Marginalní buňky. — Obr. 5. Chrysocystidy. Kreslil Dr. Jos. Herink. Fig. 1. Pars superior carpomatidis adulti longitudinaliter dissecta et modo schematico depicta. — Fig. 2. Basidia, sinistra juvenilia, dextra unum adultum. — Fig. 3. Sporae e latere et e fronte visae. — Fig. 4. Cellulae marginales. — Fig. 5. Chrysocystidia.

Dr. Jos. Herink delineavit.

podobně jde o extrémní případ t. zv. kalibrační variability, způsobený snad nepříznivými životními podmínkami (růst plodnic v chladném pozdním podzimu).

Systematické zařazení:

Většina autorů přijala zařazení do rodu *Stropharia* (Fr.) Quél., které provedl pro taxon *Agaricus depilatus* až Karsten roku 1879 a pro taxon *Agaricus Hornemannii* Lundell s Nannfeldtem teprve r. 1934. Podle našeho názoru je to plně oprávněné.

R. Singer však nejnověji (1951) přeřadil *Stropharia Hornemannii* do rodu *Naematoloma* Karst., v němž již předtím r. 1948*) vytvořil sekci *Stropholoma* s typem *Naematoloma squamosum* (Pers. ex Fr.) Singer. Jak již naznačuje název této Singerovy sekce, představuje přechod mezi rody *Stropharia* a *Naematoloma*. Podle Singera podržují si druhy sekce *Stropholoma* z vlastností rodu *Stropharia* dobře vytvořený, tlustě blanitý prsten, z rodu *Naematoloma* pak přejímají hypoderm z krátkých, až skoro isodiametrických buněk. Typický druh Singerovy sekce *Stropholoma*, *Naematoloma squamosum* (Pers. ex Fr.) Sing., který bývá běžně zařazován jako *Stropharia squamosa* (Pers. ex Fr.) Quél., má skutečně buničitý hypoderm, avšak prsten je tenince blanitý. V případě *Naematoloma squamosum* jde tedy nepochybně o naematoloidní typ. *Stropharia Hornemannii* má však hypoderm z buněk válcovitých a prsten tlustě blanitý. Tím padají oba hlavní důvody pro zařazení této houby do rodu *Naematoloma*. Na druhé straně má houba všechny znaky rodu *Stropharia* (Fr.) Quél., zejména jeho typické sekce *Pholiotideae* Fr. [typus: *Stropharia aeruginosa* (Curt. ex Fr.) Quél.]. Houba má však také blízké vztahy ke *Stropharia coronilla* (Bull. ex Fr.) Quél. která má pokožku klobouku živěji žlutě zbarvenou.

Geografické rozšíření:

Stropharia Hornemannii patří k druhům boreálním. Zdá se, že její areál zhruba sleduje severoevropskou jehličnatou oblast a zasahuje i do Severní Ameriky. Centrum areálu nepochybně leží v zemích severní Evropy, zejména ve Skandinavii. Nálezy *Stropharia Hornemannii* v Československu, Bavorsku a Rakousku (Tyrolích) náleží k nejižnějším známým nalezištím této houby.

V Sev. Americe je podle nám dostupné literatury vzácnější než v Evropě, vyskytuje se na severu USA a na jihu Kanady v oblasti Velkých jezer.**)

V literatuře jsme zjistili následující rozšíření *Stropharia Hornemannii*: Norsko (Norge): Björke, 6. X. 1944, 20. IX. 1945 leg. J. Strodal; Rustaden, 28. IX. 1945 leg. J. Strodal. — Švédsko (Sverige): In pinetis Sueciae et Norvegiae copiose (Fries 1821), ubique vulgaris (Fries 1857); Silva Nosten ap. Läbyvad pr. Uppsala, 13. IX. 1933 leg. S. Lundell; Lilla Stamsjön, Västergötland, 21. X. 1938 leg. Nathorst-Windahl; Kolboryd et Öxeryd, Västergötland, 14. IX. 1941 leg. Nathorst-Windahl. — Finsko (Suomi): Nyland-Lapland (Karsten 1899). — SSSR: Soukelo, penins. Kola (Karsten 1876); Leningradská a Kalužská oblast (Lebedeva 1949); Kaliningrad (Königsberg), leg. Gramberg (Ricken 1915). — Dánsko (Danmark): Granskov, 27. IX. 1931 (Ferdinandsen et Hertz 1931); Sjælland et Bornholm (J. E. Lange 1939). — Polsko (Polska): Białowieża, leg. B. Eichler; 17. X. 1950 leg. A. Pilát. — Německo (Deutschland): Leuchtenberg Holzlege, X. 1909, Mariental auf Waldstreu, VIII. 1909, München,

*) Sydowia 2 : 36, 1948.

**) Během tisku tohoto článku se nám dostala do ruky práce Harperova s lokalitami ze Severní Ameriky a s krásnými fotografiemi naší houby. — Harper, E. T.: Species of Pholiota and Stropharia in the region of the Great Lakes. Trans. Wisconsin Acad. Sci., Arts and Lett. 17 (part II.) : 1016—1017, fig. 62, 63, 1914.

IX. 1930 (Killerman 1936). — Rakousko (Österreich): Paidá apud St. Sigmund in Sellraintal, Tirol, leg. W. Gams IX. 1948 (Moser 1949). — U S A: New York, Peck (teste Morgan 1908); Neebish Island, Michigan (Harper 1914). — K a n a d a (Canada): Apud Lake Rosseau, Ontario (Harper 1914).



Límeovka očesaná — *Stropharia Hornemannii* (Fr. ex Fr.) Lund. et Nannf.

Prales na „Boubíně“, 17. X. 1954 sbíral a fotografoval Dr J. Herink. — *Silva virginea* „Boubín“ dicta, montes Gabreta (Böhmerwald), 17. X. 1954 legit Dr Jos. Herink. Arte photographica depinxit Dr Jos. Herink.

S u m m a :

Stropharia Hornemannii (Fr. ex Fr.) Lund. et Nannf. recenter in Čechoslovakia ab auctoribus reperta est.

Descriptio (originalis):

Carposoma fasciculata, rarius subsolitaria, relativer robusta. Primordia velo universali et lipsanenchymate velata, velum universale parti inferiori lipsanenchymatis accretum. Velum universale in superficie pilei tenuiter membranaceum, in strato superficiali ochraceum, mox dehiscens et secedens, solum prope marginem pilei squamas triangulares adpressas (postea subrevolutas) relinquens. Lipsanenchyma primitus crassum (praecipue in parte superiori), e superficie pilei marginali ad totam longitudinem stipitis expandens. Pars superior (ascendens) lipsanenchymatis postea dirumpit et annulum superum stipitis et fragmenta magna prope marginem pilei format. E parte inferiori (descendenti) lipsanenchymatis mox squamae erectae usque revolutae infra annulum exstant.

Pileus centralis, primitus subglobosus vel subovoideus, adultus semiglobatus vel late campanulatus centro paulisper elevato et margine rotundato-inflexo, vetus plano-convexus centro elevato, 3—6 cm latus, carnosus; margo lamellas non excedens; cuticula discernibilis, tenuis, primitus subglutinosa (Iove pluvio usque glutinosa), nitida, mox sicca et subopaca, subolivaceo-ochracea

[sicut cuticula pilei fungi *Agrocybe praecox* (Pers. ex Fr.) Fayod ex auct.], marginem versus pallidior (ochraceo-straminea).

Lamellae subtriangulares, stipitem versus oblique emarginatae, adnatae, dente subdecurrentes, laeves, tenues, 5–8 mm latae, molles et fragiles, primitus glabrae, stramineo-pallidae, deinde papaverinae [sicut lamellae adolescentes *Naematolomites capnoidis* (Fr.) Karst.], adultae atrovioleaceumbrinae; acis tenuis, subpallidior; lamellulae tridymae, emarginato-attenuatae, liberae. Sporae in cumulo griseo-atrovioleaceae, paene nigroviolaceae vel umbrino-violaceae.

Stipes cylindricus, basim versus subfusiformis vel subclavatus, basi subattenuatus, 5–8 cm longus, medio 6–12 mm et basi 8–15 mm crassus, fibrilloso-laevis, sericeo-nitidus, albidus, postea basim versus pallide stramineus, infra annulum dense albosquamosus; annulus superus deflexus, parte superiori adfixus, crasse membranaceus (praecipue marginem versus), albidus, facie superiori striatus, facie inferiori floccosus. Basis stipitis funiculis mycelialibus albis instructa.

Caro homogenea, sericeo-nitida, pallide straminea; caro pilei crassa (10–15 mm), compacta; caro stipitis fibrosa, solida, postea anguste excavata.

Trama pilei intermixta, e cellulis cylindraceutis, tenuiter tunicatis, 7–20 μ crassis. Hypoderma e cellulis similibus, dense contextis. Cuticula e hyphis irregulariter intermixtis, cylindraceutis, fibuligeris, 5–6 μ crassis, membrana plus minus gelificata.

Trama stipitis e hyphis paralleliter intricatis, cylindraceutis, 7–20 μ crassis; cuticula e hyphis tenuibus (5–7 μ crassis), fibuligeris.

Lipsanenchyma e hyphis irregulariter intertextis, e cellulis cylindraceutis, efibulatis, 5–12 μ crassis.

Trama lamellarum regularis, postea subirregularis, e cellulis cylindraceutis (in basi lamellarum etiam ampullaceutis). Hymenopodium e hyphis cylindraceutis, cca 5 μ crassis. Subhymenium cellulolum. Acies lamellarum heteromorpha: cellulae marginales („cheilocystidia“) late fusiformes vel lageniformes, tenuiter tunicatae, hyalinae, 38–65 $\times$ 14–20 μ .

Basidia iuvenilia clavata, adulta subcapitato-cylindraceuta, ad basim attenuata, tetrasterigmatica (rarius bisterigmatica), 20–36 $\times$ 6–8 (10) μ , sterigmata 3.6–4.8 μ longa.

Sporae ellipsoideae vel amygdaliformes, apice poro germinativo sat lato truncatae, basi apiculo parvo obliquo hyalino instructae, 10–12 (17) $\times$ 5–7 (8) μ , membrana relativiter tenui, laevi, diaphana, pallide umbrina (ope natrii hydroxydati et acidi sulphurici concentrati laete ochracea), unam (rarius 2–3) guttulam parvam excentricam continentem.

Chrysocystidia ad facies lamellarum sparsa, hymenium superantia, fusiformia vel lageniformia, apice appendiculata, 33–43 $\times$ 10 μ , tenuiter tunicata, in parte superiori corpusculum sat magnum, amorphum, refringens, hyalinum (ope ammoniae lutescens) continentia, ope kresylli coerulei pallide coerulea.

Odor debilis *Betae vulgaris*, in sectione *Boleti edulis* et simul tannini. Sapor *Boleti edulis* similis.

Reactiones macrochemicae: tinctura guajaci: negativa; guajacolum (sol. aq. 3 %): rufescens, postea brunnea; phenolum (sol. aq. 2 %): tarde vinacea; hydrochinolum (sol. aq. 2 %): negat.; resorcinum (sol. aq. 3 %): negativa; pyrogallolum (sol. aq. 5 %): ochracea; α -naphtholum (sol. alcoh. 10 %): negativa; pyramidonum (sol. aq. conc.): negativa; oleum anilini: negativa; ferrum sulphuricum (sol. aq. 10 %): negativa; natrium hydroxydatum (sol. aq. 15 %): cito aurantiaca (caro et cuticula); ammonia liq.: pallide aurantiaca; formaldehydum (40 %): negativa; sulphoformolum: negativa; argentum nitricum (sol. aq. 10 %): negativa; sol. Lugoli: negativa; reagens sec. Schiff: positiva (fuchsina); benzidinum (sol. 1 % in acido acetico 10 %): negativa; acidum sulphuricum, nitricum et hydrochloricum conc.: caro lutescit, cuticula in laete ochraceum pallescit.

Oecologia: fungus saprophytus, lignicolus vel semilignicolus praecipue ad truncos putridos arborum frondosarum et coniferarum (?), autumnno (potius serotino) crescens.

Area distributionis borealis, sed usque in Europa media crescit.

Observationes:

Specimina nostra bene cum diagnosibus auctorum concordant, sed minora. Colorem pilei violaceum vel castaneum non vidimus.

Si var. *microspora* Pilát (a cel. C. Rea et J. E. Lange observata) ad *Strophariam Hornemannii* sicut variatio extrema pertinet, ulterius observandum est.

Stropharia Hornemannii in genere *Stropharia* (Fr.) Quél., in sectione typica *Pholiotidae* Fr. bene collocata est. Habet enim hypoderma pilei non parenchymatosum et lipsanenchyma crassum, quod annulum superum bene formatum sistit. Qua de causa probare non possumus *Strophariam Hornemannii* in genus *Naematoloma* Karst. transferendum (sicut cel. R. Singer recenter fecit).

Príspevek k problematice *Blastomyces dermatitidis* Gilchrist et Stokes 1898 a nález podobné kultury v Čechách

(Ad *Blastomycetis dermatitidis* Gilchrist et Stokes 1898 res problematicas ad-
ditamentum et inventum culturae similis in Bohemia)

Petr Frágner

(z Krajské hygienicko-epidemiologické stanice KNV Praha, ředitel
MUDr L. Hofta)

Do klinického obrazu blastomycosis byly původně zařazovány chorobné projevy vyvolané různými mikroorganismy, především zástupci rodů *Candida*, *Cryptococcus* a *Blastomyces*. S geografického hlediska byla blastomycosa dělena na „evropskou“ (původce *Cryptococcus neoformans*, „severoamerickou“ (*Blastomyces dermatitidis*) a „jihoamerickou“ (*Blastomyces brasiliensis*). Po vyřešení základních otázek ohromného počtu synonym, po částečné standardisaci laboratorních vyšetřovacích metod a po zdokonalení diagnostiky změnil se dřívější význam pojmu „blastomycosis“: onemocnění vyvolaná kandidami označujeme jako kandidosy (= moniliasis, podle staršího synonyma *Monilia*, na př. *Monilia albicans*), vyvolaná kryptokoky jako kryptokokosy = torulosis, podle synonyma *Torula histolytica*, morbus Busse-Buschke) a jako blastomycosy mají být označovány jen blastomycosa Gilchristova (severoamerická), vyvolaná *Blastomyces dermatitidis*, a paracoccidioidomycosis neboli morbus Lutz-Splendore-de Almeida (blastomycosa jihoamerická), způsobovaná *Blastomyces brasiliensis*. Nověji pak (1930) bylo popsáno ještě jedno onemocnění, velmi vzácně se vyskytující jen v Brazílii, t. zv. morbus Jorge Lobo, „blastomycose queloidana“, vyvolaná *Glenosporella Lobo* Fonseca and Leao 1940 a *Glenosporosis amazonica* Fonseca 1945. (Lacaz C. S. je však přesvědčen, že *Glenosporella Lobo* i *Glenosporosis amazonica* jsou totožné s *Bl. brasiliensis*.)

Spolehlivé rozlišení *Bl. brasiliensis* od *Bl. dermatitidis* je možné jen podle nálezu pučících buněk v infekčním materiálu: *Bl. brasiliensis* se jeví jako kulovité útvary se silnou membránou a s četnými pupeny na povrchu, *Bl. dermatitidis* jako kulovité nebo oválné silnostěnné buňky s jedním pupenem (nikdy ne více). Tento rozlišovací znak uznávají všichni autoři.

Méně shody nalézáme v literatuře u mykologické charakteristiky *Bl. dermatitidis*; jde většinou o popisy velmi kusé, které si často navzájem odporují. Je pravděpodobné, že jde o různé formy téhož druhu, ale není vyloučeno, že někteří autoři řadí pod tento pojem i druhy zcela rozdílné.

B r u m p t (1949) v „Précis de parasitologie“ II., str. 1806 poznamenává: „Gilchrist a donné une description insuffisante du champignon découvert par lui, c'est ce qui explique pourquoi ce champignon a été si souvent changé de genre.“ V dalším pak uvádí popis podle H e n r i c i (který je zcela neurčitý) a zmiňuje se o S p r i n g o v ě (1929) nálezu konidií na vzdušných vlákních, přý typu *Scopulariopsis* a o nálezu kultur s hnědou a černou pigmentací (S p r i n g 1929, M e l o n 1926, M i c h e l s o n 1928). Domnívám se, že v těchto případech jde o hrubou záměnu s kulturami, které s *Bl. dermatitidis* nemají nic společného. Na str. 1807 uvádí B r u m p t schema „asků“ s „askosporami“ *Bl. dermatitidis*, podle M o o r e (1933); tyto útvary však pravděpodobně asky nejsou, jak se ještě dále zmíníme.

B u s c h k e a J o s e p h v J a d a s s o h n o v i (1928) popisují 3 typy *Bl. dermatitidis* a poznamenávají, že po delší době kultivace byla pozorována proměna těchto typů navzájem. Typ I tvoří pergamenové, suché kolonie, patrné po 1–2 týdnech, v nichž lze nalézt kromě různých velkých kvasinkových buněk i mycelium s konidiemi, uspořádanými bočně na koncích vláken na způsob „*Oidium lactis*“. Typ II tvoří kolonie vlhké, kožovité, skládající se jen z kvasinkovitých buněk, patrné již po 3–4 dnech. Typ III, který je vzácnější, roste ve vlhkých, lesklých koloniích, patrných po 2–3 dnech; kromě kvasinkových buněk jsou přítomny i vzdušné hyfy a na nich jsou laterálně uspořádány konidie. Rodové označení *Cryptococcus* a *Blastomyces* autoři zaměňují. Velmi sporé mykologické popisy platí pro kultury chované přý při laboratorní teplotě. Autoři se nezmiňují o důležitém znaku *Bl. dermatitidis*, že totiž při nižší teplotě roste ve formě vláknité, při vyšší ve formě kvasinkovité.

O r m s b y a M o n t g o m e r y (1948) uvádějí na str. 1175 tytéž fotografie jako B u s c h k e a J o s e p h v J a d a s s o h n o v i na str. 863 a 868, jen poněkud graficky upravené. Zatím co v J a d a s s o h n o v i je první vedena jako „Kryptokokken im Gewebe“, otiskují ji O r m s b y a M o n t g o m e r y jako „Blastomycosis of the skin. Budding organism in tissue“, druhá původně jako „*Cryptococcus* Gilchrist. Hängender Tropfen“, přetištěna s názvem „Blastomycosis of the skin. Hanging drop.“ Původ obrázků v přetisku je označen pouze „From a photograph“.

O r m s b y a M o n t g o m e r y uvádějí mykologický popis: „V kultuře na běžných živných

půdách při laboratorní teplotě roste *Bl. dermatitidis* jako vláknitý organismus. Může se pozoruhodně měnit ve svém vzhledu od typu vatovitého a chmýřitého k typu membranosně zřasenému, s ostnitými, trnům podobnými výběžky, trčícími do výšky s jeho povrchu. Tyto jsou tvořeny agregáty hyf. Charakteristicky tvoří malé ovoidní nebo hruškovité, tenkostěnné konidie nebo krátké laterální větve hyf, neboli konidiofory. Na krevním agaru, glukosovém agaru a Czappkově agaru při 37 °C se projevuje růst v t. zv. fázi kvasinkovité; rozmnožování se děje pučením, tak jak bylo popsáno ve tkáni.

Arievič a Stepaniščeva (1951) v „Atlas gribkovykh zabojevanij koží“ na str. 185 uvádějí: „Vozbuditel evropejskogo blastomykoza *Torula histolytica* (*Cryptococcus*), amerikanského — različnyje varianty *Blastomyces dermatitidis* (*Geotrichum*)“. Jak autoři došli k předstávě, že rod *Geotrichum* je totožný s *Bl. dermatitidis*, je nepochopitelné. V dalším (str. 185 až 186) uvádějí tuto mykologickou diagnosu: „Kolonie houby *Blastomyces* jsou zprvu šedavé, hladké a později se někdy stávají bílými, sametově huňatými, s centrálním knoflíkovitým vyvýšením. Mikroskopicky kolonie *Torula* obsahují jen kvasinkovité buňky, kolonie *Blastomyces* rozmanitá, často členitá vlákna mycelia (3–4 μ) s kvasinkovitými pučícími buňkami (velikosti 5 μ) po stranách.“ Obrázky 426 a 427, představující *Bl. dermatitidis*, jsou nezřetelné. Uvedený popis může se vztahovat i na kandidy. Že jde pravděpodobně o záměnu s kandidami dosvědčuje i poznámka, že prý v barvených preparátech našli autoři buňky gram-positivní.

Georg L. K. a Gordon M. A. v Simons R. D. G. Ph. „Manual of tropical dermatology and medical mycology“ (1953) Vol. II. uvádějí na str. 1413 a 1414 tuto mykologickou diagnosu:

„Myceliová fáze: Kolonie na Sabouraudově glukosovém agaru při 25 °C zprvu ploché, vlhké a hladké, brzy překryté bílým, bavlněným porostem, stárnutím hnědnoucím. Mikroskopicky oválné až hruškovité konidie (3–4 μ v průměru) vyskytující se jednotlivě na hyfách nebo na krátkých konidioforech. Silnostěnné chlamydospory ve starých kulturách.

Kvasinková fáze: Na různých živných půdách při 37 °C bělavě žlutý porost kvasinkovitý, s hladkým nebo drsným povrchem, složený ze silnostěnných pučících buněk, 7–25 μ v průměru. Obvykle každá buňka odskruje jenom jeden pupen, který je oddělen od mateřské buňky širokou basí. Myceliová fáze může být obrácena v kvasinkovitou buď inokulací zvířeti nebo kultivací na krevním agaru či jiných půdách při 37 °C.“

Synonyma: *Blastomyces dermatitidis* Gilchrist et Stokes 1898, *Oidium dermatitidis* Ricketts 1901, *Cryptococcus Gilchristi* Vuillemin 1902, *Zymonema Gilchristi* Beurmann et Gougerot 1909, *Glenospora Gammeli* Pollacci et Nannizzi 1927, *Blastomycoides tulaneensis* Castellani 1928, *Endomyces capsulatus* Dodge et Ayers 1928, *Monosporium tulaneense* Agostini 1932, *Glenospora brevis* Castellani 1933, *Endomyces capsulatus* var. *isabellinus* Moore 1933, *Zymonema dermatitidis* Dodge 1935, *Zymonema capsulatum* Dodge 1935.

Při kultivačním vyšetřování chorobných kožních projevů kladenských havířů, prováděném mykologickou laboratoří KHES za spolupráce MUDr. Z. Svátka z OUNZ Kladno, byla zachycena kultura, která se podobá *Bl. dermatitidis*. V dalším popíšeme vlastnosti této kultury, výsledky pokusů na zvířatech, a porovnáme ji se sbírkovou kulturou *Bl. dermatitidis* z nizozemské sbírky (CBS); obě pak porovnáme s výše uvedenými diagnosami různých autorů.

Blastomyces sp. (naše kultura č. 2281)

Původ. Kultura byla zachycena při hromadném vyšetřování kožních plísňových onemocnění kladenských havířů dne 5. 11. 1954 z IV. meziprstního prostoru pravé nohy havíře. V klinickém obraze onemocnění nebylo nic nápadnějšího, co by snad upozorňovalo na tento neobvyčejný kultivační nález; šlo o bělavou, macerovanou epidermis, jakou běžně nalézáme v meziprstních prostorech nohou většiny havířů. Pacient je jinak zcela zdrav, s negativním plicním roentgenologickým nálezem. Při opakovaném mykologickém vyšetření III. a IV. meziprstních prostorů obou nohou dne 8. 12. 1954 *Blastomyces* po druhé nalezena nebyla. Z toho důvodu, dále proto, že pacient netrpí chorobnými projevy severoamerické blastomykózy a také proto, že při prvním odběru bylo zachyceno jen několik málo izolovaných kolonií této houby na Sabouraudově glukosovém agaru, domníváme se, že jde o nález náhodný.

Makroskopický vzhled. Isolované kolonie na Sabouraudově glukosovém agaru při 24 °C dosahují po 10 dnech až 15 mm v průměru. Jsou jasně bílé, na povrchu zrnité, do středu mírně kupkovitě vyvýšené, s nižším, vláknitým okrajem. Spodní strana světle špinavě hnědá, půda není zbarvena. Nátěr na Sabouraudově glukosovém agaru po 10 dnech při 24 °C nebo laboratorní teplotě je jasně bílý, jemně zrnitý, uprostřed vyvýšený, pravidelný, s nižším, vláknitým okrajem. Spodní strana bílá, bezbarvá nebo světle špinavě hnědá. Nátěr na Czapek-Dox-agaru při 24 °C roste pomalu, je řídký, šedavě bělavý, matný a vláknitý; místy bělavější ostrůvky.

Při 37 °C na Sabouraudově glukosovém agaru dosahují izolované kolonie po 10 dnech asi 3–4 mm v průměru. Jsou polokulovitě naválité s pravidelným, rovným okrajem (jen někde slabě laločnatým), porcelánově bílé, lesklé, skoro napodobující třídní kolonie *Candida albicans*. Jsou měkké a mazlavé, spodní strana špinavě hnědá, zvláště uprostřed kolonie, zatím co okraje jsou světleji bělavé. Půda není zbarvena. Stárnutím vyrůstají na těchto koloniích polokulovité kolonie sekundární, takže celkový vzhled je značně bizarní. Nátěr na Sabouraudově glukosovém agaru při 37 °C je měkký, mazlavý, bělavě krémový, typicky kvasinkovitý. Na starších nátěrech vyrůstají sekundární, izolované kolonie, drobné, polokulovité, opět typicky kvasinkovité. Vysycháním půdy v horních částech zkumavky stává se nátěr jasně bílým a prachovitým, okraje vysílají jemná, bílá, rozlézavá vlákna.

Mikroskopický vzhled. V mikrokulturách na Sabouraudově glukosovém agaru při 24 °C po 2 dnech nalézáme větvená septovaná vlákna kolem 2 μ v průměru a na nich kulovité nebo kapičkovité pseudokonidie laterálně nebo stalagmoidní sterigmata, která na své širší straně nesou dvě nebo více kulovitých či vejčitých konidií vedle sebe anebo v řetězcích za sebou, 1,5 až 2–3 μ v průměru.

V mikrokulturách při 37 °C nalézáme po 4 dnech ojedinělé vláknité šlahouny s laterálními blastosporami. V nativních preparátech z kultur při 37 °C nalézáme charakteristické části vláken 2–3 μ široké a 16–25 μ dlouhé a velký počet kulovitých a oválných kvasinkovitých pučících buněk 3–5,5 μ v průměru.

Mikroskopický nále z v materiálu. V hnisu a tkáních prokazujeme kulaté a oválné či protáhlé buňky se silnou membránou, 3–6 μ v průměru, místy i za sebou seřazené v náznaky pseudomycelu.

Tinkční vlastnosti.

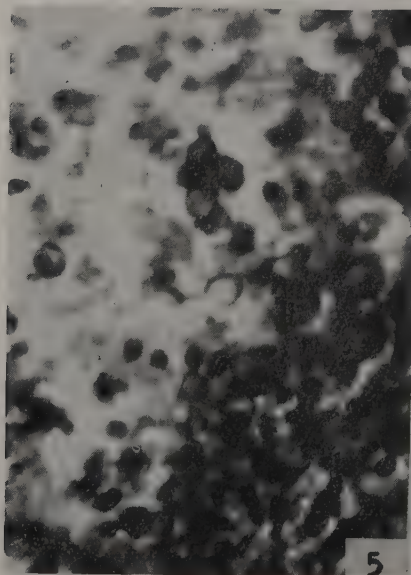
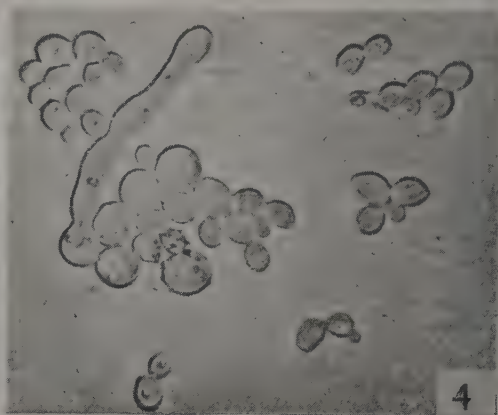
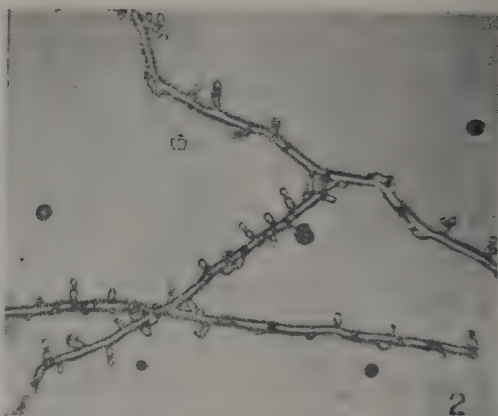
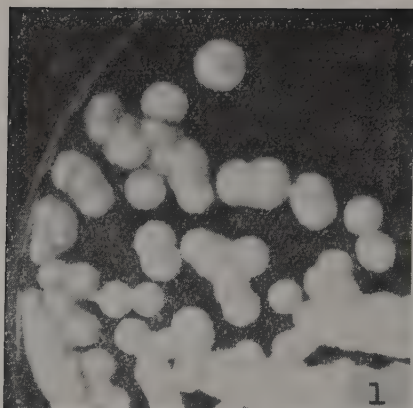
Gram: buňky jsou gram-negativní.

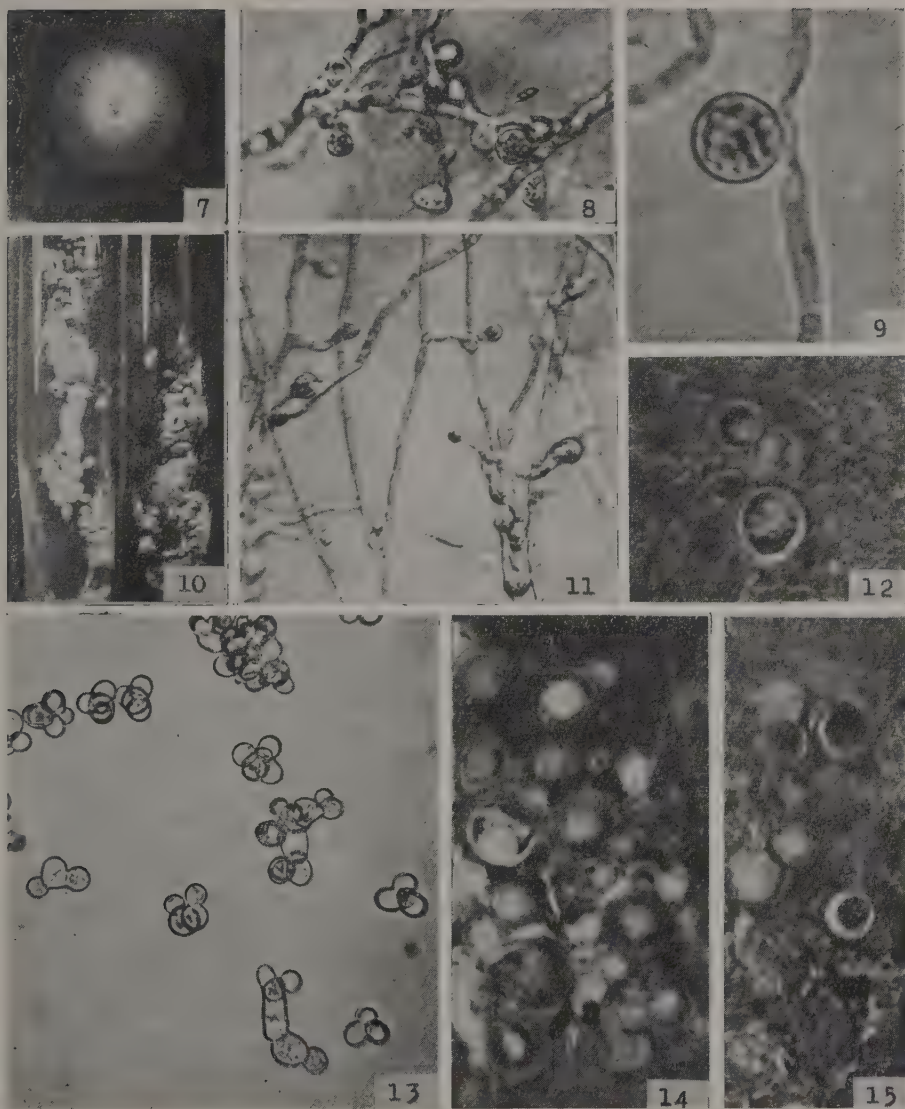
Haematoxylin-eosin: buňky se barví bledě růžově, kolem nich je patrný bezbarvý dvoreček tvořený silnou membránou.

Mac Mannus: buňky se barví jasně červeně, převážně jejich stěny.

Pathogenita pro pokusná zvířata. Po s. c. inokulaci 0,2 ccm suspense kultur (ať ve fázi vláknité či kvasinkovité) bílým krysám shledáváme po 6, 7, 10, 14, 19 a 21 dnech v místě vpichu růžové, bělavé a žlutošedé abscesy velikosti hrachu až fazole.

Po i. p. inokulaci 1 ccm suspense (sedmidenní kultury při 37 °C) bílým myšám prokazujeme pitvou po 8, 12 a 18 dnech četné bělavé uzlíky, velikosti 1–5 mm v průměru, na játrech, slezině, peritoneu a porůznu v dutině břišní. V nich lze *Blastomyces* prokázat mikroskopicky, nikoliv kultivačně. Celkový zdravotní stav pokusných zvířat po celou dobu pokusu (39 dní) byl dobrý. Při pitvě zbylých, přežívajících zvířat nalézáme 39. dne jen zcela ojedinělé uzlíky na játrech, slezině a peritoneu, zřejmě v regresi.





Blastomyces sp. (2281):

1. Isoloované kolonie na Sabouraudově glukosovém agaru po 3 dnech při 24 °C; ve skut. velikosti.
2. Mikrokultura na Sabouraudově glukosovém agaru 2 dni stará při 24 °C.
3. Isoloované kolonie na Sabouraudově glukosovém agaru po 22 dnech při 37 °C; zvětšeno asi 2krát.
- 4., 6. Nativní preparát z kultury 2 dni staré na Sabouraudově glukosovém agaru při 37 °C.
5. Buňky ve slezině bílé myšky; histologický preparát barvený podle Mac Mannuse.

Blastomyces dermatitidis (CBS).

7. Vpichová kolonie na Sabouraudově glukosovém agaru po 9 dnech při 24 °C; ve skut. velikosti.
- 8., 9., 11. Nativní preparát z kultury na Czapek-Dox-agaru 15 dní staré, při laboratorní teplotě.
10. Kultury na šikmém Sabouraudově glukosovém agaru po 32 dnech při 37 °C.
- 12., 14., 15. Buňky ve slezině a játrech bílé myšky; histologický preparát barvený podle Mac Mannuse.
13. Nativní preparát z kultury na Sabouraudově glukosovém agaru 20 dní staré, při 37 °C.

Histologické nálezy u pokusných zvířat*)

Podkožní abscesy bílých krys po 6 a 7 dnech od inokulace: Centrální rozpad je vrouben úzkým pruhem granulomatosní reakce.

Podkožní abscesy bílých krys po 12 a 14 dnech: Granulomatosní reakce je výraznější, jsou přimíšeny polynukleáry a na okrajích naznačené uzlíky s lymfocytárními valy.

Podkožní abscesy bílých krys po 19 dnech: Uzlíkovité struktury jsou zřetelnější.

Játra a slezina bílé myšky po 12 a 19 dnech od i. p. inokulace: Blíže při povrchu v parenchymu jaterním a na povrchu sleziny jsou útvary složené z rozsáhlé nekrosy, prostoupené rozpadávajícími se leukocyty, lemované pruhem řidší nekrotické tkáně s roztroušenými histiocyty. Dále zevně je vrstva granulomu s elementy uspořádanými víceméně koncentricky, která je prostoupena roztroušenými leukocyty. Buňky *Blastomyces* lze prokázat hlavně uprostřed nekrotické tkáně.

Blastomyces dermatitidis (CBS)

P ů v o d. Tuto kulturu, která pochází ze sbírky CBS Baarn, jsme dostali od Dr L. Pospíšila z Brna; za ni mu srdečně děkujeme.

M a k r o s k o p i c k ý v z h l e d. Vpichové kolonie na Sabouraudově glukosovém agaru při 24 °C mají po 9 dnech inkubace něco přes 2 cm v průměru. Jsou matně žedobělavé, jakoby voskovité, nízké a jen uprostřed poněkud vyvýšené. Povrch je mírně svaštělý, mělce radiálně rýhovaný, okraj jemně vláknitý. Uprostřed kolonie drobné chomáčky vláken bílého vzdušného mycelu. Spodní strana kultury, ani půda nejsou zbarveny. V té době připomínají kolonie *Coccidioides immitis*. Později přerůstají kolonii bílá, vatovitá vlákna. Nátěry na Sabouraudově glukosovém agaru při 24 °C nebo laboratorní teplotě jsou později bílé, vysoce vláknité, vatovité.

Při 37 °C rostou po 20 dnech na Sabouraudově glukosovém agaru drobné (2–4 mm v průměru), nepravidelně laločnaté, drobné kolonie, kvasinkovitého charakteru. Povrch je zprohýbaný a zrnitý, okraj nevláknitý.

M i k r o s k o p i c k ý v z h l e d. V nativních preparátech ze sedmidenních kultur na Sabouraudově glukosovém agaru a Czapek-Dox-agaru při 24 °C a mikrokulturách nalézáme větvená a septovaná vlákna 2–3,5 μ v průměru a na nich terminálně a laterálně kulovité nebo hruškovité útvary 5–7 μ v průměru (někdy až 15 μ). U větších z nich je patrna světlolomná membrána a jsou naplněny drobnými kulovitými granuly. Bývá pozorováno i raketové mycelium.

V nativních preparátech z kultur rostoucích na Sabouraudově glukosovém agaru při 37 °C nalézáme kulovité a pučící buňky 4–8 μ v průměru a krátká vlákna, sestávající nejvýše ze tří buněk, kolem 6 μ v průměru.

M i k r o s k o p i c k ý n á l e z v m a t e r i á l u. Podle údajů v literatuře bývají nalézány v nativních preparátech ze sputa nebo hnisu pučící, kulovité nebo oválné buňky (mající jenom jeden pupen) se silnou světlolomnou stěnou (s „dvojitou konturou“), 8–15–20 μ v průměru. Avšak pučení v preparátech nemusí být patrné a možno je prý někdy pozorovat teprve až po 24–48 hodinách v nativních preparátech orámečkových vazelínou.

V našich pokusech prokazujeme v preparátech z hnisu a tkání kulaté (někdy

*) Za spolupráce s histologickou laboratoří II. kožní kliniky v Praze.

mírně nepravidelné) buňky, často s jedním pupenem, vždy se silnou membránou. Mají 10—32 μ v průměru, nejčastěji kolem 13—15 μ . Náznaky pseudomycelu nikdy nenalezeny.

Tinkční vlastnosti.

Gram: buňky jsou gram-negativní.

Haematoxylin-eosin: buňky jsou lehce růžové s bezbarvou membránou; uvnitř jsou patrné vakuoly a poněkud tmavší granula. Některé mají slabě modravý nádech od haematoxylinu (zřejmě různá vývojová stadia).

Mac Mannus: u většiny buněk se červeně barví granula uvnitř a tenké vrstvy po obou stranách silné membrány uvnitř a vně, zatím co membrána sama je nezbarvena. Celá membrána se barví slabě červeně jen vzácně a jen ojediněle buňky jsou celé homogenně zbarveny (hlavně buňky menší).

Pathogenita pro pokusná zvířata. Podle údajů písemnictví nejcitlivější z pokusných zvířat je myš, potom krysa, méně snadno lze nakazit králíky a morčata. U myši po i. v. infekci je smrt způsobována embolickou pneumonií. Po i. p. a i. t. inokulaci vyvinou se typické projevy po 10—21 dnech. Zvířata zajdou po 10. dnu, ale ne vždy. Spolehlivějších výsledků lze přý dosahnout přidáním mucinu 1 : 100 k inokulu.

V našich pokusech po subkutánní inokulaci 0,3 ccm řidké vodní suspence vláken kultury, vyrostlé na Sabouraudově glukosovém agaru při laboratorní teplotě, vstříknuté bílým krysám, zjišťujeme po 6 dnech v místě vpichu protáhlý bílý absces, sotva velikosti hrášku. Po 13 dnech kulovitý, růžově bělavý absces, stěží velikosti čočky. Po 27 dnech se absces zcela vstřebal a nebyl nalezen.

Po i. p. inokulaci 1 ccm suspence (sedmidenní kultury při 37 °C) bílým myškám prokazujeme pitvou po 8 dnech bělavé uzlíky, velikosti 1—3 mm v průměru na játrech, slezině, peritoneu a porůznu v dutině břišní. Tyto uzlíky se postupně zvětšují až na 6 mm a po 12 dnu nalézáme v dutině břišní mnohačetné abscesy až velikosti 1 × 2 cm v okolí sleziny a na povrchu střev, naplněné bělavým hnisem, v němž *Blastomyces* lze prokázat jak mikroskopicky, tak i kultivačně.

Celkový zdravotní stav pokusných zvířat začíná se podstatně zhoršovat kolem 10.—12. dne: myšky jsou skleslé, malátné, s naježenou srstí. Kolem 20. dne jeví zřetelnou kachexii, stěží se udrží na nohou a jen s největšími potížemi přijímají potravu, 24. a 25. dne od inokulace pomalu umírají za stavu celkové slabosti.

Pitvou uhynulých shledáváme generalisovanou blastomykosu s rozsevem v celé dutině břišní a hrudní. *Blastomyces* prokázána jak mikroskopicky, tak i kultivačně.

Histologické nálezy u pokusných zvířat*)

Podkožní absces bílé krysy, očkované s. c. vláknitou fází kultury, po 6 dnech od inokulace: Rozsáhlý absces s kolikvácí uprostřed, lemovaný úzkým pruhem granulomatosních struktur, prostoupených leukocyty. Zevně vazivová reakce s novotvořením cév.

Podkožní absces po 14 dnech: Obraz podobný, jen granulomatosní pás je širší.

*) Za spolupráce s histologickou laboratoří II. kožní kliniky v Praze.

Játra bílé myšky po 12 dnech od i. p. inokulace: Uvnitř jaterního parenchymu jsou rozsáhlé nekrosy, celkem málo prostoupené leukocyty, lemované granulomem s cévami a skupinami leukocytů. Hojně buněk *Blastomyces*.

Mnohačetné abscesy na pouzdru sleziny po 12 dnech: Rozsáhlé nekrosy s lemy granulomů, k nimž jsou místy přimíšeny lymfocyty. Granulomy jsou silně edematosní. Histiocyty mají namnoze charakter epitheloidních buněk.

Slezina po 19 dnech: Rozsáhlé nekrotické plochy při povrchu sleziny jsou na periferii hojně prostoupené leukocyty a jsou lemovány širokým pruhem granulomů s koncentricky uspořádanými elementy.

Mnohačetné abscesy na povrchu sleziny po 19 dnech zahrnují v sobě i kličky střevní a omentum. Jsou prostoupeny vzájemně se proplétajícími granulomatosními strukturami a skupinami leukocytů.

Plice myši uhynulé 24. den: Plicní tkáň je zcela prostoupena vzájemně se dotýkajícími těly *Blastomyces*. Bronchy a cévy jsou dilatovány, v okolí hustý lymfocytární a leukocytární infiltrát.

P o r o v n á n í k u l t u r. Naše kultura se podobá III. typu podle Buschke a Joseph: její růst především je rychlý, při 37 °C tvoří kolonie lesklé, při 24 °C jsou na vzdušném myceliu laterálně uspořádány konidie. Nativní preparát z kvasinkové fáze naší kultury při 37 °C je prakticky totožný s obr. 37 od Buschke a Joseph v Jadasohnovi (srovnej s naší fotografií 4 a 6). Popisu Ormsby a Montgomery v ničem neodporuje. Neodporuje ani mikroskopickému popisu Arievice a Stepaniščevy; jejich popis kolonie spíše se vztahuje na kulturu CBS, ale fotografie 426 připomíná naši kulturu se sekundárními koloniemi chovanou při 37 °C. S popisem Georg a Gordon nesouhlasí vzhled naší kolonie při 24 °C a nepřítomnost chlamydospor, souhlasí výskyt oválných až hruškovitých konidií na hýlách nebo na krátkých konidioforech. V popisu kvasinkovité fáze uvádějí autoři rozměry buněk 7–25 μ v průměru, kdežto my máme 3–5,5 μ ; všechny ostatní údaje souhlasí.

Pokud jde o sbírkovou kulturu CBS, musíme se nejprve zmínit o „ascích“ s „askosporami“, které uvádí Brumpt na obrázku podle Moore. Pozorovali jsme také tyto útvary (a uvádíme je na fotografii 9), avšak nikdy jsme v nich nenalezli askosporu (endosporu), vždy jen nepravidelná granula. V kulturách při 24 °C jsme dále nikdy nenalezli typické konidie, ale jen kulovité či hruštkovité útvary, terminálně a laterálně uložené na vláknech, rozměrů 5–7 μ (někdy až 15 μ); u větších z nich je patrna světlolomná membrána a jsou naplněny drobnými granuly. Domníváme se, že jde o tytéž útvary v různých fázích rozvoje, pravděpodobně o chlamydosporu.

Sbírková kultura CBS odpovídá nejspíše typu I Buschke a Joseph: roste pomalu, při 37 °C tvoří kolonie suché, pergamenové, v nichž kromě kvasinkovitých buněk lze nalézt i pseudomycel. Nativnímu preparátu z kvasinkovité fáze kultury CBS při 37 °C se velmi podobá obr. 34 od Buschke a Joseph v Jadasohnovi. Proměnu typů po delší době kultivace, jak autoři uvádějí, jsme dosud (po době 1 roku) nepozorovali. Popis Ormsby a Montgomery souhlasí doslova až na „malé ovoidní nebo hruškovité tenkostěnné konidie“, které jsme nenalezli. Kusému popisu Arievice a Stepaniščevy kultura CBS neodporuje. S popisem Georg a Gordon souhlasí, až na „oválné či hruškovité konidie 3–4 μ v průměru“ a na rozměry pučících buněk v kvasinkovité fázi při 37 °C: údaje podle autorů 7–25 μ , u CBS kultury 4–8 μ . Dále kultura CBS stárnutím nehnědne.

Nyní porovnáme naši kulturu (č. 2281) a sbírkovou kulturu CBS tak, že rozpory dáme do tabulky:

kultura č. 2281

kultura CBS

při 24 °C: povrch kolonií jemně zrnitý,

při 24 °C: povrch nejprve vlhký, skoro hladký, pak pokrytý dlouhými vlákny,

na myceliu laterální konidie,

na myceliu laterální a terminální chlamydospory,

při 37 °C: kolonie nejprve lesklé, pak pokryty sekundárními koloniemi,

při 37 °C: kolonie zvlněné, nepravidelně laločnaté,

pučící buňky v kultuře 3—5,5 μ ,

pučící buňky v kultuře 4—8 μ ,

pro myš i. p. málo pathogenní,

pro myš i. p. silně pathogenní,

myš po 39 dnech přežívá,

myš po 24—25 dnech zajde,

buňky ve tkáni 3—4 μ .

buňky ve tkáni 10—32 μ .

D i s k u s e.

Jak je patrné z podrobných, výše uvedených popisů a z předchozí tabulky, rozhodně není kultura, kterou jsme my zachytili, totožná s *Blastomyces dermatitidis* z nizozemské sbírky. Přesto však neodporuje nikterak vážně údajům písemnictví, respektive neodporuje mnohým z nich více, než CBS kultura sbírková. Navíc ještě nativní preparát z kvasinkovité fáze ztotožňuje se s fotografií 37 Buschke a Joseph v Jadassohnovi.

Je ovšem otázka, kam až sahá proměnlivost druhu *Blastomyces dermatitidis* Gilchrist et Stokes 1898. Tento problém nemůžeme řešit, poněvadž nám chybí bohatší srovnávací materiál. Nemůžeme proto rozhodnout, zda naše kultura má být považována za formu či varietu *Blastomyces dermatitidis* Gilchrist et Stokes, či zda by snad neměla být hodnocena jako samostatný, zvláštní druh.

Přesto však je náš nález pozoruhodný; tím spíše, že tento druh mohl by za zvláštních podmínek ohrozit zdraví člověka, což podle pokusů na zvířatech nelze vyloučit.

S o u h r n

Z interdigitální macerace nohy havíře jsme isolovali kulturu, kterou porovnáujeme s *Blastomyces dermatitidis* Gilchrist et Stokes z nizozemské sbírky CBS a s popisy v literatuře.

R é s u m é

C'est une culture, isolée d'une macération interdigitale du pied chez un mineur, que nous comparons avec *Blastomyces dermatitidis* Gilchrist et Stokes de la collection néerlandaise CBS et avec les descriptions de la littérature.

L i t e r a t u r a :

Arievič, A. M., Stepaniščeva, A. G.: Atlas gribkovych zabolevanij koži, Medgiz 1951, Moskva.

Brumpt, E.: Précis de parasitologie II, Collection de précis médicaux, Masson et Cie. 1949.

Furtado, T. A., Wilson, J. W., Plunkett, O. A.: South American Blastomycosis or Paracoccidioidomycosis. Arch. of Derm. and Syphil. 70; (2); 166—180; (1954).

Jadassohn, J.: Handbuch der Haut- und Geschlechtskrankheiten, B. XI., Berlin 1928, Springer.

Lacaz, C. S.: Blastomycose Sul-Americana. Anais Inst. Pinheiros (Sao Paulo, Bresil), 41: 23–53; (1948).

Ormsby, O. S., Montgomery, H.: Diseases of the skin, Lea and Febiger, Philadelphia 1948, (7. vyd.).

Schwarz, J., Goldman, L.: Epidemiologic Study of North American Blastomycosis. Arch. of Derm. 71 (1); 84–88; (1955).

Simons, R. D. G. Ph.: Handbook of tropical dermatology and medical mycology, Vol. II, Elsevier Publishing Comp., Amsterdam–Houston–New York–London 1953.

Wilson, J. W., Cawley, E. P., Weidman, F. D., Gilmer, S. W.: Primary Cutaneous North American Blastomycosis. Arch. of Derm. 71; (1); 39–45; (1955).

Příspěvek k biologii masečnicku kulovitého - *Sarcosoma globosum* (Schmid.) Rehm

[Ad biologiam *Sarcosomatis globosi* (Schmid.) Rehm additamentum]

(S barevnou tabulí č. 25)

Rudolf Veselý

Některé houby za dobu svého vývoje mění svůj tvar tolik, že konečné vývojové stadium je zcela nepodobné své formě počáteční, jako je tomu u rodu *Geastrum*, *Phallus* a jiných. Značný rozdíl bývá též v barvách; některé barvy, jimiž jsou zdobeny plodnice v mládí, úplně vymizí a objeví se jiné, jež s prvními nemají nic společného; takový velmi všední případ máme u *Cortinarius traganus*, kde laik těžko uvěří, že ona krásná fialová, mladá hlavička je téhož druhu jako nevzhledný, dospělý exemplář.

Podobně tvarově velmi se mění za svého vývoje *Sarcosoma globosum*, jež je zprvu kulovitá, dospělá zcela plochá a poněvadž nebyly právě nalezeny všechny tvarové přechody od prvotního tvaru ke konečnému, bylo nazýváno toto stadium *Sarcosoma platydiscus* Caspary, později *S. globosum* var. *platydiscus* Rehm. Tento tvar *platydiscus* je tedy konečné stadium vývojové *S. globosum* (Schmidell) Rehm, není tedy ani varietou, ani formou. Na str. 848 v díle Velenovského „České houby“ je též o varietě *platydiscus* zmínka.

Ačkoli *S. globosum* byla nalezena u nás na více místech, zůstává málo známou. Příčinou toho je časný její vzrůst v březnu, dubnu a konečně i v květnu, kdy většina plodnic je již dospělá. V té době roste jen málo druhů hub a praktičtí houbaři lesy navštěvují jen zřídka. Objevení se plodnic záleží též na počasí, avšak všeobecně možno říci, že jsou k nalezení již v březnu, kdy ještě tu a tam leží v lesích sněh. Letos se opozdila jako vše v přírodě a kulovité plodnice se objevovaly ještě v polovici dubna a dozrávaly koncem května. Vývoj jejich trval asi 6 týdnů. Za teplejších pohod možno houbu hledat již v únoru. Neroste však vždy na těchže místech, spíše jen na místech podobných. Bývají to mírné svahy a zdá se, že nezáleží na tom, ke které straně jsou nakloněny; spíše je možno pozorovat, že je pro ně vhodné závětrí.

Je tomu právě 200 let, co byl masečnick kulovitý objeven v Bavorsku jako opravdová kuriosita a pak až v roce 1812 nalezen u Uppsaly. Potom následovaly nálezy další. Naši mykofloru obohatil tímto druhem univ. prof. Dr. J. Velenovský od Čekaníc r. 1880. Nálezy se potom množily,

Velenovský v díle „České houby“ poznamenává, že roste ve vlhkém mechu ve starých borových lesích vzácně. Dosavadní nálezy, pokud mi známo, pocházejí zpod smrků, avšak není vyloučeno, že rostou i pod borovicemi a bude snad možné novými nálezy věc ověřit.

Při častějších návštěvách lokalit lze pozorovat vývoj plodnic s neobyčejnou tvarovou proměnlivostí od mládí do ukončení růstu. Mladičké plodničky velikosti malého lískového oříšku seděly v jehličí nebo mechu s napadalým jehličím napůl v něm ponořeny nebo na jeho povrchu. Byly kulovité, černé, jemně a krátce pýřité. Jsou celkem nenápadné a teprve po několika dnech, když povyrostly na velikost posledního článku palce ruky, jsou patrnější a tu se objevují i ony mladší. Na lokalitě jsou početnější a znatelnější. Mech, ve kterém též bývají, je *Hypnum Schreberi*, méně pak *Hylocomium splendens*.

Když dosáhly plodničky velikosti zmíněného palce, nabyly tvaru soudečkovitého a na vrcholu se objevil nízkým valem lemovaný černý terč 2–3 mm široký. Kulička či soudeček jsou měkce pružné. Povrch je mělce a všelijak zprohýbaně rýhován. Na průřezu je vidět tenkou pokožku a bezbarvý tuhý rosol v určité poloze s odrazem slabě zelenavým. Lze jej nožem v libovolný tvar vykrojit. Je bez chuti a reakce kyselé (lakmusový papír).

Nejzajímavější je houba tehdy, když nabude tvaru kulovitého. Tehdy mistička na temenu houby je několik centimetrů široká, celkem okrouhlá, černá, lesklá, s theciem na povrchu. Plodnice bývá povolnější na tlak a při pohybu lze pozorovat, že uvnitř obsahuje vodu. Když dostává podobu hrnečkovitou, tuhá destička s theciem je již větší, dosahuje šíře či průměru plodnice nebo přesahuje přes něj okrajem a bývá mírně zprohýbána; voda uvnitř při tlaku nebo pohybování se jaksi přelévá. Při pokusu plodnici proříznout, vylije se čirá tekutina kyselé reakce a tvar houby splaskne. Pod tenkou a tuhou deskou theciovou zůstává dutina, z níž vytekla kapalina, povstává z rosolu. Stěny jsou ještě tlusté, rosolovité. Dospíváním proměňuje se rosol víc a více ve vodu, tvar houby se snižuje, theciová deska nabývá na šíři, vzrůstá; voda z plodnice při vzetí do ruky, zřejmě odkapává, pružná pokožka pod deskou ztratou vody se zplošťuje, silně vodorovně se zvrásňuje, a deska theciová se rozšiřuje více méně v pravidelný terč až o 10 cm v průměru a pod ní vodorovně řasnaté se skládá a snižuje bývalý obal kulovité houby, až úplně stlačen pod theciovou deskou skoro mizí. Naspodu oné desky lze na suché houbě sotva tento obal pozorovat, jen zvrásnělé místo na středu nepatrně se liší od spodu též zvrásnělé desky; jen ulpělé jehličí se drží mezi zaschlými vlákny myceliovými.

Vývoj plodnic trvá dosti dlouho. Dne 22. dubna 1956 sbíral p. pokladník ČSD J. Bednář kulovité plodnice a dne 2. června 1956 byla asi ze 30 exemplářů na lokalitě většina plochých, zralých; mezi nimi byly ještě drobné, asi 1 cm vysoké. Nutno ještě podotknout, že než plodná deska dospěje a vyrovná se skoro v plochý, jen mírně někde promáčklý tvar, prodělá tvary miskovité, všelijak zprohýbané a s okrajem pozdviženým, podobný kustřepkám a desticím.

Barva thecia je z počátku černá a lesklá, při pomalém a opatrném tlaku se strany se projeví hojnost vymačkané vody. Během dospívání se mění barva thecia v tmavě kaštanovou, hnědou až žlutohnědou. Tehdy teprve dospívají vřečka a vypouštějí v obláčcích při otřesu nebo dopadu slunečního světla a tepla své výtrusy. Thecium potom se stává matným.

Dne 22. dubna 1956 nasbíráno 9 plodnic různé velikosti, změřeny a zváženy:

Výška:	Váha:	Šířka disku:	Váha tekutiny:
8 cm	165 g	4 × 4 cm	65 g
7 cm	145 g	4 × 4 cm	40 g
7 cm	125 g	4 × 1,5 cm	30 g
6 cm	90 g	4 × 2 cm	24 g
6 cm	85 g	4 × 2 cm	20 g
5 cm	70 g	4 × 3 cm	25 g
5 cm	36 g	2 × 1 cm	0,5 g
4,5 cm	27 g	2 × 1 cm	— g
3 cm	20 g	1 × 1 cm	— g

Suché plodnice jsou černohnědé, trochu zprohýbané, lehké a tenké skořápky na theciu někdy poprášené bílým výtrusným prachem. Vespod jsou rovněž hnědé, uprostřed se sotva znatelným, trochu rýhovaně scvrklým obalem plodnice a se sporými, hnědými vlákny myceliovými s přichycenými smrkovými jehlicemi.

V naší literatuře velmi podrobně o této zajímavé houbě pojednal K. Kavina v práci „Příspěvek k biologii a morfologii *Sarcosoma globosum*“, Mykologia 6 : 105—113, 1929.

Kubičkia tatrensis gen. n. et sp. n., a poznámky o rodech Coryne a Ombrophila

(Kubičkia tatrensis Discomycetum genus et species nova čechoslovaca atque
adnotationes ad genera Coryne et Ombrophila)

Dr Mirko Surček

V srpnu roku 1955 sbíral MUDr Jiří Kubička na Slovensku ve Vysokých Tatrách zajímavou terčoplodou houbu z příbuzenstva rodu *Ombrophila*, vyrůstající z odumřelých zbytků suchopýru pochvatého (*Eriophorum vaginatum* L.). Laskavostí nálezce, který mně tento diskomycet zaslal spolu s jinými svými slovenskými sběry hub k určení, měl jsem možnost prostudovat exsikáty tohoto druhu, který se zdál být nový, dosud v literatuře nepopsaný. Tato domněnka se potvrdila když rok poté, v srpnu 1956, navštívil jsem společně s Dr Kubičkou původní lokalitu, kde jsme opět našli další materiál tohoto diskomycetu, podle kterého jsem mohl svá dosavadní pozorování doplnit.

Na základě důkladného srovnávání dospěl jsem k názoru, že jde skutečně o nový druh, jehož rodové zařazení se však setkává s některými obtížemi. Tyto obtíže nejsou u diskomycetů ojedinělým zjevem, naopak, jsou trvalými a věčnými problémy, v nichž se stále zmítá celá taxonomie hub vřeckatých. Příčin je několik, jak vyplývá také z následujících poznámek, jimž jsem se nemohl vyhnouti při řešení taxonomického zařazení tohoto nového druhu a podle mého současného názoru také rodu, který k počtě nálezce, svého přítele MUDr Jiřího Kubičky nazývám:

Kubičkia gen. nov.

Plodnice celkovým zjevem připomínají rod *Ombrophila*, liší se však zřetelně vyvinutou a poměrně silnou, tmavě zbarvenou zevní vrstvou excipula, složenou z podlouhlých až skoro kulovitých buněk s blanami mírně až dosti ztlustělými. Povrch excipula je obdán řídkým pletivem, tvořeným dlou-

hými, rozvětvenými přehrádkovanými hyfami s intracelulární pigmentací. Hypothecium je mohutně vyvinuto, složeno z nepravidelně a většinou řídkce propletených, válcovitých (nikoliv tence vláskovitých), přehrádkovaných, bezbarvých a tenkoblaných hyf se stěnami silně zrosolovatělými. Vřečka jsou podlouhle kyjovitá až kyjovitě válcovitá, nahoře otupělá a se ztlustělou blanou, osmivýtrusá. Porus vřecek jodem modrá. Parafyzy jsou jednoduché, vláknité (nikoliv vláskovité), nahoře neztlustělé, pigmentované. Výtrusy jsou podlouhlého tvaru, jednobuněčné, bezbarvé, uvnitř s drobnými kapkami, ojedinele s tenkou a netypickou přepážkou uprostřed. Plodnice pružně masité konsistence mají trvale ploché thecium, jsou vespod krátce stopkatě stažené, na okraji a zevně lysé. Konidiová forma nebyla zjištěna a pravděpodobně chybí.

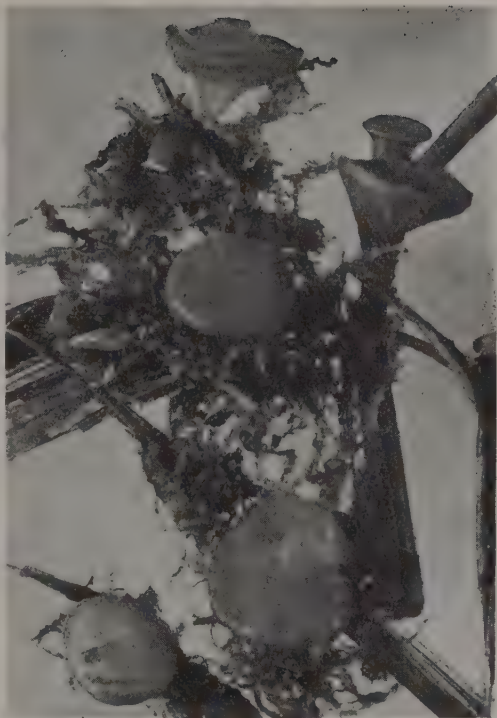
Ekologie: saprofyticky na bažinatých místech.

Typus rodu: *Kubičkia tatrensis* Svrček.

Popis druhu:

Plodnice 2–5 mm v pr., vespod krátce a tlustě stopkatě stažená, v mládí opak kuželovitého nebo čihovitého tvaru, s theciem plochým, rovným, řídkceji mělce vyhloubeným, v mládí většinou vyklenutým, pravidelně okrouhlá s okrajem zaobleným, celá tmavě hnědá nebo žlutohnědá, pružně masitá; zevní plocha apothecia je vždy tmavší než thecium, bývá vespod trochu vrásčitá, jinak je podobně jako okraj celá lysá. Na řezu má plodnice měkce rosolovitě masitou, pružnou konsistenci, usušením se scvrkává, zbarvuje se tmavě hnědě, vodou navlhčena zdánlivě ožívuje a nabývá původního tvaru.

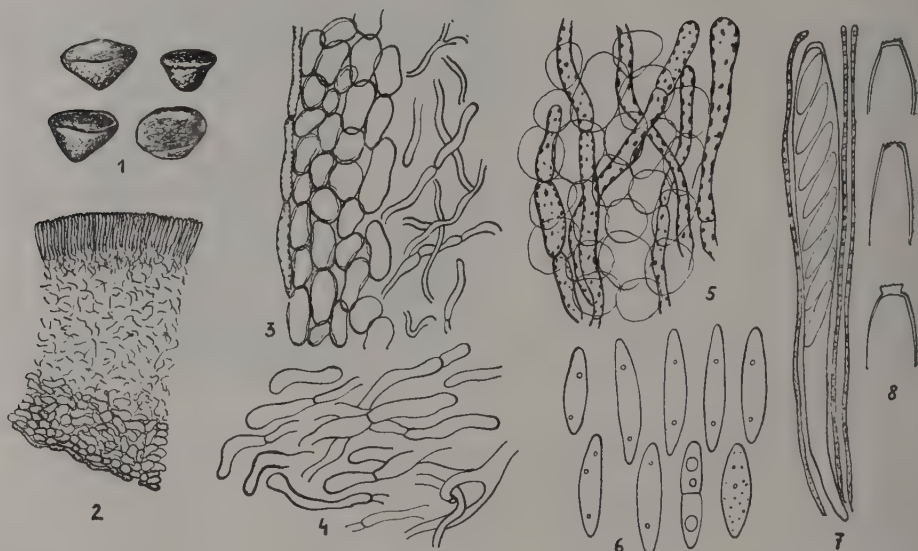
Hypothecium je mohutně vyvinuto, tlusté (u apothecia 2 mm širokého bylo hypothecium 350–500 μ vysoké), složené z rozmanitě spletených a zprohýbaných, 4–10 μ nestejně tlustých, válcovitých, oddáleně septovaných tenkoblaných hyf, které jsou uloženy v bezbarvé rosolovité hmotě. Vzdálenost jednotlivých přehrádek je průměrně 50–60 μ . Excipulum 85–170 μ tlusté, tmavě hnědé nebo až sazově hnědé, složené z několika vrstev velkých, v zevní části široce elipsoidních až okrouhlých, průměrně 12–35 μ širokých buněk, které jsou ve vnitřní části excipula válcovitě protažené, tenko-až tlusto-



Kubičkia tatrensis Svrček — Apothecia vyrůstající z odumřelých listů suchopýru pochvatého (*Eriophorum vaginatum* L.) Vysoké Tatry: Trojhranné pleso, 1614 m n. m., 11. VIII. 1956.

Foto Dr M. Svrček.

blanné, volně přecházející v hyfy hypothecia, hnědě zbarvené. Na radiálním řezu plodnicí se excipulum jeví jako tmavě hnědá zevní vrstva, celkem ostře odlišná od světlého hypothecia. Na mačkaném preparátu (tedy při pohledu shora na zevní plochu apothecia) má excipulum ráz pseudoparenchymatické „textura globulosa“, neboť buňky zevní vrstvy jsou skoro okrouhlé a dosti pravidelné. Povrch excipula pokrývají řídce a nerovnoměrně hyfy, které jsou dlouhé a rozvětvené, oddáleně přehrádkované (na septách často zaškrcované), tupě a kyjovitě ukončené, 5–8 μ tlusté, tenkoblanné, s blanami na vnitřní straně (intracellulárně) inkrustované zrnečky hnědého pigmentu. Tyto hyfy byly dobře pozorovatelné na živém materiálu, u exsikátů lze je zjistit již obtížněji nebo bývají vůbec nezřetelné.



Kubička tatrensis Svrček — 1. Čtyři apothecia různého stáří. 2. Podélný řez částí apothecia (nahore thecium, uprostřed hypothecium, dole excipulum). 3. Podélný řez částí excipula a hypothecia. 4. Hyfy hypothecia. 5. Povrchové pigmentované hyfy a buňky excipula (pohled kolmo k ploše excipula). 6. Výtrusy. 7. Vřecko s parafysami. 8. Tři vrcholy otevřených a vyprázdněných vřecek. — Vše zvětšeno. Kreslil Dr M. Svrček.

V ř e c k a 100–140 $\times$ 7,5–9,5 μ , podlouhle kyjovitá až kyjovitě válcovitá, nahoře utupělá s blanou zřetelně ztlustělou, otevírající se nepravidelným roztržením apikální ztlustěliny, dolů zvolna stopkatě, krátce nebo déleji stažená, s osmi výtrusy šikmo jednořadě uloženými. P o r u s vřecek v jednodkali zřetelně modrá, obsah se zbarvuje žlutohnědě nebo se nebarví. P a r a f y s y jsou vláknité, jednoduché, četné, nahoře neztlustělé a přímé nebo nepatrně zahnuté, 2–3 μ tlusté, vyplněné řadou hnědě zbarvených kapek. V ý t r u s y 12,5–21 $\times$ 4–5 μ , podlouhle až úzce vřetenovitě, často nestejnustranné, na pólech zúžené až přišpicatělé, řidčeji utupělé, většinou se dvěma malými kapkami na pólech, avšak také (na exsikátu) až se čtyřmi nestejně velkými kapkami nebo s obsahem zrnitým, ojediněle s velmi tenkou septou uprostřed, bezbarvé, tenkoblanné.

Ekologie: Plodnice vyrůstají jednotlivě nebo po několika pospolitě z odumřelých listů nebo přímo na basích suchopýru pochvatého (*Eriophorum vaginatum* L.), ponořených a ukrytých v živém rašeliníku a některých foliosních jatrovkách v horských rašelinách.

Lokalita: Slovensko, Vysoké Tatry: rašelina na severním a severovýchodním břehu Trojhranného plesa poblíže Kežmarské chaty (při cestě k Zelenému plesu), v nadm. výšce 1614 m, 10. VIII. 1955, sbíral Dr. J. Kubička (Holotypus). Na téže lokalitě opět 11. VIII. 1956, leg. B. a J. Kubičkovi, V. Ježek a M. Svrček, ve společnosti *Ombrophila turficola* (Boud.) Svr. a jiných sphagnikolních hub.

Vytčenými znaky stojí rod *Kubičkia* uprostřed mezi rody *Ombrophila* a *Coryne*. S prvním rodem má společný celkový habitus, dále charakter výtrusů, vrceek a parafys, s druhým pak zřetelně rozlišené excipulum, které je však poněkud odchylné stavby, nežli jaké nalézáme u typu *Coryne*, t. j. *Coryne sarcoides* (Jacq. ex Fr.) Tul., která má excipulum dokonale pseudoparenchymatické (textura globulosa), složené z kulovitých, drobnějších buněk, hyfy hypothecia má tenčí, skoro vláskovité, parafysy tence vláskovité, nahoře kyjovité až skoro paličkovitě ztlustělé a výtrusy poměrně velké, v dospělosti vícebuněčné. Nadto vytváří běžné konidiová stadia. V úvahách o rodovém zařazení našeho nového druhu se naskytovaly dvě možnosti: zařazení do rodu *Coryne* nebo vystavení nového rodu, neboť třetí možnost, to je vřazení do r. *Ombrophila*, naráží na zásadní rozdíl ve stavbě apothecia, tedy diferenční rodový znak pro všechny typy podčeledi *Ombrophiloideae*, kam tyto rody patří. Vzhledem k tomu, že považuji znaky, jimiž je *Coryne* charakterisována, za dostatečně rodově odlišné od našeho nového druhu, zvolil jsem řešení druhé, vystavení nového rodu. Domnívám se, že při budování fylogenetického systému diskomycetů je správnější přidržet se spíše menších komplexů a tedy i rodů s menším počtem druhů, jejichž vzájemné příbuzenské vztahy lze tím přirozeněji a důsledněji vyjádřit, nežli spojovat odchylné formy ve větší, často vědomě heterogenní celky, jakými jsou stále mnohé velké rody nejen askomycetů, ale i basidiomycetů, tradičně chápané pouze se zřetelem k poměrně snadné poznatelnosti, nepřihlížející však ke skutečné vzájemné příbuznosti jednotlivých druhů.

Při příležitosti taxonomického studia příbuzenského okruhu rodů *Ombrophila* a *Coryne* dospěl jsme též k některým poznatkům, týkajících se především názorů na hodnotu některých druhů a na celkové pojetí těchto rodů. Nannfeldt (1932) shrnuje *Ombrophila*, *Neobulgaria* a *Phaeobulgaria* do podčeledi *Ombrophiloideae* (čel. *Helotiaceae*), o *Coryne* se zmiňuje pouze (str. 73) jako o rodu nejasného příbuzenstva, neboť materiál, který měl k dispozici, neposkytl mu jistotu vyjádřit se o jeho zařazení do systému.

Podle mého názoru lze *Coryne* zařadit vedle rodu *Ombrophila* do jedné skupiny, neboť podstatný znak podčeledi *Ombrophiloideae*, to je zrosolovatělé hypothecium složené z charakteristických, dlouhých a více méně řídce spletených hyf, souhlasí se stavbou apothecia ostatních rodů, sem kladených. Přijímáme-li však jako typ rodu *Coryne* druh *Coryne sarcoides* (Jacq. ex Fr.) Tul., tedy druh značně odlišný od ostatních, které sem zařazují na př. Rehm a Velenovský, bude nutno převážnou část těchto druhů po důkladné revisi anatomické stavby apothecia přearadit do jiných rodů. Podobně je tomu s rodem *Ombrophila*, vycházíme-li z předpokladu (jak také činí Dennis 1954), že mezi *Coryne* a *Ombrophila* je rozdíl v typu excipula, které u *Coryne* je pseudoparenchyma-

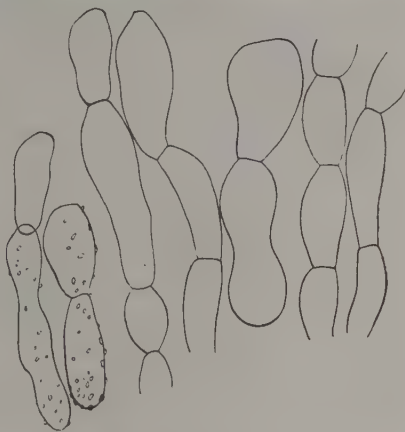


Ombrophila turficola (Boud.) Svr. — Dvě mladá apothecia přirůstající na rašelinníku (*Sphagnum* sp.) Vysoké Tatry: Trojhranné pleso, 1614 m n. m., 11. VIII. 1956. Foto Dr M. Svrček

tické (textura globulosa), u *Ombrophila* pseudoprosenchymatické (složené z článkovaných až válcovitých hyf vždy delších než širších). Je jisté, že počet druhů u obou těchto rodů se po kritickém zhodnocení podstatně sníží, jak o tom svědčí dosavadní výsledky, ke kterým jsem dospěl z revise zejména Velenovského nových druhů. Velenovský ve svých dílech (1934, 1939, 1947) popisuje celkem 24 nových druhů rodu *Ombrophila* a 5 nových druhů rodu *Coryne*! Studium těchto forem je mnohem obtížnější než u jiných skupin diskomycetů, neboť gelatinosní charakter plodnic, zejména u exsikátů, podléhá určitým změnám, které často nedovolují učinit si přesný a správný obraz o anatomických poměrech apothecia, k čemuž přistupuje navíc nedostatek materiálu, jenž mnohdy vůbec znemožňuje bližší taxonomické zhodnocení. Přitom, ač to zní do jisté míry paradoxně, nelze v některých případech druhy, které zřejmě do tohoto příbuzenstva nepatří, a jež z něho vylučujeme, bezprostředně zařadit na jiná místa v systému, protože jde převážně o kritické rody, jejichž ohraničení není dosud jednoznačně vymezeno, nebo jež jsou právě ve stavu monografického zpracování. Není možno rovněž přezírat skutečnost, že převážná většina těchto forem patří k ojedinělým a zřídka v přírodě se vyskytujícím houbám, takže bude pravděpodobně ještě dlouho trvat, nežli budeme mít jasnější představu o celé této skupině.

Společně s *Kubičkia tatrensis* sbírali jsme 11. VIII. 1956 bohatý a krásný materiál velmi vzácného druhu, *Coryne turficola* Boud. Je to teprve druhý jeho nález v Československu (o prvním referoval Dr J. Kubička 1955) a většina plodnic, zachycených také na připojených dvou fotografiích, představovala dosud mladá a mladší stadia s theciem vmačklým nebo plochým. Podrobné prostudování tohoto materiálu ukázalo, že *Coryne turficola* je nutno přeradit do rodu *Ombrophila*, s nímž má společnou stavbu apothecia. Habituální podobnost

s *Coryne* je tedy jen konvergencí. Pevné pletivo excipula tu totiž zcela chybí a mohutně vyvinuté hypothecium, tvořené tenkými, 1,5–2,5 μ tlustými, rozmanitě zprohýbanými hyfami, uloženými v narůžovělé rosolovité hmotě, je zevně ohraničeno volně probíhajícími, dlouhými a širokými hyfami, měchýřkovitě zaskrcovanými, které jsou tenkoblané, bezbarvé, průměrně ve vzdálenosti 28–85 μ septované, 5–28 μ velmi nestejně tlusté, obvykle široce kyjovité nebo tupě ukončené, na okraji apothecia řídce inkrustované hrubšími krystalky. Tyto povrchové hyfy představují vlastně silně redukované excipulum, jsou dobře pozorovatelné na živém materiálu, na exsikátech lze je však velmi obtížně zjistit a většinou pozorujeme jen tenké hyfy hypothecia uložené v rosolovité hmotě. Hyfy hypothecia i excipula se barví v kresylové modři metachromaticky (fialově, někdy až do karmínova), místy však jen orthochromaticky (modře), rosolovitá hmota se nezbarvuje. Vřečka u našeho sběru měřila 150–160 $\times$ 10–11 μ , výtrusy 14–17 $\times$ 4–5,5 μ , měly zrnitý obsah. Odpovídají — a také barevně souhlasila apothecia — s nepojmenovanou varietou, jak ji popisuje Favre (1948) z rašelin pohoří Jura ve Švýcarsku.



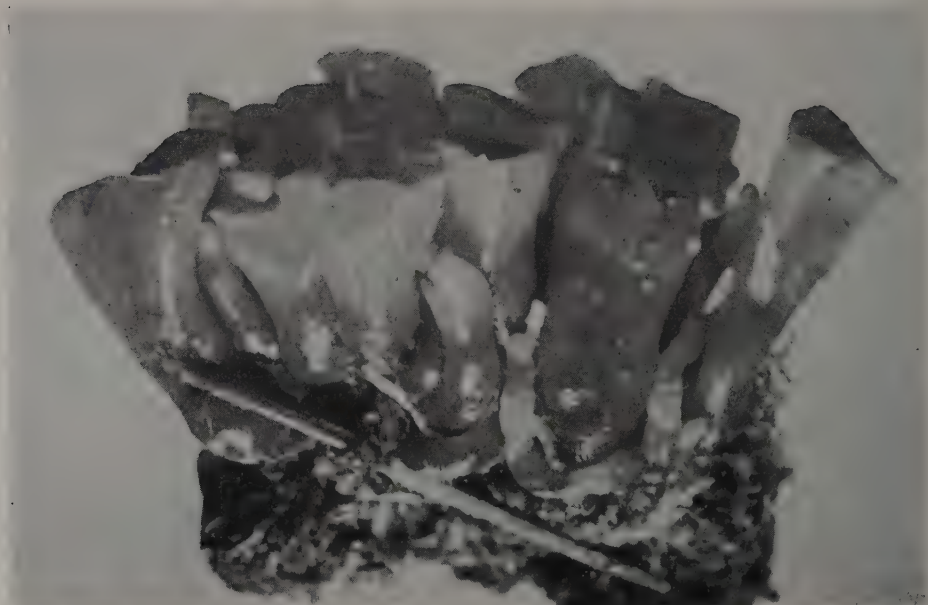
Ombrophila turficola (Boud.) Svrček.
Měchýřkovité hyfy redukovaného excipula,
vpravo dvě inkrustované hyfy z okraje apothecia. Silně zvětš. Kreslil Dr M. Svrček.

Rok 1956 byl na *Ombrophila turficola* bohatý, V. Skalickému a Zdeňku Pouzarovi se poštěstilo nalézt nádherný a skvěle vyvinutý materiál v září 1956 v přírodní rezervaci „Rašeliště pod Bukovým vrchem“ v Českém Středohoří nedaleko Milešova, což je tím pozoruhodnější, že stanoviště je snad jediná a k tomu ještě prostorově velmi omezená rašelina v oblasti Českého Středohoří, v nadmořské výšce něco málo přes 500 m. Jeho pozorování potvrzují značnou barevnou proměnlivost tohoto druhu, související se stářím plodnic.

Závěrem uvádím přehled rodů podčeledi *Ombrophiloideae* se zřetelem k zařazení nového rodu *Kubičkia*:

A. Výtrusy bezbarvé

- B. Okraj apothecia dlouze brvitý *Sphagnicola* Vel.
- B. Okraj apothecia bez dlouhých brv
- C. Apothecium světle zbarvené nebo tmavě hnědé, v tomto případě však není úzce pohárkovitého tvaru
- D. Excipulum zřetelně diferencované, složené alespoň částečně z kulovitých buněk tmavě zbarvených
- E. Excipulum výhradně z drobných, kulovitých buněk. Hyfy hypothecia tenké. Parafysy vláskovité, nahoře ztlustělé. Výtrusy v zralosti vícebuněčné . . . *Coryne* Tul. emend.
- E. Excipulum jednak z kulovitých, jednak z podlouhlých, širokých, velkých buněk se zevním obalem pigmentovaných hyf. Hyfy hypothecia poměrně tlusté. Parafysy vláknité, neztlustělé. Výtrusy v zralosti nejvýše dvoubuněčné . . . *Kubičkia* Svr.
- D. Excipulum většinou tenké, složené z válcovitých hyf, nebo skoro chybějící, málo diferencované od hypothecia.



Ombrophila turficola (Boud.) Svr. — Trs mladých plodnic. Vysoké Tatry: Trojhranné pleso, 1614 m n. m., 11. VIII. 1956. Foto Dr M. Svrček.

- E. Apothecia drobné nebo střední velikosti. Excipulum složené z válcovitých nebo měchýřkovitých buněk *Ombrophila* Fr. emend.
 E. Apothecia velká, často splývající. Excipulum málo rozlišené, všechny hyfy velmi tenké *Neobulgaria* Petr.
 C. Apothecium tmavě (hnědě až černě) zbarvené, polokulovitého nebo úzce pohárkovitého tvaru
 D. Apothecia velká, jednotlivá, bezstopečná. Na zemi *Sarcosoma* Casp.
 D. Apothecia drobná, hustě trnatá, stopkatě stažená. Na dřevě *Evulla* Kav.
 A. Výtrusy tmavě zbarvené *Phaeobulgaria* Seav.

Literatura

- Boudier, E. (1907): Histoire et Classification des Discomycètes d'Europe. — Dennis, R. W. G. (1954): Some inoperculate Discomycetes of Tropical America. Kew Bulletin 1954:289—348. — Favre, J. (1948): Les associations fongiques des hauts-marais jurassiens et de quelques régions voisines. — Kavina, K. (1939): *Evulla carpatica*, un champignon nouveau et admirable. *Studia botanica čechica* 2:23—27. — Kubička, J. (1955): *Coryne turficola* Boud. — čihovitka blatní v Čechách. *Česká mykologie* 9:90—91. Nannfeldt, J. A. (1932): Studien über die Morphologie und Systematik der nicht-lichenisierten Inoperculaten Discomyceten. — Rehm, H. (1886 až 1896): Ascomyceten: Hysteriaceen und Discomyceten. Rabenhorst's Kryptogamenflora von Deutschland, Österreich und der Schweiz. — Velenovský, J. (1934): *Monographia Discomycetum Bohemiae*. — Velenovský, J. (1939): *Novitates mycologicae*. — Velenovský, J. (1947): *Novitates mycologicae novissimae*.

Kubička gen. nov.

Genus Discomycetum e subfamilia Ombrophiloideae (fam. Helotiaceae), inter Corynem et Ombrophilam intermedium.

Habitu externo vero speciebus generis Ombrophila similis est, sed excipulum distincte crassequ evolutum, cellulis oblongis usque subglobosis, obscure colo-

ratis, membranis subincrassatis vel incrassatis instructum. Superficies excipuli hyphis haud crebris, longis, ramosis, septatis, cum pigmentatione intracellulari, obvoluta. Hypothecium bene evolutum, crassum, hyphis cylindraceis, non capillaribus, plerumque laxe irregulariterque intricatis, septatis, hyalinis, tenuiter tunicatis, gelatinosis, instructum. Asci oblongo-cylindracei usque clavato-cylindracei, apice obtusi cum membrana incrassata, octospori. Porus ascorum iodo coeruleo-lescit. Paraphysia simplicia, filiformia (non capilliformia), apice haud incrassata, pigmento colorata. Sporae oblongae, elongatae, hyalinae, plerumque minute guttulae, rare tenuiter uniseptatae, unicellulares. Apothecia elastico-carnosa, cum thecio plano, subtus breviter stipitiformiter angustata, margine extusque nuda. Status conidiophorus probabiliter nullus.

Ecologia: saprophytice locis uliginosis.

Typus generis: *Kubičkia tatrensis* Švrček, sp. nov.

Descriptio speciei:

Apothecia 2–5 mm diam., subtus breviter crasseque stipitiformiter angustata, primum obconica vel turbinata, thecio primum maxima e parte convexo, dein plano, rarius subdepresso, margine rotundato, obtuso, nudo; apothecia tota obscure brunnea vel ochraceo-brunnea, elastico-carnosa. Superficies externa semper obscurior quam thecium, nonnumquam subrugosum, nudum. Apothecia secta molliter gelatinoso-carnosa, elastica, sicca deformata, obscure fusca, in aqua fide reviviscentia. *Hypothecium* crassum, (apud apothecio 2 mm diam. hypothecium 350–500 μ crassum erat), hyphis irregulariter intricatis, flexuosis, 4–10 μ dispariter crassis, cylindraceis, remote septatis (50–60 μ), tenuiter tunicatis, instructum. Hae hyphae in materia hyalina gelatinosa depositae sunt. *Excipulum* 85–170 μ crassum, obscure brunneum usque fuligineo-brunneum, e stratis nonnullis contextum. Cellulae excipuli magnae, parte externo late ellipsoideae usque globosae, maxima e parte 12–35 μ latae, parte interno cylindraceo-elongatae, tenuiter usque crasse tunicatae, brunneae, in hypothecium transgredientes. Apothecia secta: excipulum ut stratum distinctum, obscure fuscum, conspectum est. In preparato presso e apothecio (non secto) excipulum „textura globulosa“ similis videtur, nam cellulae strati externi subrotundatae et sat regulares sunt. Superficies excipuli hyphis haud crebris, inaequaliter distributis, longis, ramosis, remote septatis, saepeque constrictis, 5–8 μ crassis, apice obtusis vel clavatis, membranis intus (intracellulare) granulis pigmento brunneo incrustatis, obvoluta est. Hae hyphae in apothecio vivo bene visibiles, in apothecio exsiccato saepe aegre inventae sunt. *Asci* 100–140 $\times$ 7,5–9,5 μ , oblongo-clavati usque clavato-cylindracei, apice obtuso cum membrana distincte incrassata, rima irregulariter fissa dehiscentes instructi, deorsum sensim stipitati, octospori, cum sporis oblique uniseriatis. Porus ascorum in solutione diluta iodidokalii distincte coeruleo-lescit, plasma nonnumquam luteo-brunnescent. *Paraphysia* filiformia, simplicia, copiosa, apice haud incrassata, recta vel leviter curvula, 2–3 μ crassa, guttulis crebris brunneo-coloratis impleta. *Sporae* 12,5–21 $\times$ 4–5 μ , oblongo-usque anguste fusoidae, saepe irregulares, cum polis angustatis usque acutis, rarius obtusis, maxima e parte minute biguttulatae, sed etiam (in exsiccato) guttulis quadris inaequaliter magnis vel plasmate granuloso impletae, rare medio cum septa tenuissima, hyalinae, tenuiter tunicatae.

Ecologia: sparse vel subgregarie ad folia emortua vel bases *Eriophori vaginati* L., inter *Sphagnum* vivum et hepaticas foliosas nonnullas immersa et occulta, in sphagnetis subalpinis.

Distributio: Slovakia, montes Vysoké Tatry: lacus „Trojhranné pleso“ dictus haud procul „Kežmarská chata“ prope Tatranská Lomnica, in sphagneto ad marginem septentrionalem et inter septentriones et orientem solem, 1614 m supra mare, 10. VIII. 1955 leg. MUDr Georgius Kubička (Holotypus in herbario PR, Musei Nationalis Pragae). Iterum eodem loco 11. VIII. 1956 leg. J. Kubička, V. Ježek, M. Svrček, in societate Ombrophilae turficolae (Boud.) Svr. et fungis aliis sphagnicolis.

Genus hoc novum amico meo, mycologo bohémico diligentissimo, cel. domino doctori Georgio Kubička, dedicavi. Genus Kubička habitu externo, forma ascorum, sporarum paraphysiumque generi Ombrophila similis videtur, sed excipulo obscure colorato et diverse contexto discrepat. Genus Coryne, quod excipulum perfecte „textura globulosa“ habet, cellulis excipuli omnino rotundatis, minoribus, hyphis hypothecii tenuioribus, subcapillaribus, paraphysibus tenissimis, apice clavato-usque claviculato-incrassatis, sporis sat magnis, maturis pluricellularibus, differt. Praeterea status conidiophorus adest.

In societate Kubičkiae tatrensis etiam Ombrophila turficolam invenimus. Haec species rarissima in Čechoslovakia adhuc ter lecta erat:

1. Bohemia meridionalis: Třeboň, in sphagneto ad piscinam „Stupský rybník“, 1. et 15. X. 1953, leg. J. Kubička, V. Ježek et J. Herink (cf. Kubička 1955).

2. Slovakia: montes Vysoké Tatry, lacus „Trojhranné pleso“ dictus haud procul „Kežmarská chata“ prope Tatranská Lomnica, in sphagneto, 1614 m s. m., 11. VIII. 1956, leg. J. Kubička, V. Ježek, E. Hadač, M. Svrček. Specimina maxima e parte juvenilia, arte photographico delineata.

3. Bohemia septentrionalis: montes „České Středohoří“, in sphagneto „Rašelině pod Bukovým vrchem“ (area tuta) prope Milešov, IX. 1956 cca 500 m s. m., specimina pulcherrima, magna, leg. Z. Pouzar et V. Skalický.

Habitus cum Coryne solum convergens est, nam structura apothecii genus Ombrophilam revocat: excipulum reductum (textura globulosa nulla), hypothecium in parte externo hyphis laxè intricatis, longis, utriculosis, in longitudine 28–85 μ constricto-septatis, tenuiter tunicatis, hyalinis, 5–28 μ admodum inaequaliter crassis, apice obtusis vel clavatis, terminatum est. Hyphae marginales crystallis maioribus, paucis incrassatae sunt. Has hyphas, in apothecio exsiccato aegre invenimus. Hypothecium crassum, hyphis plus minusve capillaribus, 1,5–2,5 μ crassis, flexuosis, in materia subrosella gelatinosa depositis instructum est. Hyphae hypothecii atque excipuli in „Cresyl-blue“ violascentes (metachromatici), sed hic et inde coerulescentes (orthochromatici), materia gelatinosa immutabilis permanet. Propterea combinatio nova:

Ombrophila turficola (Boud.) Svrček, c. n.

Basonym: Coryne turficola Boudier, Bull. Soc. Myc. France 21 : 71, 1905,

Specimina čechoslovaca e montibus Vysoké Tatry cum descriptione varietatis sine nomine in opere J. Favrei (1948) concordant. Sed variabilitas coloris huius speciei aetati apothecii subiecta est.

Conspectus generum subfamiliae Ombrophiloideae

A. Sporae hyalinae

B. Margo apothecii longe ciliatus Sphagnicola Vel.

B. Margo apothecii haud ciliatus

- C. *Apothecium pallide coloratum*; si obscure brunneum, dein apothecium haud anguste urceolatum
- D. *Excipulum distinctum*, saltem partim cellulis globosis obscure coloratis instructum
- E. *Excipulum prorsus e cellulis minoribus, globosis. Hyphae hypothecii tenues. Paraphysia capilliformia, apice incrassata. Sporae maturae pluricellulares* *Coryne Tul. emend.*
- E. *Excipulum partim e cellulis globosis, partim e cellulis oblongis, latis, magnis, extus hyphis longis coloratis obvolutum. Hyphae hypothecii sat crassae. Paraphysia filiformia, haud incrassata. Sporae maturae raro bicellularis* *Kubička Surček*
- D. *Excipulum plerumque tenue, hyphis cylindraceis instructum vel subnullum vel indistinctum, a hypothecio parum diversum*
- E. *Apothecia minuta vel media. Excipulum hyphis cylindraceis vel utriculosis contextum* *Ombrophila Fr. emend.*
- E. *Apothecia magna, saepe confluentia. Excipulum indistinctum hyphae omnes tenuissimae* *Neobulgaria Petr.*
- C. *Apothecium obscure coloratum (fuscum vel nigrum), hemisphaericum vel anguste urceolatum*
- D. *Apothecia magna, solitariā, estipitata. Ad terram* . . . *Sarcosoma Casp.*
- D. *Apothecia parva, dense caespitosa, stipitiformiter angustata. Ad ligna emortua* *Evulla Kav.*
- A. *Sporae obscure coloratae* *Phaeobulgaria Seav.*

Některé známější druhy hub terčoplodých - Discomycetes

(Species nonnullae magis notae Discomycetum čechoslovacorum)

Terčka žilnatá [*Rutstroemia bolaris* (Batsch ex Fuck.) Rehm]

Terčka dubová [*Rutstroemia firma* (Pers.) Karsten]

Jehnědka Sydowova [*Ciboria Sydowiana* Rehm]

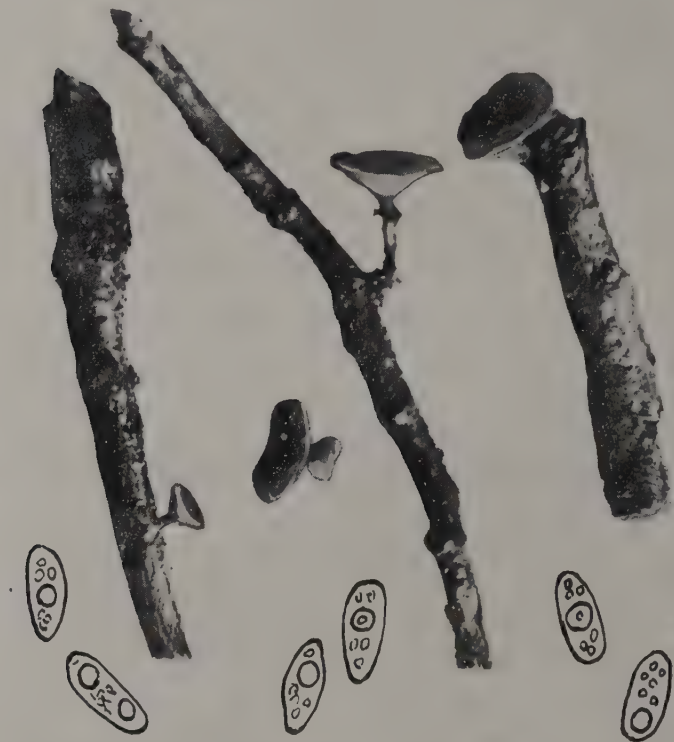
Hlízenka žaludová [*Sclerotinia pseudotuberosa* (Rehm) Rehm]

Ivan Charvát

Mykolog, který se zabývá studiem hub terčoplodých (*Discomycetes*) najde vždy v kterékoliv roční době svoje oblíbené druhy. Takového houbaře snadno poznáte, ale často jej těžko spatříte, protože leží pod stromem a není ho někdy ani vidět. S bezpříkladnou trpělivostí prohrabává pod spadaným listím humus a vydrží na jednom místě třeba celou hodinu prohledávat s lupou v ruce nalezené plodničky na zetlelých větvičkách. Zeptáte-li se, co hledá — ukáže vám malé drobné houbičky, které vyrůstají na nervech a řapících spadaných listů nebo na větvičkách a nejsou někdy o nic větší jak špendlíková hlavička.

Časně z jara v měsíci březnu vychází do lesů za svým cílem, kdy tak zvané vyšší houby ještě nerostou, vyjma několik zimních druhů, které i za mírné zimy vytvářejí plodnice; jako na př. penízovka sametonohá [*Flammulina velutipes* (Curt. ex Fr.) Sing.] nebo hlíva ústřicová [*Pleurotus ostreatus* (Jacq. ex Fr.) Quél.] a jiné. Z jarních hub terčoplodých nalé-

záme v humusu pod habrem na spadáných odumřelých habrových větvičkách, drobné plodnice terčky žilnaté — *Rutstroemia bolaris* (Batsch ex Fuck.) Rehm. Malé kloboučky, barvy skořicové nebo okrové o průměru 1 až 10 mm sedí na tenké stopce 2 až 8 mm dlouhé, téže barvy jako klobouček. Vzhledem vypadají jako z vosku. Někdy najdeme na větvičce pouze jediný kus, jindy však 10, ba i více plodniček. Terčka žilnatá má klobouček kalichovitý, zprvu uzavřený, okrouhle se otvírající, tvaru číškovitého a v dospělosti ploše miskovitého,



Terčka žilnatá. — *Rutstroemia bolaris* (Batsch ex Fuck.) Rehm, Roblín, 15. února 1948 pod habry v humusu na spadáných větvičkách sbírala M. Charvátová. Zvětšení 2krát. Výtrusy silně zvětš. Foto Charvát.

hladký a ve stáří naspodu šífkovaně žilnatý, trochu jemně bílé ochmýřený. Okraj je zaoblený. Stopka hnědá, válcovitá, přímá, jemně vláknitá a podélně žíhaná.

Výtrusy jsou tupě elipsoidní, bezbarvé, s jedním nebo dvěma většími tukovými tělísky, $20-22 \times 7-8 \mu$ veliké, neamyloidní. Vřeska měří 120 až $180 \times 12-14 \mu$, jsou válcovitá, na vrcholu zaoblená, s blanou silně ztlustělou, jodem modrající. Nitkovité parafysy cca 2μ tlusté, jsou směrem k vrcholu lehce nažloutlé a 3μ rozšířené.

Další drobná houbička stejného vzhledu a tvaru jako terčka žilnatá je terčka dubová — *Rutstroemia firma* (Pers.) Karsten, která však na rozdíl od terčky žilnaté roste na podzim, převážně v dubinách na odumřelých větvíčkách v humusu pod spadným listím.

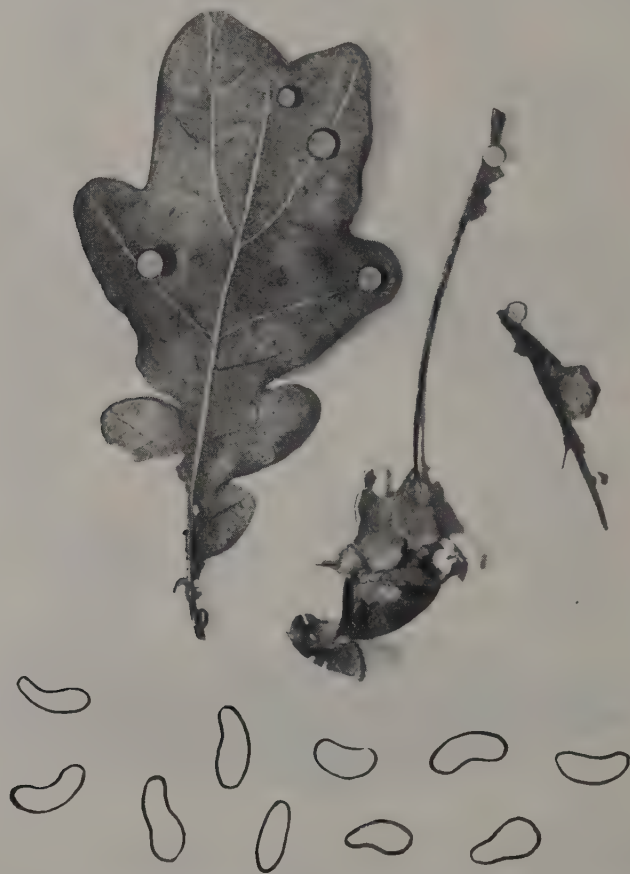


Terčka dubová — *Rutstroemia firma* (Pers.) Karsten, Velká Chuchle, 11. října 1956 na spadných dubových větvíčkách sbíral MUDr. Ferd. Hřebík. Zvětšení 3krát. Výtrusy silně zvětš. Foto Charvát.

Klobouček je barvy kaštanově hnědé, o průměru 5 až 10 mm, na středu mírně vmáčklý, vzhledu miniaturní čišky, hladký, pevný, jako voskový, s okrajem zaobleným, nepatrně zoubkovaným a naspodu trochu jemně bíle ochmýřený. **Stopka** tenoučká (0,5 mm), válcovitá a dosti dlouhá (3 až 12 mm), stejně zbarvená jako klobouk, pevná, elastická, na vrcholu silně rozšířená, směrem k basi ztenčená a od poloviny dolů červenavá. **Vřecka** válcovitě kyjovitá, $130-160 \times 9-10 \mu$ veliká, na vrcholu zaoblená a ztlustělá, jodem nepatrně modrající, osmivýtrusá. **Výtrusy** válcovité nebo dlouze vřetenovité, na obou koncích zašpičatělé, rovné, bezbarvé, neamyloidní, z počátku jednobuněčné, s jedním nebo několika většími tukovými tělísky, později dvěma až čtyřmi

přehrádkami rozdělené, dvou- až pětibuněčné, $17-18 (-20) \times 4 \mu$ většinou $18 \times 4 \mu$. Na obou koncích (pólech) výtrusů se odškrucují drobné, jednobuněčné, bezbarvé konidie, podobně jako u druhu předchozího. Tímto znakem se rod *Rutstroemia* dobře liší od ostatních podobných terčoplodých hub.

Dalším rozšířeným druhem, ještě menším než obě terčky, je jehnědka Sydowova — *Ciboria Sydowiana* Rehm.



Jehnědka Sydowova — *Ciboria Sydowiana* Rehm, Třeboň, 21. října 1956 na okraji rybníka „Svět“ sbíral MUDr. Jiří Kubička. Skutečná velikost. Výtrusy silně zvětš. Foto Charvát.

Kloboučky o průměru 1 až 5 mm, tvaru ploše miskovitěho jsou barvy okrově ryšavé nebo světle hnědé, s okrajem zaobleným, nepravidelně zoubkovitě rozdrípeným. Stopka je často kratší průměru kloboučku, válcovitá, na vrcholu silně rozšířená, k basi zúžená a stejně jako klobouk zbarvená. V čerstvém stavu vypadá celá plodnice pod lupou jako z vosku. Věc k a válcovitě kyjovitá, na vrcholu rozšířená a uťatá, velikosti $120 \times 8-9 \mu$; barví se nahoře jodem modravě. Výtrusy vejčité, klínovité, převážně tvaru ledvinkovitěho až srpovitě prohnutěho, $13-14 \times 6 \mu$ veliké.

Roste v létě a na podzim na nervech a řapících dubových listů, na vlhkých místech pod spadaným listím. Na obrázku je dobře vidět jak každá plodnička roste buď na nervu nebo na řapíku.

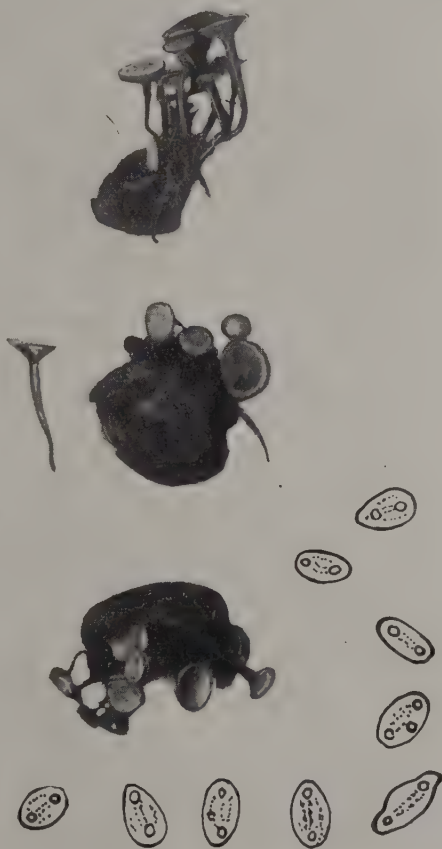
Poslední druh ze skupiny diskomycetů hlízenka žaludová — *Sclerotinia pseudotuberosa* (Rehm) Rehm, (Syn.: *Stromatinia pseudotuberosa* [Rehm] Boud. — *Sclerotinia Batschiana* Zopf), si na rozdíl od předcházejících druhů vybrala spadané dubové žaludy tlející v humusu. Vyobrazené plodnice měly klobouček v průměru 3 až 9 mm, tence blanitý, ploše rozložený a na středu hluboce vmačklý, miskovitý až číškovitý, zevně skořicově hnědý, uprostřed misky našedlý, jako by ojiněný nebo poprášený. Okraj kloboučku je tenký, rovný, zevně trochu bíle ochmýřený. Stopka poměrně dlouhá (až 25 mm), na vrcholu 1 mm silná, směrem k basi ztenčená. Je skořicově hnědé barvy a asi od poloviny směrem k basi hnědočernavá, různě pokroucená, dosti pevná, nelámavá a trochu ochmýřená. Výtrusy podlouhle elipsoidní nebo vejčité, bezbarvé, neamyloidní, na obou koncích s jedním nebo dvěma menšími tukovými tělísky, $8-11 (-12) \times 5-6 \mu$ veliké. Vřečka válcovitě kyjovitá, na vrcholu utatá, $120-140 \times 6$ až 10μ veliká. Štíhlé parafysy jsou 2μ tlusté, nahoře slabě ztlustělé.

Roste v létě a na podzim na hnijlých spadaných žaludech v dubnách.

Velenovský tento druh ve své monografii českých diskomycetů neuvádí.

Skupinou *Discomycetes* se u nás zabývá známý mykolog dr. Mirko Svřeček, jemuž děkuji za recenzi tohoto článku.

Hlízenka žaludová — *Sclerotinia pseudotuberosa* (Rehm) Rehm, Hološiny u Časlavi, 7. října 1951 na spadaných hnijlých žaludech sbíral JUDr. Jan Dörfler. Skutečná velikost. Výtrusy silně zvětšené. Foto Charvát.



Pluteus coccineus (Cooke) Massee - štitovka šarlatová

(*Pluteus coccineus* [Cooke] Massee in Čechoslovakia)

Dr František Šmarda — Ing. Karel Kříž

Štitovka šarlatová (*Pluteus coccineus* [Cooke] Massee) je jedním z nejkrásnějších druhů a zbarvením náleží mezi nejkrásnější houby vůbec. Je nápadnou ozdobou pařezů, bohužel však jen velmi řídkce se vyskytující. Latinské druhové pojmenování „*coccineus*“ a spolu s ním i české jméno správně vystihují, že je to druh více méně šarlatově zbarvený. Pro svoje z dálky nápadné zbarvení nemůže býti přehlédnuta a je-li dosud známa z tak málo lokalit, svědčí to, že je to druh velmi vzácný.

Druh malé až střední velikosti. Plachetka (*velum generale*) v raném stadiu vývoje sotva patrná, v dospělosti zcela mizí.

Klobouk je 2—7 cm široký, v mládí zvoncovitý, ploše mírně sklenutý, záhy hodně rozložený, na středu zaobleně vyklenutý s vyhrblým temenem, na okraji rovný, u starších plodnic okraj klobouku bývá nepravidelně zprohýbaný až mírně nadzvednutý. Od téměř hladkého, jindy hrbolatě nerovného temene vybíhají na mnoha místech až k okraji klobouku husté, křivolaké, navzájem pospojované, vyniklé žilnaté vrásky; povrch klobouku má proto svrstělý vzhled. Pokožka klobouku je tenká, téměř až do středu klobouku paprscitě slupitelná, zrnečkatě blýskavá, barvy zlatově oranžové, na temeni klobouku a na vyniklých žilkách vrásnění šarlatová. Dužnina klobouku je na průřezu bílá; pod pokožkou velmi úzký pruh dužniny přechází z oranžové do zlatožluté.

Lupeny jsou volné, 3—8 mm široké, s lamellulami tří řádů, u třeně zaoblené, poněkud břichaté, středně husté, vyšší než dužnina klobouku, v mládí bílé, potom lososově růžové, hlínově zarůžovělé.

Třeň je o něco delší průměru klobouku, 2,5—6 (8) cm dlouhý, zpravidla obloukovitě více nebo méně ohnutý nebo zkroucený, od špičky nejdříve nepatrně zúžený, potom se k basi pozvolna poněkud rozšiřuje, na špičce 3—6 mm, na basi 5—11 mm široký, smáčklý i válcovitý. Povrch třeně je řídkce a slabě pavučinátě vláknitý, slabě rýhovaný, v hořejší části pokrouceně rozpraskávající a až perleťově lesklý. Barva třeně je nahoře bělavá, jinak celý třeň je žlutě až oranžově nadechlý až na samou basi, která je šarlatově jako klobouk naběhlá. Dužnina třeně je vláknitá, šťavnatě vodnatě pruhovaná, slabounce zlatožlutě naběhlá. Buňky pokožky klobouku jsou zakulacené, téměř kulaté, s oranžově žlutým obsahem, 27—40 μ v průměru. Výtřusy jsou široce oválné, 5,5 $\times$ 4 μ , hladké, čiré. Cystidy jsou zakulaceně, zduřele kyjovité s několika kapkami, až 80 μ dlouhé a až 35 μ široké.

Ekologie. Plodnice vyrůstají z trouchnivých pařezů listnatých stromů, nejčastěji lip, jasanů a jilmů a to hodně trouchnivých, téměř vždy v dutinách těchto pařezů po deštích. Houba má dvě fruktifikační období, letní a podzimní. Letní počíná počátkem července a končí v prvé polovině srpna, jakmile nastává větší sucho. Po delší přestávce objevují se další plodnice v pozdním podzimu, v říjnu až v listopadu.

Rozšíření. Podle dosavadních údajů v literatuře byl *Pluteus coccineus* (Cooke) Massee dosud sbírán v Dánsku, Anglii a v Sev. Americe a nyní i v ČSR. Přes to, že je to houba velmi nápadného vzezření, zdáli zbarvením připomínající holubinku zlatou (*Russula aurata* [With.] Fr.), která sotva může

ujít pozornosti a druh snadno určitelný, je zpráv o ní velmi málo, neboť je všude vzácná. V Československu bylo po prvé sbírána M. Šmardovou na pařezu lípy malolisté 17. VII. 1954 na kopci Děvičky (Pavlovské vrchy) u Dol. Věstonic (okres Mikulov na jižní Moravě). Později byla r. 1954 pozorována autory tohoto článku 27. VII., 17. X., 14. XI.; roku 1955 byla sbírána tamtéž 13. VII., 19. VIII., 2. X., 9. X., 25. X. Rostla na pařezech lip, jilmů, jasanů, obrostlých výmladky, jednotlivě i v menších trsech, vždy ve vykotlaných dutinách uvnitř pařezů se značnou vrstvou humusu.

Les, v kterém na severním svahu Děviček *Pluteus coccineus* roste, lze označit jako habrovou doubravu lipového typu (*Querceto-Carpinetum tilietosum*). Stromové patro tvoří výmladkový (nizký) les, na ploše snímku 250 m² tohoto složení: *E3* *Carpinus betulus* 60 %, *Tilia cordata* 20 %, *Quercus petraea* 15 %, *Fraxinus excelsior* 5 %. V přízemním dřevitém patru *E2* vyskytují se zmlazený *Fraxinus excelsior* 1, *Ulmus carpiniifolia* 1, *Acer campestre* 2, *Carpinus betulus* 1, *Acer pseudoplatanus* +, z keřů, *Cornus sanguinea* —, *Crataegus* sp. —, *Rhamnus cathartica* —. V bylinném patru *E1* tvořily předjarní aspekt *Corydalis solida*, *Galanthus nivalis*, *Adoxa moschatellina*. Jarní aspekt: *Dactylis glomerata* 2, *Brachypodium silvaticum* 1, *Poa nemoralis* 1, *Carex digitata* +, *C. Michellii* —, *Melica nutans* —, *Asperula odorata* 3, *Anemone nemorosa* 2, *Asarum europaeum* 1, *Geum urbanum* 1, *Hepatica nobilis* +, *Adoxa moschatellina* +, *Ficaria verna* +, *Glechoma hirsuta* +, *Lamium maculatum* +, *Lathyrus vernus* +, *Viola mirabilis* +, *Viola silvatica* +, *Alliaria officinalis* —, *Arum maculatum* —, *Campanula trachelium* —, *Fragaria moschata* —, *Hypericum hirsutum* —, *Lilium martagon* —, *Omphalodes scorpioides* —, *Polygonatum multiflorum* —, *Ranunculus auricomus* —.

Užitkovost. O jedlosti této houby údaje v literatuře chybějí. Podle zkoušky, kterou jsme provedli vzhledem k vzácnému výskytu této houby jen s jedním větším exemplářem, je i tento druh štitovek jedlý, avšak méně chutný, podobně jako *Pluteus cervinus*. Pro svou vzácnost je však pro zužitkování v kuchyni zcela bez významu.

Poznámka. Nejstarší vyobrazení *Pluteus cervinus* (Cooke) Massee se nalézá v Cookeových Illustr. British fungi (1884—86) ve sv. III. na 42 t. kde v horní části tabule je *Agaricus* (*Pluteus*) *leoninus* Schaeff. a pod ní s označením B variety je naše *Pluteus coccineus*. Lange (Studies in the Agarics. V: 51, 1923) uvádí štitovku šarlatovou jako *Pluteus leoninus* var. *coccineus* Cooke = *Pluteus calocephus* Atkinson. Ve svazku XII: 79, 1938 téhož díla ji uvádí jako samostatný druh *Pluteus coccineus* (Cooke) Massee. *Pluteus leoninus* patří do Langeovy sekce „*Trichodermei*“, což je skupina štitovek s pokožkou klobouku tvořenou hyfami válcovitými. *Pluteus coccineus* (Cooke) Massee mající epiderm klobouku z buněk zakulacených až kulatých patří do Langeovy sekce „*Micacei*“, jako na př. *Pluteus nanus* (Pers.) Quél.

Shrnutí. Autoři podávají popis a barevné vyobrazení vzácného druhu štitovky — *Pluteus coccineus* (Cooke) Massee, *) nového pro ČSR, který byl po prvé sbírán M. Šmardou 17. VII. 1954 na jižní Moravě na kopci Děvičky u Dolních Věstonic v okrese Mikulov. Později byla nalezena autory několikrát roku 1954 a roku 1955 v měsících červenci, srpnu, říjnu a listopadu. Rostla jednotlivě i v menších trsech na pařezech *Tilia cordata* Mill., *Ulmus carpiniifolia* Gled., *Fraxinus excelsior* L. Rostla vždy v dutinách vyhníhlých pařezů obrostlých výmladky. Les je starý, stinný, výmladkový (nizký) les společnosti *Querceto-Carpinetum tilietosum*, na svahu exponovaném k severu. Geologický podklad vápenec. Lokalita se nalézá v oblasti Pavlovských vrchů s průměrnou roční teplotou 9,0 st. C, s průměrným úhrnem ročních srážek 522 mm a deštovým faktorem 56.

*) Barevná tabule č. 26 bude přiložena v čísle 2.

Zusammenfassung

Die Verfasser beschreiben eine seltene, für die Tschechoslovakei neue Art von *Pluteus coccineus* (Cooke) Masee, welche zum erstenmale 17. VII. 1954 in Südmähren am Berge Děvičky bei Dolní-Věstonice (Bezirk Nikolsburg) gesammelt wurde. Später sammelten ihn die Verfasser noch einigemal im Jahre 1954 und 1955, in den Monaten Juli, August, Oktober und November. Er wuchs einzeln, oder in kleineren Gruppen auf Strüngen von *Tilia cordata* Mill., *Ulmus carpinifolia* Gled., *Fraxinus excelsior*. Der Wald ist ein alter, schattiger, gegen Norden exponierter Niederwald der Gesellschaft *Querceto-Carpinetum tilietosum*; das geologische Substrat ist Kalkstein. Die Lokalität befindet sich im Gebiete der Polauer Berge, mit einer Durchschnittstemperatur von 9,0 °C, jährlichem Gesamtniederschlag von 522 mm, Regenfaktor 56.

Nové rody vyšších hub I

Nova genera macromycetum I.

Zdeněk Pouzar

Aureoboletus Pouz. nov. gen.

Klobouk hladký, za vlhka slizký. Pory silně zlatožlutě pigmentované, a to i po vysušení. Trama rourek bilaterální, hříbového typu. Dužnina pružná. Třeň za vlhka slizký, bez sítky.

Genus Boletacearum pileo glabro, statu humido viscido; poris cum vivis, tum post exsiccationem aureo-pigmentatis; trama tubulorum ut in Boletis bilaterali; stipite in statu vivo humidoque glutinoso, absque reticulo.

Typus: *Boletus gentilis* (Quél.) Kallenb.

Druhy tohoto rodu byly původně zařazeny Singerem do rodu *Xerocomus* Quél., kam však nepatří, neboť mají slizkou pokožku klobouku a jinou tramu rourek. Později (Amer. Midland Naturalist 37 : 17, 1947) je Singer přiřadil k původně monotypickému Murrillovu rodu *Pulveroboletus*, jehož pojetí současně značně rozšířil. Typické druhy tohoto rodu, jako na př. *Pulveroboletus Ravenelii* (Berk. et Curt.) Murr. mají mohutné velum universale zanechávající na klobouku pokryv moučnatě pavučinovité konsistence. Evropský druh *Boletus gentilis* (Quél.) Kallenb., ještě spolu s několika vikarisujícími druhy severoamerickými, se značně liší od této skupiny, a proto se domnívám, že je lépe odělit je do jiného, i když blíže příbuzného rodu.

Náš jediný evropský druh tohoto rodu byl často v literatuře uváděn pod nevhodnými jmény. Byl to především *Boletus sanguineus* francouzských autorů. Tento druh však představuje u Friese *Boletus versicolor* Rostk. a není totožný s naším druhem. Také Secretanův *Boletus cramesinus* se vztahuje na tuto houbu. Platným jménem pro naši houbu je *Aureoboletus gentilis* (Quél.) Pouz. n. c. (= *Boletus sanguineus* var. *gentilis* Quélet, Assoc. franc. Avanc. Sc. p. 504, 1883; *Boletus gentilis* (Quél.) Kallenbach, Pilz Kräuterfreund 5 (2/3, Aug. bis Sept.) : 65, 1921). Quélet popsal tuto houbu původně jako varietu *B. sanguineus* a teprve Kallenbach ji r. 1921 povýšil na druh. Kallenbach později (Pilze Mitteleuropas I. Röhrlinge p. 96, 1935) a Singer (1947) uvádějí mylně jako rok přearazení 1925. Jen o rok nomenklatoricky mladším jménem je *Boletus Rigelliae* Velenovský (Čes. houby, p. 717, 1922), které by bylo platné, kdyby rok 1925 byl skutečně rokem prvního přearazení variety *gentilis* do hodnoty druhu.

Někteří mykologové, jako na př. Kallenbach (Zeitschr. Pilzkunde 11 : 117 až 119, 1927), spojili evropskou houbu s americkým *Boletus auriporus* Peck, který má v tomto případě prioritu. Jak však zjistil Singer (1947), je dosti zřetelný

rozdíl mezi houbou evropskou a americkou a nelze je proto ztotožňovat. Americký *Aureoboletus auriporus* (Peck) Pouz. n. c. (= *Boletus auriporus* Peck, Rep. New York st. Cab. 23 : 133, 1873) má pokožku klobouku hnědočervenou až hnědavou. Dalším druhem tohoto rodu je *Aureoboletus subacidus* (Murr. ex Sing.) Pouz. n. c. [= *Pulveroboletus subacidus* (Murr.) ex Singer, Amer. Midland Naturalist 37 : 12—13, 1947]. O druhu *Aureoboletus gentilis* (Quél.) Pouz. pojednal Pilát (Česká mykologie 5 : 76—79, 1951) pod jménem *Boletus auriporus* Peck.

Floccularia Pouz. nov. gen.

Syn.: *Armillaria* „Fr.“ em. Singer, Ann. Mycol. 34 : 331, 1936.

Celková plachetka zanechává na klobouku šupinatě vločkatý povrch a na třeni husté, vločkovitě šupinaté odění až po drobný prsten; lupeny jsou zoubkem připojené; trama lupenů je u mladých jedinců typicky bilaterální; výtrusy jsou elipsoidní s tenkou, hladkou, amyloidní blanou.

Genus *Amanitacearum* velo universali floccoso-squamoso, pilei superficie et stipite usque ad annulum parvum cortiniformem residua floccoso-squamosa resstanti; lamellis emarginatis; trama lamellarum primum bilaterali; sporis ellipsoideis, membrana laevi tenui, amyloidea instructis.

Typus: *Agaricus stramineus* Krombh.

Tento rod byl Singerem (Ann. Mycol. 34 : 331, 1936; Lilloa 22 : 376, 1951) nazván *Armillaria* (Fr.) Quél. Avšak jak zjistil Donk (Bull. bot. Gard. Buitenzorg 18 : 320—321, 1949) publikoval rod *Armillaria* již Stauder (1857) na základě Friesova tribu z r. 1821. Vzhledem k tomu, že ani jeden, ani druhý nezahrnul do svých taxonů *Agaricus luteovirens* Alb. et Schw. ex Fr., na němž se zakládá Singerův rod *Armillaria*, nelze zmíněný rod v tomto smyslu pojímat. Mnohem vhodnější je omezit rod *Armillaria* (Fr.) Stauder na druhý kolem *Armillaria mellea* (Vahl ex Fr.) Kummer. Tento názor podpořili svými vývody též Dennis, Wakefieldová a Bisby (Transact. brit. myc. Soc. 37 : 33—37, 1954). Později Singer namítá (Mycologia 47 : 147—149, 270—272, 1955), že Stauderovy rody nebyly platně publikovány. Jak jsme však poukázali s Dr. Kotlabou na mykologické konferenci, nelze mít proti těmto rodům z nomenklatorického stanoviska žádných námitek (viz o tom referát na jiném místě tohoto časopisu).

Systematicky náleží tento rod do čeledi *Amanitaceae* Roze, a to do nejbližšího příbuzenstva rodu *Amanita* Pers. ex Hooker, od něhož se liší především lupeny zoubkem připjatými, nikoli volnými. Singer klade tento rod do čeledi *Tricholomataceae* Roze, což se mi nezdá být správné. Rod *Floccularia* Pouz. má především zcela jiný charakter vln, než se vyskytuje v této čeledi a bilaterální tramu lupenů, která u čirůvkovitých zcela chybí.

Zůstává nevyřešeným problémem, zda původní Albertiniho a Schweinitzův druh *Agaricus luteovirens* je totožný s houbou, která byla v dřívějších letech dosti často sbírána v okolí Prahy a o níž pojednal Pilát (Čes. mykol. 4 : 141 až 145, 1950) v našem časopise. Původní autoři udávají některé znaky, které jsou v dosti značném rozporu se současnými popisy naší houby. O klobouku píší, že je ve stáří vmáčklý a na středu poněkud červenající nebo s červenohnědými šupinkami. Fries (1821) se zmiňuje o tuhé dužnině. Vzhledem k tomu je lépe používat pro naši houbu jasné druhové jméno Krombholzovo *Floccularia straminea* (Krombh.) Pouz. n. c. (= *Agaricus stramineus* Krombholz, Naturget. Abb. Schwämme 4 : 12—13, 1836, tab. 25, fig. 8—14). Houbu Albertiniho a

Schweinitzovu přiřazují k našemu rodu jen jako nejasný druh *Floccularia luteovirens* (Alb. et Schw. ex Fr.) Pouz. n. c. (= *Agaricus luteovirens* Alb. et Schw. ex Fries, Systema mycologicum 1 : 41, 1821).

Méně známé, vzácné a nové ryzce ČSR IV.

Lactarii čechoslováci rariores vel novi.

Ing. Zdeněk Schaefer

Lactarius hygginus Fries v běžném pojetí není jednotným, nýbrž kumulativním druhem, zahrnujícím více druhů, jež vznikly patrně vlivem vnějších podmínek. Lze je shrnout do skupiny — stirps *Lactarius hygginus* Fr., jehož charakteristika je tato:

Prostřední, zřídka velké, tuhé, pak křehké, masité až tlustě masité druhy, s kloboukem hrubě vrásčitým, hnědým do červena nebo fialova, vždy s více méně šedavým odstínem, ve stáří přecházejícím do odstínu rezavého, s pokožkou vazkou, slizkou, usychající v masně lesklou, složenou z hyf volně spletených, na konci neztlustělých a značně vyčnívajících nad rovinu epikutis; s lupeny středně hustými až hustými, křehkými, brzo různě žlutými; třením krátkým, válcovitým nebo roubíkovitým, v mládí na oviněném povrchu často s kapénkami čiré tekutiny, která usycháním zanechává na povrchu temněji zbarvené jamky nebo skvrny; s dužninou bílou, rezavějící, palčivou, vůně kysele ovocné nebo kysele pryskyřičné; výtrusy poměrně malými a skoro kulatými, s výraznou hrubou, sífnato-hřebínkatou ornamentikou a s četnými cystidami v roušku.

Uvedenými znaky se stirps *L. hygginus* Fr. liší od blízkých druhů sekce *Piperites* Fr., zejména od druhů stirps *Lactarius trivialis* Fr. a *Lactarius pallidus* Pers. ex Krombholz (*Krombholzii* mihi), s nimiž má podobnou anatomii pokožky klobouku. Zejména nutno zdůraznit hrubě vrásčitý, déle slizký klobouk, v mládí temně hnědý do červena, fialova a šeda, kyselou vůni a malé, skoro kulaté, hrubě zdobené výtrusy. Houby odpovídající popisu rostou většinou v trávě na světlejších místech v různých lesích, zejména při okrajích, mýtinách i pod ojedinelými stromy a keři mimo les. Je zajímavé, že houby odpovídající popisu *Lactarius hygginus* Fr. lze nalézt v horských oblastech, podhůří i v nížinách na podkladech kyselých až zásaditých. Tato okolnost u druhu ne zrovna běžného a hojného je poněkud nápadná a ne zcela obvyklá. Zjistil jsem, že některé druhy, rostoucí v listnatých a smíšených lesích nižších poloh, mají proti *Lactarius hygginus* Fr. velmi světlý výtrusný prach, krémově nažloutlý do růžova, zatím co jiné jej mají okrový až špinavě okrově hlínový. Další rozdíly makro- i mikroskopických není mnoho a nejsou příliš nápadné, přes to však dovolují osamostatnit několik druhů od Friesova *Lactarius hygginus*. Jeden z těchto druhů popisují v tomto článku pod jménem *Lactarius chrysophyllus*, ryze zlatolupenný, pro nápadně zlatožluté lupeny ve stáří.

Není pochyby, že tento ryzec byl již dříve popsán některými mykology a ukryt pod jménem *Lactarius hygginus* nebo pod jiným názvem; tak je nepochybně obsažen v Michaelově „Führer für Pilzfreunde“ v popisu *Lactaria jecorina*, v Michael-Schulzově vydání z r. 1924 pod jménem *Lactarius insulsus*, v Mackově „Českém houbaři“ z r. 1924 jako *Lactarius jecorinus* a pravděpodobně též v Langeho „Studies“ z r. 1928 a ve „Flora Agaricina Danica“

z r. 1940 jako *Lactarius circellatus*. V popisu Romana Schulze k tabuli 212 je popsán výstižně, avšak údaj o výtrusech se vztahuje asi na *Lactarius acerri-mus* Britz., který byl dříve uváděn často pod jménem *Lactarius insulsus*. O to-tožnosti *Lactarius chrysophyllus* s Langeho *Lactarius circellatus* nejsem si zcela jist, ačkoliv je to dosti pravděpodobné. Srovnání s Neuhofovými druhy monografie z r. 1956 jsem nemohl provést, protože se mi dosud tato kniha nedostala do rukou k podrobnému studiu.

Lactarius chrysophyllus Zdeněk Schaefer sp. n.

Klobouk tuhý, pak pružně křehký, masitý, 5–10 cm široký, vzácně i větší; napřed sklenutý, úzce podvinutý, brzo mírně a většinou nepravidelně vmačklý, nakonec nálevkovitý, často nepravidelný, zprohýbaný a mnohdy i excentrický, na okraji ostrý, často vlnitý, laločnatý; s pokožkou za vlhka vazkou a více méně slupitelnou.

Povrch radiálně hrubě a hustě vrásčitý až žilnatý, lysý, na okraji v raném mládí ojíněný nebo bíle plstnatý, brzo lysý, slizký, za sucha masně lesklý; sytě hnědý do červena, fialova a šeda, masově hnědý až špinavě červenofialový; šedě cihlově masový, mírně vybledavý, ve stáří se šedofialový a červený odstín ztrácí a barva přechází do světlejší žluté hnědi; na vráskách a na středu temnější, na poraněných místech vodnatě hnědě skvrnitý; více méně barevně nebo vráskami pásovaný, mnohdy nejen při okraji, ale i při středu, řidčeji i nekruhatý.

Lupeny husté, ve stáří středně husté, tenké, křehké, střídavé, úzké, až jako dužnina klobouku široké, u okraje klobouku ostře, u třeně o něco tupěji zahrocené, přirostlé až mírně sbíhavé, někdy žilnaté nebo příčně spojované; krémově žluté, brzo zlatožluté, na poraněných místech sytě rezavě žlutohnědé, ve stáří výtrusy bíle poprášené, čímž dostávají narůžovělý odstín.

Třeň tuhý až tvrdý, později křehký, krátký a tlustý, roubíkovitý, řidčeji i delší a válcovitý, dole však většinou zúžený, plný, vycpaný, ve stáří někdy úzce dutý; na povrchu hladký až jemně vrásčitý, v mládí ojíněný, s kapénkami čiré tekutiny, zanechávající později na lysém povrchu rezavě hnědé jamky nebo skvrny, suchý, matný, bledý, šedofialově ojíněný, ve stáří se ojínění ztrácí a barva přechází do žluté, se šedavě pleťovým odstínem, při basi sytě hnědožlutý, poraněním více méně hnědne, na jamkách rezavě hnědý.

Dužnina pevná, v mládí až tvrdá, pak pružná, šťavnatě zrnitá nebo i jablekovitě jemná, ve stáří křehká, v mládí bílá, později krémová, s více méně silnou, někdy velmi nápadnou, sytě žlutě okrovou oxydaci; chuti palčivé až krutě palčivé, s aromatickou příchutí, vůně kysele ovocné, asi jako *Russula sardonica* Fr. Mléko sporé, bílé, neměnlivé, palčivé, s aromatickou příchutí.

Výtrusný prach krémově nažloutlý s pleťovým odstínem. **Výtrusy** skoro kulaté nebo velmi široce elipsoidní, $5-8 \times 5-7,5 \mu$, s hrubou, prořidlou, ale výraznou sítnatou hřebínkatou ornamentikou, s ojedinělými volnými, tlustými bradavkami. Basidie kyjovité, tetrasporické. **Cystidy** hojné na ploše i ostří, válcovité, na konci zaoblené nebo kopinaté, někdy s inkrustacemi, na konci někdy s paličkou; vynikají asi 30μ nad hladinu rouška.

Pokožka klobouku z hyf volně spletených, přehrádkovaných, na konci zažloutlých, neztluštělých nebo jen nepatrně a značně vyčnívajících nad rovinu epikutis.

Roste v listnatých a smíšených lesích, většinou v trávě při lesních cestách, na mýtinách a lesních světlínách, pod křovinami nebo skupinami mladších listnatých stromů na okrajích lesů, v létě a na podzim, od července do listopadu, místy dosti často, jinde chybí. Roste většinou na podkladech neutrálních

nebo mírně kyselých či mírně zásaditých. Jeho závislost na některý strom nutno ještě bedlivým pozorováním přezkoušet; nezdá se však, že by byl vázán bezprostředně na habr nebo dub, neboť nálezy ze sv. Čech a ze střední Moravy nejsou po této stránce jednoznačné. Vyhledává spíše teplejší polohy než oblasti horské.

Lokality v ČSR: Těchlovice, dub, smrk (Schaefer, 6. IX. 1941), Čebínka u Tišnova, habr, borovice (Fr. Šmarda, 22. VII. 1942), Roviny u Heroltic u Tišnova, habřina (Fr. Šmarda, 15. VII. 1944), Těchlovice, dub, habr, borovice, břiza (Schaefer, 9. IX. 1944), Radíkovice, dub, borovice (Schaefer, 9. IX. 1944), Kuřim, na Pískách, dub, smrk (Fr. Šmarda, 12. XI. 1945), Sázava n. S., dub, habr, smrk (Schaefer, IX. 1952).

Lactarius chrysophyllus se liší od *Lactarius hyginus* Fr. především barvou výtrusného prachu, který má mnohem světlejší, dále nápadně zlatožlutými lupeny ve stáří, které v důsledku své syté barvy a světlého výtrusného prachu, jsou ve stáří bíle poprášené, dále kysele ovocnou vůní, poněkud odchylnou od vůně *Lactarius hyginus* Fr.

Rozdíl od druhů skupiny *Lactarius trivialis* Fr. a *Lactarius pallidus* Pers. ex Krbhl. spočívá hlavně v jakosti povrchu pokožky klobouku, která je u těchto druhů hladší, méně vrásčitá, nekruhatá, dále ve vzhledu třeně, který je větší, delší a zřetelněji dutý, nejamkatý, a konečně ve vzhledu výtrusů, které jsou elipsoidnější a s jemnější i sítnatější ornamentikou. Druhy stirps *Lactarius blennius* Fr. mají s ryzcem zlatolupenným společný vzhled pokožky klobouku, jenž je rovněž déle slizký, hrubě vrásčitý, liší se však lupeny mnohem hustšími, dlouho bílými, pružně měkkými a šedo zelenou, někdy velmi nápadnou reakcí mléka, výtrusy elipsoidnějšími, s ornamentikou jemnější a pěkně hřebínkatou.

Ode všech jmenovaných skupin se *Lactarius chrysophyllus* liší kysele ovocnou vůní, která je typická v malých obměnách pro všechny druhy skupiny *Lactarius hyginus* Fr., a konečně i barvou klobouku.

Celým vzhledem, tvarem klobouku, vzhledem lupenů a především třeně se *Lactarius chrysophyllus* podobá většině druhů skupiny *Lactarius pyrogalus* (Bull.) Fr., liší se však opět jakostí pokožky klobouku, která je u těchto druhů brzo suchá, jemněji vrásčitá a často spíše drsná, plstnatého vzhledu a jež mikroskopicky se diametrálně liší od anatomie pokožky klobouku druhů skupiny *Lactarius hyginus* Fr.

S u m m a

Species nova Lactariorum e stirpe *Lactarii hygini* Fr. describitur. Probabiliter cum *Lactario insulso* Rom. Schulz et idem cum *Lactario circellato* Lange identica est. Haec species acide fructifera a *Lactario hygino* colore sporarum in cummulo, lamellis adultis laete luteis, veteribus pulvere sporarum albo-pruinosis, pileo plerumque zonato et stipite brevi dignoscitur.

Lactarius chrysophyllus Zdeněk Schaefer sp. n.

Diagnosis latina:

Pileus firmus, 5–10 cm latus, convexus, involutus, dein centro depressus, exumbonatus, adultus subinfundibuliformis, flexuosus, saepe excentricus, grosse sulcatus, viscidus, siccus sublucidus, glaber, margine pruinosis usque tomentosus, brunneus tinctu rubro, violaceo et griseo, expallescens et tum aurantiaco-brunneus, plus minusve zonatus, rarius azonus.

Lamellae mediocriter confertae, tenues, fragiles, angustae, adnexae vel decurrentes, e cremeo-luteo mox aureo-luteae, vulnervatae brunnescentes et adultae albo-pruinosae.

Stipes firmus durusque, breviter cylindraco-subfusoides, rarius longior et cylindraco, basi angustatus, fartus vel anguste cavus, laevis, pruinosis, lacrymans, dein glaber, foveolatus, siccus, non lucidus, pallidus, griseo-violaceo-pruinosis, dein sordide luteus et brunneo-maculatus.

Caro alba usque cremea, ferruginascens, acris, acide fructiodora. Lac album, immutabile.

Sporae subglobosae, 5–8 × 5–7,5 μ, reticulo conspecte cristato ornatæ. Basidia clavata, tetraspora. Cystidia copiosa, cylindræa, in hymenio acuminata.

Epicutus pilei e hyphis laxè intricatis, apice lutescentibus, non incrassatis, sed valde prominentibus.

Habitatio. In silvis frondosis vel mixtis, in gramine, ad vias silvaticas, ad silvarum margines, plerumque sub Carpino et Quercu in Bohemia boreali-orientali et Moravia centrali.

Taphrina carpini Rostr. na Zadielském plateau u Košic

Krásné čarověníky, které vytváří vřeckatá houba *Taphrina carpini* Rostr. jsem našel dne 18. října 1956 na dvou habrech blízko sebe rostoucích na krašovém vápencovém plateau u Zadielu nedaleko Košic na východním Slovensku. V létě, kdy habry jsou hustě olistěné, nebývají tyto podivné útvary nápadné a snadno ujdou pozornosti. Zato však pozdě na podzim po opadání listů a v zimě jsou již z dálky patrné. Veliké exempláře se podobají čapím hnízdům, hlavně tehdy, když se vytvoří na konci hlavního kmene, kde bývají také největší. Takový statný čarověník, měřící skoro 1 m v průměru, vidíme na pravém snímku. Na napadeném stromu jich nalezneme často větší počet, zřídka však tolik, aby-
chom mohli mluvit o vážném poškození koruny. Z praktického stanoviska není *Taphrina carpini* Rostr. houbou škodlivou. Skoro kulovitý čarověník tvoří tenké pokroucené větvičky, které vyrůstají více nebo méně radiálně ve velkém počtu pohromadě a bývají přibližně stejně dlouhé. Všecky však nejsou živé, pouze část, a ostatní jsou odumřelé. Jsou hustě porostlé menšími, zkadeřenými listy, jež jsou bledě žlutě zbarvené, často načervenalé a vespod ojínné.

Na spodní straně listů tvoří se totiž do srpna vřeka, jež vyrůstají ze subkutikulárního mycelia. Toto je vytrvalé, přezimuje v pupénech a působí růstovou poruchu. Bezstopčná vřeka podle Lauberta (1928) jsou proměnlivého tvaru, většinou 24–26 μ dlouhá, v konečné části válcovitá, k dolejšku rozšířená až na 20–24 μ. Obsahují kulaté, bezbarvé výtrusy, asi 4 μ v průměru měřící, jež klíčí, podobně jako u většiny taphrin, v buňky kvasinkám podobné. Na svých exemplářích listy již opadaly, takže jsem houbu mikroskopicky nestudoval.

Je to houba rozšířená značně v Evropě, ale zřídka kde hojnější. Skoro nikde se nevyskytuje ve velkém množství.

Je zajímavé, že po návratu z cesty na Slovensko jsem obdržel od p. Jiřího Schäfera z Národního musea v Praze fotografie čarověníků na habru, jež působí tato houba, které našel 23. X. 1956 u Kochanova nedaleko Světlé nad Sázavou.

S u m m a

Deformationes nidiformes conspectas, quos *Taphrina carpini* Rostr. in ramis *Carpini betuli* conformat, ad arbotes duas in planitie montana ad vallem praeruptam, „Zadiel“ dictam, haud procul urbem Košice, Slovakiae orientalis, 18. X. 1956 observavi et arte photographia depinxi.

Eiusdem temporis etiam icones photographicas deformationum similium in carpinibus a cel. Georgio Schaeferio, Pragensi, quas 23. X. 1956 prope Kochanov haud procul Světlá nad Sázavou, Bohemiae, fecit, obtinui. Hic fungus admirabilis in Českoslovakia sat rarus est.

Dr Albert Pilát



Čarovníčky na habrech, které působí houba *Taphrina carpini* Rostr. na Zadielském vápencovém plateau u Košic na východním Slovensku.
 Formations pathologiques, quas *Taphrina carpini* Rostr. in truncis ramisque *Carpini betuli* in planitie montana calcarea prope Zadiel haud
 procul Košice Slovakinie orientalis efficit. 18. X. 1956. Photo A. Filát.

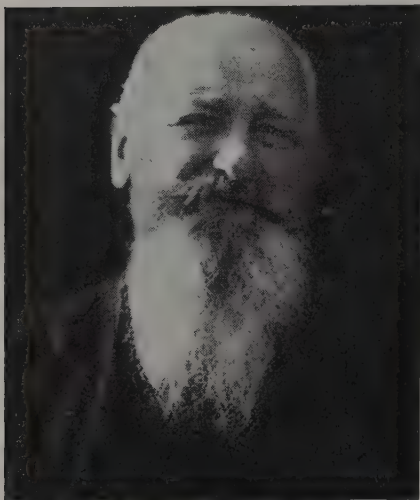


Hnojník strakatý — *Coprinus picaceus* (Bull. ex Fr.) Fr. Ve smíšeném listnatém lese v Malých Karpatech u Smolenice na Slovensku 23. X. 1956.
 Vlevo dospívající plodnice, vpravo zcela zralá a polorozteklá. — In silva frondosa mixta in Montibus Carpathicis Parvis prope Smolenica, Slovakiae, 23. X. 1956. Sinistra specimen submaturum, dextra maturum, deliquescent. Foto Albert Pilát.

Vzpomínáme našeho mykologa RNDr Richarda Picbauera

Prof. Dr ing. E. Baudyš

Se smutkem v duši uvědomujeme si nenahraditelnou ztrátu dobrého a skromného pracovníka, jímž byl Dr Picbauer, který se vypracoval vlastní pílí na předního mykologa u nás. Bolí tato otevřená rána dvojnásobně, neboť kdo na jeho místo. Mám na Picbauera živé a krásné vzpomínky, skoro jako před 35 lety, když docházel za mnou do fytopathologické sekce Zemského výzkumného ústavu zemědělského v Brně. Nepřišel nikdy s prázdnou. Vždy přinesl nějakou houbu, nebo chorobu, kterou bylo třeba určit.



RNDr Richard Picbauer

*, * 2. II. 1886 † 30. VIII. 1955

Tak se vyvinul mezi námi úzký přátelský vztah, který se upevnil na nesčetných společných vycházkách fytopathologických i mykologických.

Picbauer se rád toulal a bádal v přírodě, neboť v ústavu byl jako pták zavřený v kleci. Nejraději měl hory, zejména Slovensko, které také navštívil posledně před svým náhlým odchodem do věčných lovišť 30. srpna 1955.

Jeho lásku k přírodě a k poznání všeho v přirozeném prostředí a ne skresleném ve studovnách lze si vysvětlit snad vztahem k jeho rodišti.

Richard Picbauer narodil se 2. II. 1886 na Zásce u Vel. Meziříčí jako synek venkovského krejčího na malém, či spíše trpasličím hospodářství. Nadaný hoch, z chudé rodiny byl přijat do gymnasia v Třebíči, kde se seznámil s přáteli přírody, na př. s o něco mladším prof. dr J. Suzou, učitelem Rudolfem Dvořákem z Mohelna a později i s prof. dr J. Zavřelem, zoologem BU. Nejvíce

působil na Picbauera jeho profesor na gymnasiu J. Uličný, který své žáky uměl nadchnout pro vědy přírodní, ochotně jim půjčoval odborné knihy a tím více podporoval jejich zájem o přírodu. Také tehdejší správce a pozdější ředitel trebičského velkostatku Hanyš byl velkým příznivcem a podporovatelem studentů přírodních věd. S ním se Picbauer zúčastnil společných vycházek přírodovědných.

V Třebíči, již jako gymnasista, sbíral mechy, lišejníky a rostliny jevnosnubné i tajnosnubné a shromažďoval materiál v herbářích. V té době také počal psát drobné přírodovědecké zprávy do denních listů a uveřejňoval své výzkumy jmenovitě v časopisech „Příroda a škola“, později „Příroda“ a upozorňoval na sebe příspěvky vybrané disciplíny způsobem hodným vědeckého rázu. Nevyhýbal se ani článkům bohatého obsahu i rozsahu z botanické systematiky, již ovládal jako nutnou a stěžejní osnovu pro odborné mykologické studium, jak vysvítá ze seznamu prací na konci uvedených.

Po maturitě v r. 1906 absolvoval v Kroměříži jednoroční kurs učitelský, kde se zapojil do práce Přírodovědeckého klubu v Prostějově. Ve „Věstníku“ tohoto

klubu publikoval příspěvky k poznání květeny a později i lišejníků a hub až do r. 1933. V r. 1908 nastoupil jako učitel ve Chvalkovicích u Olomouce. V Olomouci měl přístup do univerzitní knihovny, čehož plně využil k prohlubování svých vědomostí, hlavně v oboru rzí a ostatních cizopasných hub. Seznámil se tam s kustodem olomouckého musea Kovářem, rovněž přírodovědcem, čímž se jeho zájem neustále zvyšoval.

Po zkoušce z fyziky, přírodopisu a matematiky r. 1910 učil na měšťance v Hodolanech u Olomouce. V tehdejší době botanisoval i sbírá mykologický materiál v okolí Olomouce a pilně publikuje výsledky svých studií.

R. 1914 nastoupil vojenskou službu v Jihlavě. Prožil v ní celou první světovou válku a teprve v r. 1919 přechází jako učitel měšťanské školy na Bendlově náměstí v Brně a navazuje styky s dalšími brněnskými vědeckými pracovníky, zejména s akademikem prof. Podpěrou, prof. Úlehlou a řídícím učitelem Fr. Švestkou, s nímž uzavřel přátelství a botanisoval i sbíral vědecký materiál nejen na Moravě, ve Slezsku a v Čechách, ale i přes 30 let hlavně na Slovensku.

Od r. 1923 docházel do ústavu fytopathologického, kde jako odborný učitel dobrovolně pracoval, a v r. 1924 byl jako odborný učitel přidělen ve funkci mykologa sekci fytopathologické Zemských výzkumných ústavů zemědělských v Brně. Od té doby se věnuje již úplně vědecké práci, kromě volných chvil, kdy pečuje o své bohaté alpinum v soukromé zahradě v Králově Poli v Brně. V oddělení hospodářské mykologie určuje Pichbauer choroboplodné houby i pro ostatní oddělení. Speciálně určoval celou kolekci chorob trav pro Zemskou pícninářskou stanici v Rožnově pod Radhoštěm. Spolupracuje s přednostou sekce Baudyšem na otázce rakoviny bramborů a různých jiných chorob, zejména lučních kultur. Samostatně sestavuje sbírky a herbáře pro hospodářské školy a zabývá se systematickým studiem cizopasných hub, jak po stránce praktické, tak i po stránce vědecké. Po celá léta studuje v terénu jednotlivé houby sám i společně s Baudyšem. V tomto období doplňuje své vzdělání na universitě, kde dne 2. prosince 1925 byl prohlášen doktorem přírodních věd na základě práce „Zeměpisné rozšíření rzí na Moravě se zřetelem k poměrům evropským“. Tento spis byl publikován v pracích Moravské přírodovědecké společnosti r. 1927.

Postupně určuje materiál houbový, zaslaný ve vzorcích fytopathologické sekci. Mimo to určil roku 1925 větší serii hub pro Státní výzkumnou stanici v Opavě a prof. Dr. J. Hrubému v Brně a materiál sebraný podepsaným v Jugoslavii. Byl sestaven první díl fytopathologického herbáře pěstovaných rostlin, který byl plánován jako pomůcka pro hospodářské školy, aby podle něho mohli učitelé správně určovat materiál potřebný pro praktická cvičení svých žáků. Tento herbář se zemědělským školám zamlouval, jak o tom svědčí celá řada přípisů z praxe. Roku 1926 určuje houby prof. Fr. Malochovi v Plzni. Mimo to věnoval zvláštní pozornost plísni chmelové, pak houbě *Entomophthora aphidis*, jež zažehnala rozvoj mšice hrachové, která se katastrofálně rozmnožila na vojtěšce, dále o houbě *Cordyceps clavulata*, ničící puklici švestkovou, sněti *Entyloma dahliae* na listech jirín, kterou objevil Baudyš na Moravě, a houbě *Gloeosporium lagenarium*, škodící kulturám okurek. Mimo to připravoval druhý díl fytopathologického herbáře. Roku 1927 pokračuje v určování hub. Tehdy determinoval větší serii hub Zemědělské škole v Českém Těšíně a Zemskému museu v Sarajevě. Od tohoto roku je činný i jako kontrolor při vývozu brambor. R. 1928 po prvé zjistil na Moravě škodlivou houbu *Heterosporium allii* v po-

rostech česneku a *Cladosporium fulvum* na rajských jablíčkách a připravoval třetí díl fytopathologického herbáře. Roku 1929 pokračuje v určování hub prof. Malochovi v Plzni, Státní stanici v Opavě, Tabákové režii v Rimavské Sobotě, Poljoprivedné stanici ve Splitu v Jugoslavii atd. V tomto roce je zajímavý výskyt sněti mazlavé na žitě *Tilletia secalis* na Českomoravské vysočině a na několika místech ve Slezsku, ačkoliv se zdálo, že tato houba se u nás již nevyskytuje. I roku 1930 určuje houby nejen z republiky, ale i ze zahraničí a věnuje se dřevokazným houbám, o které mělo zájem i ředitelství pošt a telegrafů v Brně atd.

Roku 1939 byl jmenován vrchním zemským komisařem výz. ústavů zemědělských v Brně, r. 1945 zemským radou a v květnu r. 1948 odešel jako vrchní zemský rada do výslužby. I po odchodu z aktivní služby zůstává stále vědecky činný. Roku 1952 byl jmenován Československou mykologickou společností čestným členem vědeckého výzkumného a redakčního výboru mykologického ústavu a r. 1953 byl jmenován vynikajícím znalcem hub a úspěšným spolupracovníkem mykologického sborníku na základě svých vědeckých prací.

Jeho obsažný mykologický herbář je uložen v bytě jeho rodiny v Králově Poli v Brně. Picbauer byl velice přísný v určování, ovládal bezvadně svoji mateřštinu i jazyk německý a latinský, byl přísný i v kritice, jak o tom svědčí jeho kritika prací prof. dr. Johanna Hrubyho. Sledujeme-li vědeckou i publikační činnost Picbauerovu shledáme, že začínal, jako většina z nás, floristikou, kterou výborně ovládal a věnoval se této až do svého skonu r. 1955. Přitom však vlivem svého prostředí, později i vlivem Podpěry a Suzy sbírá i mechy a lišejníky, ale záhy opouští tento obor a věnuje se pouze houbám všech skupin, počínaje myxomycety přes vyšší houby a konče deuteromycety. Sám nebo společně s Baudyšem popsal celou řadu nových druhů hub a objevil přechetné, jež dosud z Československa, Jugoslaviie, Bulharska nebo Rumunska nebyly známe.

Již r. 1913 spolupracoval s mykologem prof. G. v. Niesslem, který mu různé houby nejen revidoval, ale i určoval a později spolupracoval i s dr. prof. Neuwirthem. Bylo po něm pojmenováno několik hub a sám jsem popsal na *Astragalus austriacus* houbu *Septoria Picbaueri* Bdš.

Četné, nově popsané houby jsou dosud v jeho nepublikovaných rukopisech a v neurčených sběrech z poslední doby před jeho smrtí.

Chceme-li shrnout podstatu činnosti dr. R. Picbauera a její význam v čs. mykologii, musíme si uvědomit, že dr. R. Picbauer patří mezi několik význačných badatelů, kteří přispěli podstatnou měrou k poznání našich hub. Nemáme-li na mysli právě žijící generaci, tvořili naši mykologii hlavně Corda, Bubák, a Velenovský v Čechách a na Moravě hlavně Niessl a Picbauer. Nejméně známý z nich byl Picbauer. Bylo to nejen proto, že se spolkovému životu vyhýbal, ale i proto, že mu nebylo dopřáno vyvrcholit svou práci v monografiích o rzích a snětech a j., ke kterým se po celý život připravoval sběrem materiálu a jeho výměnou se zahraničím. V poslední době hodlal se aktivně zúčastnit prací na „Floře ČSR“ a byl získán i pro myšlenku sepsání Prodrumu mykos čsl. kulturních rostlin. Dr. R. Picbauer perfektně ovládal naši květenu a znal dobře terén, zvláště moravský. Podstatu jeho činnosti tvoří práce mykofloristické, které jsou základními pro poznání mikroparasitických hub moravských. Jak mnoho usílí a vzdělání bylo zapotřebí k takové práci! Ovládnout rostliny květnaté, poznat přírodu, prodrat se jen na základě sebevzdělání obtížnými skupinami hub, poznat vývoj hub, aby mohl sbírat jednotlivá stadia atd. Dr. R. Picbauer po

zesnulém Velenovském měl nejširší přehled po říši hub ze všech pracovníků v oboru mykologie v přítomné době. Byl jediným u nás, který měl přehled o plísňích, o houbách vřeckatých a nedokonalých a současně jeho hlavní zálibou byly rzi a sněti. Znal i nejdůležitější houby rouškaté a s oblibou se věnoval i břichatkám. K tomu bylo zapotřebí neúnavné pile a vytrvalého studia a přece tuto jeho práci mnozí cenili s úsměškem jako filatelii. Nevědomost hříchu sice nečiní, škodit však může.

Práce dr R. Picbauera je trvalým přínosem k poznání parazitních hub a musí být respektována všemi vědeckými pracovníky v tomto oboru, zvláště nyní při přípravě mykologické řady „Flory ČSR“. Jeho práce zůstane nám věčnou památkou a jeho vytrvalost a houževnatost příkladem pro mladou generaci a závazkem pro pokračování v dalším díle.

Seznam prací dr Richarda Picbauera

1. Příspěvek ku poznání květeny okolí Třebíče a některých míst okresu Velkomeziříčského a Národního. — Věstník klubu přírodovědeckého v Prostějově r. IX. 1906.
2. Floristické poznámky z okolí Kroměříže. — Věstník Klubu přír. v Prostějově 1907, ročník X.
3. Příspěvek ku květeně moravských rezů. — Věstník Klubu přír. v Prostějově 1908, roč. XI.
4. Květena okresu kroměřížského — Moravská vlastivěda.
5. Lišejníky sbírané v okolí Kroměříže. — Věstník Klubu přírod. v Prostějově 1910, roč. XIII.
6. Příspěvek ku květeně moravských hub. — Věstník Klubu přír. v Prostějově 1910, roč. XIII.
7. Dodatky ke květeně moravské. — Věstník Klubu přír. v Prostějově 1911, roč. XIV.
8. Nižší houby na Hané. — Archiv na přírodovědecké prozkoumání Moravy 1911. (Podpěrova: Květena Hané.)
9. Druhý příspěvek ku květeně moravských hub. — Věstník Klubu přír. v Prostějově 1912, roč. XV.
10. Třetí příspěvek ku květeně mor. hub. — Věstník Klubu přír. v Prostějově 1913, roč. XVI.
11. Čtvrtý příspěvek ku květeně moravských hub. Časopis mor. musea zem. Brno 1919.
12. Nová rostlina moravská.
13. Pátý příspěvek ku květeně moravských hub. Ibidem. 1922, Časopis mor. musea zem. 1922, spolu s E. Baudyšem.
14. Šestý příspěvek ku květeně mor. hub. Sborník přírodovědeckého klubu v Brně, roč. V. 1923, spolu s E. Baudyšem.
15. Doplnky ku květeně okolí jihlavského. — Sborník přírodovědeckého klubu v Brně, 1923.
16. Distributio geographica uredinalium moravicum. Věstník I. sjezdu čs. botaniků Praha. 1923.
17. Nouveaux champignons pour la Moravie. Ibidem.
18. Sedmý příspěvek ku květeně mor. hub. Sborník klubu přírodovědeckého v Brně, roč. VI, 1924 (spolu s E. Baudyšem).
19. Fungi novi vel minus cogniti — Práce moravské přírodovědecké společnosti, sv. I. spis 5, (spolu s dr E. Baudyšem). — Práce moravské přírodovědecké společnosti, sv. I. spis 5, 1942.
20. Příspěvek ku květeně moravských hub Československé republiky I. (společně s Dr E. Baudyšem). — Sborník klubu přír. v Brně 1924, roč. V.
21. Druhý příspěvek ku květeně hub Československé republiky (společně s dr E. Baudyšem). — Práce Mor. přírodovědecké společnosti sv. II. spis 7, 1925.
22. Fungi novi vel minus cogniti Pars. III. (společně s dr E. Baudyšem) — Práce Mor. přír. společnosti 1926, sv. III, spis 2.
23. Zeměpisné rozšíření rzí na Moravě se zřetelem k poměrům evropským. — Práce Mor. přírodovědecké společnosti 1927, sv. IV. spis 9.
24. Fungi jugoslavici. Glasnik zem. muzeja u Bosni i Hercegovini t. XXXIX 1927.
25. Addenda ad floram Českosloviae mycologicam. III. Sborník vysoké školy zemědělské les. fak. Sign. D. 1927.
26. Fungi croatici a Dr E. Baudyš collecti. Bull. de l'Institut et du Jardin bot. de l'Université de Belgrade. T. I. 1928.
27. Einige kritische Bemerkungen zu „Beiträge zur Pilzflora Mährens und Schlesiens“ von Dr Johann Hruby, Brunn. — Hedwigia, Band. LXVIII, 1928.
28. Additamentum ad Floram Jugoslaviae mycologicam. — Glasnik Zemaljskog muzeja u Bosni i Hercegovini. XLI 1929, 1.

29. Addenda ad floram Čechoslovakiae mycologicam, IV. — Sborník vysoké školy zemědělské v Brně, 1929, sign. D. 13.
30. Additamentum ad floram Jugoslaviae mycologicam, II. Glasnik zemalj. muzeja u Bosni i Hercegovini. XLI 1929, 1.
31. Addenda ad floram Čechoslovakiae mycologicam. V. Sborník vysoké školy zem., les. fak. Sign. D. 18, 1931.
32. *Uropyxis sanguinea* (Peck.) Arth., americká rez v Československu, Věda přírodní, roč. XII, str. 180, 1931.
33. *Trichaster melanocephalus* Czern., nový gasteromycet v Československu. Mykologia, roč. VIII, str. 58, 1931.
34. Additamentum ad floram Jugoslaviae mycologicam. III. Práce moravské přírodovědecké společnosti v Brně, sv. VII. 1932.
35. Fungi a Doc. Dr. Fr. Nábělek in itinere turcico-persico lecti. Práce moravské přírodovědecké společnosti, sv. VII., 1932.
36. Addenda ad floram Čechoslovakiae mycologicam Pars. VI. Práce mor. přírodovědecké společnosti, sv. VII, 1932.
37. Addenda ad floram Čechoslovakiae mycologicam VII. Ibidem sv. VIII, 1925.
38. Additamentum ad floram Jugoslaviae mycologicam IV. Glasnik zemalj. muzeja u Bosni i Hercegovini, sv. XLV, 1935.
39. Additamentum ad floram Jugoslaviae mycologicam Pars V. Ibidem v. XLVIII, 1936.
40. Addenda ad floram Čechoslovakiae mycologicam VIII. Verhandlungen des naturforschenden Vereines in Brünn 1937.
41. Fungi bulgarici a Dr. Fr. Bubák lecti. Annales mycologici v. XXXV. Berlin 1937.
42. Additamentum ad floram balcanicam mycologicam, pars. VI. Glasnik hrvatskich zemalj. muzeja, Sarajevo 1941.
43. Beitrag zur Pilzflora von Böhmen, Mähren und der Slowakei. Verhandlungen des Naturforschenden Vereines in Brünn. Bd. 73, 1941.
44. Houby sbírané v okolí Velichovek doc. Dr. E. Baudyšem. Věda přírodní, roč. XXI, 1943.
45. Addenda ad floram Bohemiae et Slovakiae mycologicam, Sborník klubu přírodovědeckého v Brně, sv. XXIV et XXV, 1943 et 1944.
46. Zweiter Beitrag zur Pilzflora von Böhmen, Mähren und der Slowakei. Verhandlungen des Naturforschenden Vereines in Brünn. Bd. 75, 1944.
47. Addenda ad floram Čechoslovakiae mycologicam, Pars. IX, Sborník klubu přírodovědeckého v Brně, sv. XXVIII, 1948 a sv. XXIX 1949, (1951).
48. *Puccinia Pančićiae* sp. n. eine neue Uredineenspecies der Balkanflora. Sydowia, Annales mycologici Ser. II. vol. III. 1949.
49. Addenda ad floram čechoslovakiae mycologicam Pars. X. Preslia 1956.

Několik receptů na přípravu hodnotných jídel z hub

(Impulsi nonnulli ad preparationem ciborum bonorum e fungis, quos mycologi moravici coquunt)

Ing. Karel Kříž

Brněnská odbočka Čs. vědecké společnosti pro mykologii uspořádala v září 1956 pro širší veřejnost v Brně výstavu hub. Při této příležitosti vydala také cyklostylovanou „Ročenku pro praktické houbaře“. Otiskujeme z ní kapitolu, v níž je obsažena řada dobrých a z části nových receptů na přípravu velmi chutných houbových pokrmů.

Příprava pokrmů z hub.

Není nutné houby před další kuchyňskou úpravou proplachovat vřelou vodou, jak se někdy doporučuje a jak mnozí houbaři činí. Někteří tím ovšem chtějí čelit možnosti otrav. Pokud však jde o naši nejjedovatější houbu — muchomůrkou hlíznatou (zelenou), je třeba vědět, že tato příprava ji jejích smrtelných jedů nezabaví. Někteří autoři uvádějí, že jedovatost ucháče, který obsahuje v horké vodě rozpustnou kyselinu helvellovou, je možno odstranit tak, že houbu spaříme a vodu slejeme. Otravy tímto ucháčem jsou však dosud nejasné; tato houba je některými houbaři požívána beze škody i bez předchozího po-

vaření, zatím co jsou známy případy těžkých a dokonce i smrtelných otrav, způsobených touto houbou, jimž ani porážení nezabránilo. Vyškrtneme proto raději tuto houbu vůbec ze svého jarního jídelníčku, špatnou zkušenost s ucháči obecnými nesmíme však nikterak vztahovat na smrž, které jsou výtečnými jarními houbami a u nichž nejsou známy případy otrav, pokud nebyly použity kusy přestarlé, podléhající již zkáze. Nebudeme tedy přelévát houby vřelou vodou, nechceme-li je zbavit jejich jemné chuti a značné části nejedléjších minerálních látek a vitaminů, které houby obsahují a které bychom i s vodou vylili. Proto též houby při čištění nemáčíme; pokud je to potřebí, otřeme je jen vlhkým hadříkem. Při dušení neodléváme šťávu, kterou houby pouštějí a je-li jí nadbytek, zahustíme ji zvlášť a uchováme ji jako houbový výtažek. K houbám silně aromatickým nebo ostřeji chutnajícími, které někteří houbaři též spařují, přimícháme raději jiné nevýrazně chutnající druhy, na př. k ryzcům a václavkám nebo čechratkám některé holubinky.

Chceme-li, aby si připravované houby uchovaly světlou barvu, přidáme k nim trochu citronové šťávy nebo kyseliny citronové.

Připojujeme několik předpisů houbových jídel, které obsahují jen technologický postup s uvedením, které druhy hub se pro přípravu jednotlivých jídel nejlépe hodí. Dávky nejsou pro úsporu místa uvedeny; pro zkušenou hospodyně to však nebude na závadu: podle své chuti a finančních možností použije jako tomu sádla či másla nebo i umělého tuku v menším nebo větším množství, zlepší některá jídla smetanou nebo zalije jen mlékem, bude více či méně šetřit vejci, atd. Je třeba uvážit, že houby mají význam spíše jako pochutina a že jejich výživnou hodnotu je třeba zvýšit těstovinami, kyselým mlékem či smetanou, vejci a podobně.

Správnou kuchyňskou úpravou se houby stanou chutnějšími a stravitelnějšími. Nebudeme je proto na př. dusit co nejdéle, až se z nich stane nevzhledná kaše. Nezapomínejme též, že k houbovým jídlům je třeba podávat vždy přílohu lehké stravitelnou, na př. brambory a hlávkový salát a nikoliv těžké knedlíky a salát fazolový nebo celerový.

Jemná houbová polévka zapražená.

Na másle dušené a drobně nakrájené bílé hříby, žampiony, holubinky a jiné jemně chutnající houby zředíme mlékem, zahustíme máslovou jíškou a dobře povaříme. Polévku okořeníme sekanou zelenou petrželkou a před podáváním můžeme ještě zlepšit žloutkem.

Bramborová polévka s houbami.

K dušeným hřibům, modrákům, kozákům, klouzkům, holubinkám, žampionům, špičkám a dalším nasbíraným jedlým houbám, přidáme oloupané a na kostičky nakrájené brambory, zalijeme vařící vodou a vaříme asi půl hodiny. Různým okořeněním, na př. houbovým výtažkem, polévkovým kořením, paprikou, pepřem i majoránkou, s přidáním čerstvé zeleniny podle roční doby, jako póru, čerstvého kopru, zelené petrželky, celerové natě nebo pažitky, docílíme různé chuti. Jako koření můžeme též použít špičky česnekové, kterou přidáme až na konec, krátce před odstavením, abychom tuto houbu nezbavili její kořenné, příjemně česnekové chuti. Máme-li málo hub, přidáme též těstoviny, luštěniny, krupky a pod.

K přípravě polévky nemusíme houby dusit; nakrájené čerstvé houby můžeme vhodit přímo do vařící vody. Krájíme-li kozáky přímo do vařící polévky, ne-

zčernají, ale jen zešednou. Použijeme-li k přípravě bramboračky hub sušených, namočíme je předem na hodinu nebo do měkka povaříme ve vodě.

Houbová omáčka.

K základní omáčce, připravené obvyklým způsobem, přidáme dušené nebo i nedušené na drobno nakrájené houby, povaříme a podle chuti okořeníme; před podáváním přidáme kyselou smetanu.

Omáčku můžeme připravit z čerstvých a sušených hub, které jsme před tím na hodinu namočili anebo do měkka povařili v mléce, po případě použijeme jen houbového prášku, zvláště připravujeme-li omáčku i pro děti. Výtečná omáčka je ze směsi čerstvých hub, v níž převládají modráky. Omáčce ze sušených bílých hřibů se chuťově vyrovná málokterá omáčka.

Smažené houbové řízky.

Klobouky bedel namočíme v mléce, osolíme, obalíme v mouce, rozšlehaném vejci, strouhané housce a po obou stranách usmažíme na rozpáleném tuku. Takto upravené houby nespotřebují mnoho tuku a jsou velmi dobré. Chutí připomínají smažené ryby. Jako řízky můžeme též smažit na silnější řezy nakrájené hříby, pýchavku obrovskou nebo dlabanou, klobouky žampionů, jedlých holubinek i jiných hub.

Přírodní houbové řízky.

Na silnější velké řezy nakrájené houby nebo i celé klobouky žampionů, růžovky, holubinek i jiných jedlých hub, osolíme, posypeme kmínem nebo sladkou paprikou a rychle opečeme na rozpáleném tuku na obou stranách tak, aby zůstaly uvnitř vláčné. Podle chuti a druhu použitých hub podáváme pak s nejrůznějšími přílohami: bramborovou kaší a červenou řepou, kyselou okurkou nebo s bramborovými plackami a se šťávou, kterou jsme připravili ze zbývajícího tuku, zaprášeného moukou a zalitého polévkou; jindy můžeme k opečeným houbám podávat knedlíky se zelím, posypaným škvarky.

Na syrovinkách si pochutnáme, i když k nim budeme přikusovat jen chléb, vždy však musíme mít na pánvičce dostatek tuku, aby v něm byly houby alespoň zčásti ponořeny. Podle druhu hub nebudeme opékati déle než 3 až 5 minut; syrovinky se při delším opékání stávají příliš houževnatými.

Houby pečené na rožni.

Kloboučky syroviněk, plátky cibule, slaniny a salámu osolíme, napícháme na rožeň a otáčíme nad ohněm.

Houby na paprice.

Na osmaženou cibulku dáme celé nebo na větší kusy nakrájené kloboučky hub, osolíme, přidáme sladkou papriku a podle chuti i kmínu a necháme dusit; ryzce nebo václavky dusíme 20—25 minut, lišky o něco déle. Pak zahustíme moukou a zalijeme smetanou nebo mlékem. Podáváme s bramborami, noky nebo chlebem.

Houbový mozeček s vejci.

Mladé plodnice pýchavek a prašivek nakrájíme na drobné kostičky a dusíme na jemně nakrájené a na tuhy do růžova osmažené cibulce. Pak přidáme vejce a mícháme do zhoustnutí; před podáváním jídlo posypeme sekanou petrželkou nebo pažitkou. Takto připravené houby svou vlácností a chutí připomínají mozeček.

Houbové karbanátky.

Na drobnou nasekané houby osolíme a udusíme na tuku, na němž jsme zpěnili nakrájenou cibuli. Pak přidáme v mléce namočené, vymačkané housky, trochu strouhanky, vejce, okořeníme práškem ze sušených kořených hub i česnekem a zelenou petrželkou. Směs dobře promícháme a utvoříme z ní bochánky, které obalíme v mouce a na tuku po obou stranách vysmažíme. Podáváme s bramborovou kaší, bramborovým salátem, zeleninou nebo i jinými přílohami.

Papriky plněné houbami s omáčkou.

Na tuku udusíme na drobnou nakrájené houby a přidáme k nim na malé kostičky nakrájenou housku zvlhčenou mlékem a smíchanou se syrovým vajíčkem, jemně sekanou petrželkou a osolíme. Připravenou náplň dáme do spařených sladkých zelených paprik, u nichž jsme po očištění odkrojili vršek a odstranili vnitřek. Po naplnění přiklopíme seříznutým vrškem, který připevníme nití nebo párátkem a dusíme do měkka v rendlíku, na němž jsme před tím usmažili na tuku drobně nakrájenou cibuli, podlijeme několika lžicemi vody, přidáme na špičku nože mleté červené papriky a osolíme. Pak papriky vyndáme a ke šťávě přidáme rajský protlak, zalijeme kyselou smetanou s vmíchanou moukou a chvíli povaříme. Hotovou omáčku předcedíme pak na připravené papriky.

Houbový kuba.

Namočené sušené houby uvaříme do měkka, jemně posekáme a smícháme s krupkami, které jsme zvlášť uvařili s kmínem ve slané vodě. Okořeníme česnekem utřeným se solí i práškem ze sušených kořených hub. Směs navrstvíme do vymaštěného pekáčku, pokropíme tukem, a pečeme v troubě asi 25 minut. Aby byl černý kuba, který je v některých krajích oblíbeným postním jídlem, opravdu černým, použijeme k jeho přípravě též kozáků a stročku rohového či kominíčků.

Houbový kuba.

Na kostičky nakrájené housky zalijeme mlékem a necháme namočené asi půl hodiny. Pak k nim přidáme dušené houby, vejce, sůl a dostatečně zahustíme strouhankou. Dobře rozmíchanou směs nalijeme do pekáče na rozpálený tuk a pečeme v troubě asi půl hodiny. Pečené hašé podáváme s bramborami a salátem, případně i s rajskou omáčkou.

Bramborový houbovec.

Nakrájené houby osolíme, přidáme kmín a sekanou petrželku a dusíme na tuku. Současně uvaříme brambory ve slupce, oloupáme a nakrájíme na kolečka. Na pekáček, který vymažeme tukem, položíme pak vrstvu bramborových koleček, na ni dáme vrstvu dušených hub, na to položíme opět brambory a tak pokračujeme dále, až je pekáček ze tří čtvrtin plný; nahoře musíme mít brambory. Povrch pokropíme omáčkou a dáme zvolna péci. Když jsou brambory rozpečené, rozkvedláme v osoleném mléce vejce, zalijeme jím všechno a dopečeme do růžova. Podobně připravíme i houbovec z vařených rýže, různých těstovin i nastrohaných chlebových kůrek.

Houbové omelety.

V hrnečku rozšleháme vejce s 1/2 lžičky mouky a špetkou soli, vylijeme na vymaštěnou, rozpálenou pánev a smažíme. Omeletu pak přeneseme na talíř a do poloviny naplníme houbami, které jsme nasekali na drobnou, osolili a udušili na tuku; omeletu přeložíme a posypeme sekanou petrželkou nebo pažitkou.

Houbová solanka.

Překrájené kvašené zelí s trochou tuku a vody dáme dusit. Po chvíli přidáme rajský protlak s mletým pepřem a bobkovým listem, osolíme a osladíme a dusíme do měkka. Na zvláštní pánvi osmažíme mezitím na tuku jemně nakrájenou cibulku, přidáme nakrájené houby, osolíme a udusíme. Na vymaštěný pekáček navrstvíme pak polovinu dušeného zelí, na to dáme připravené houby, smíchané s nakrájenými kvašenými okurkami, opepříme a pokryjeme zbytkem zelí. Povrch posypeme strouhankou, pokropíme omáskem a dáme do trouby zapéci. Hotový pokrm, který je oblíbeným jídlem ruské kuchyně, podáváme s kouskem citronu. K přípravě solanky můžeme použít též hlávkového zelí, které nakrájíme a okyselíme.

Houbový ovar.

Očištěné mladé houby jako hříby, kozáky a jiné povaříme ve slané vodě 10–15 minut až změkknou, pak je dáme na síto okapat a podáváme osolené se strouhaným křenem nebo hořčicí a chlebem jako předkrm.

Literatura

Marcel Locquin: *Petite flore des champignons de France*. Tome I: Agarics, Bolets, Clavaires. Pp 1–377. Paris 1956 Vlastním nákladem autora: 14, rue de Buffon, Paris 5e. Cena není udána.

Koncem r. 1956 vyšel první svazek populární květeny francouzských hub, který napsal a vlastním nákladem vydal Marcel Locquin, známý francouzský mykolog, zabývající se hlavně studiem hub lupenatých a myxomycetů. Tento svazek je vlastně příruční klíč k určování nejvýznamnějších druhů hub z uvedených skupin. Kromě krátkých, jen klíčových charakteristik 1035 druhů, je na konci knížky zařazeno ještě 115 kuchařských předpisů pro přípravu houbových jídel. Na prvním stu stránek nalézáme všeobecné kapitoly o otravách houbami, o pěstování žampionů, o makroskopickém a mikroskopickém ohledávání a pod. Praktický je terminologický slovníček. Velmi zajímavá je obsažná kapitola o barvách, která mimo jiné podává přehled francouzských termínů, vztahujících se na označování barevných odstínů. V tomto ohledu je francouzština mnohem bohatší, než jiné jazyky. Klíč není sestaven ani dichotomicky, ani přehledově, nýbrž druhy jednotlivých rodů jsou rozděleny do skupin podle významných znaků, jež jsou děleny podobným způsobem dále (obdobně jako v Rickenových „Blätterpilze“). Pro rychlou a povšechnou informaci je to kniha dobrá. Ovšem určující se musí přesvědčit v jiných dílech, zda došel k správnému výsledku. Proto autor u jednotlivých druhů připojuje odkazy na nejzákladnější francouzská obrazová díla, hlavně na knihu Konrada & Maublanc „*Icones selectae fungorum*“. Locquinovo dílo je ilustrováno perokresbami, které jsou většinou obrysové a značně schematické. V dalších svazcích chce autor podobným způsobem zpracovat i houby dřevní a břichatky (sv. II.), a rovněž houby věckaté (sv. III.). Ve svazcích IV., V. a VI. budou vydána barevná vyobrazení druhů uvedených ve svazcích předcházejících.

Albert Pilát

Kalmár Zoltán & Makara György: *Ehető és mérges gombáink*. Pp 1–234 a 44 barevných tabulí. Vydalo „Művelt Nép“, Budapest 1955.

Tato nová maďarská populární knížka o houbách, kapesního formátu, je určena nejširšímu okruhu praktických houbařů. Obsahuje 44 barevných tabulí na křídovém papíře, tištěných čtyřbarvotiskem, na nichž je vyobrazeno 120 druhů nejhojnějších jedlých a jedovatých masitých druhů hub. Obrazy jsou pěkné a věrné, takže pro určování jsou vhodné. Text obsahuje jednak část všeobecnou (pp 1–99), v níž je pojednáno o stavbě plodnic, o podhoubí a mykorrhizách, o sušení a jiné konzervaci hub, o jejich chemickém složení, o otravách houbami, a houbových jidech a posléze je podán přehled nejdůležitějších rodů vyšších hub, doprovázený schematickými kresbami průřezů plodnic. Zbytek textu obsahuje popisy vyobrazených druhů. Jsou dosti podrobné a rozdělené do pravidelných odstavců, takže jsou přehledné.

Albert Pilát

Vydává Čs. vědecká společ. pro mykologii v Nakladatelství Čs. akademie věd, Praha II, Vodičkova 40, telefon 24-62-41. Tisknou Pražské tiskárny, n. p., provozovna 04, Praha XIII, Sámova 12. Redakce: Praha II, Václavské nám. čp. 1700, Národní museum, tel. 233-541. Administrace: Nakladatelství ČSAV Praha II, Lazarská 8. Vychází čtyřikrát ročně. – Cena čísla 5,50 Kčs. Roční předplatné 22 Kčs. Účet Státní banky československé č. 438-214-0087, číslo směrovací 0152-1. – Snížený poplatek povolen výměrem č. 313-380-Be-55. – Dohlédací pošt. úřad Praha 022. – Toto číslo vyšlo dne 10. II. 1957. – A - 03541

ZPRÁVY SPOLKOVÉ

Dnem 1. ledna 1956 byl Československý mykologický klub v Praze zařazen mezi vědecké společnosti při Československé akademii věd a pojmenován podle nových stanov na Československou vědeckou společnost pro mykologii.

Po skončení I. sjezdu čs. mykologů v Praze konala se dne 29. května 1956 o 19. hod. v botanickém ústavu Karlovy university VIII. řádná valná hromada Čs. mykologického klubu, na které bylo členstvu oznámeno zrušení dosavadního klubu a utvoření nové společnosti pod patronací ČSAV (sekke biologické).

Schůzi zahájil v 19.30 hod. předseda Dr A. Pilát. Na přání většiny členstva bylo upuštěno od čtení posledního zápisu valné hromady. Po výměně názorů, týkajících se organizace spolku, bylo odstupujícímu výboru členstvem jednomyslně uděleno absolutorium. Rovněž zpráva pokladní a bilanční rozvaha za rok 1955, přednesená odstupujícím hospodářem K. Ponerem, byla revisory s. V. Ciprou a F. Jarkovským, shledána v naprostém pořádku.

Dr Pilát osvětlil členstvu úkoly a program nové Čs. vědecké společnosti pro mykologii a doporučil přítomným členům ke schválení návrh nového výboru. Volby řídil senior mykologů prof. Dr Jan Macků. Kandidátka byla beze změn jednomyslně členstvem schválena.

Do ústředního výboru byli zvoleni: Dr A. Pilát, předseda, I. místopředseda akademik Boh. Němec, II. místopředseda Dr Ing. C. Blatný, tajemník Ivan Charvát a hospodář Dr M. Svrček.

Další členové výboru: Prof. Dr K. Cejp, MUDr J. Herink, Karel Poner, Dr Fr. Kotlaba a Zdeněk Pouzar. Za brněnskou pobočku: A. Procházka a ing. K. Kříž.

Náhradníci: MUDr J. Kubička, Karel Kult, ing. A. Přihoda, Dr V. J. Staněk, Dr Olga Fassatiová a Dr Vl. Skalický.

Revisoři: Václav Cipra a Jan Bubník. Náhradník: Dr G. Šindelka.

Zvolení funkce přijali.

Podle § 17 organizačního řádu, skládá se ústřední výbor z předsedy, dvou náměstků předsedy, vědeckého tajemníka, hospodáře a dalších pěti členů, jež volí na tři roky valné shromáždění ze členů společnosti, a ze dvou zástupců každé pobočky, (t. j. předsedy a jednatěle).

Nato se ujal vedení schůze opět zvolený předseda Dr A. Pilát a přečetl stanovy nové společnosti. Poukázal zejména na některé rozdíly mezi stanovami dřívějšími a novými. Paragraf desátý organizačního řádu společnosti upozorňuje členy, že nezaplacením dvou členských příspěvků (t. j. za 2 roky), pozbývají nárok na členství ve společnosti. Členský příspěvek zůstává i nadále stejný (t. j. ročně Kčs 5.—), avšak zápisné bylo zvýšeno na Kčs 10.—.

Brněnskou pobočku zastupovali A. Procházka (předseda) a ing. K. Kříž (tajemník). Tato naše největší pobočka čítá dnes bezmála 100 členů. Je velmi agilní, propaguje mykologii pravidelnými přednáškami a nedělními exkursemi. Na podzim pořádá vždy houbařské výstavy. Jejich uspořádání je vzorné a svědčí o dobré práci brněnské pobočky. Vhodné plakáty a letáky podporují její popularizační činnost. Ústřední výbor nové společnosti přislíbil pobočce všemožnou pomoc a podporu při její další plodné práci.

Návrh Dr J. Herinka na rozšíření redakční rady časopisu „Česká mykologie“ byl jednomyslně schválen a redakční rada rozšířena o dalších 7 členů, takže čítá celkem 11.

Po projednání volných návrhů byla valná hromada o 22. hod. ukončena.

Zpráva redakční

Žádáme autory, aby současně s rukopisem svého příspěvku do časopisu zaslali redakci i souhrn své práce pro sovětský referující žurnál v následující úpravě:

1. Ruský titul.*)
2. Ruská transkripce příjmení autora (bez křest. jména, podtrženo).
3. Český titul (do závorky).
4. Příjmení autora, zkratka křest. jména (podtrženo proloženě) a plná adresa autora.
5. Název časopisu (v bibliograf. zkratce).
6. Rok vydání.
7. Ročník a číslo časopisu.
8. První a poslední stránka.
9. Počet obrázků, fotografií, grafů a tabulek (na př.: 12 obr., 4 fot., 6 graf., 5 tab.).
10. Jazyk v němž je práce napsána, a cizojazyčná resumé (na př. česky, res.: rus., angl. — do závorky).
11. Stručný výtah práce, podle důležitosti nanejvýš na jednu stránku strojem psaného rukopisu. Má obsahovat pokud možno všechny nejdůležitější údaje práce.
12. Jméno, po př. iniciálka recensenta.
13. Souhrn vypracovaný podle výše uvedených zásad zašlete ve dvou exempláři na adresu tajemníka I. Charvát, Praha II, Krakovská 1.

*) 1. a 2. jen tehdy, jsou-li výtahy přeloženy do ruštiny.